

2 Lesník

ČASOPIS ZAMESTNANCOV š. p. LESY SR BANSKÁ BYSTRICA február 2009

Predaj dreva na pni

Fotosúťaž čitateľov Lesníka

**Téma mesiaca:
CERTIFIKÁCIA LESOV**

Lesník,

časopis zamestnancov štátneho podniku LESY Slovenskej republiky, Banská Bystrica

redakčná rada

Ing. Ján Mičovský, CSc.,
Ing. Jozef Marko,
Mgr. Anita Fáková,
Ing. Lucia Hanková,
Ing. Rudolf Bruchánik, PhD.,
JUDr. Milan Vančo,

predseda redakčnej rady

Ing. Mgr. Edita Tomeková

výkonný redaktor

Mgr. Peter Gogola,
www.lesy.sk,
e-mail: peter.gogola@lesy.sk

rada stálych prispievateľov

Ing. Július Burkovský, Jiří Junek,
Ing. Radoslav Lorko,
Ing. Igor Vizslai,
Ing. Boris Pekarovič,
Dáša Pavlovičová,
Ing. Jaroslav Kobza,
Ing. Jozef Sokol, Jozef Šabo,
Ing. Luboš Tuľak,
Ing. Ladislav Dochán,
Roman Podolinský, Ing. Ján Bulla,
Ing. Marek Tabernaus,
Ing. Peter Patay, Ing. Ján Vavrek,
Dušan Dávid, Rudolf Halák,
Martin Matys

grafická úprava

Mária Gálová, Miloš Sedláček
Národné lesnícke centrum,
T. G. Masaryka 22, 960 92 Zvolen

náklad: 3000 výtlačkov

foto obálka

Fotosúťaž Lesníka:
Súťažný snímok *Michaely Hromadovej*

adresa redakcie

Námestie SNP č.8,
975 66 Banská Bystrica,
Tel.: 048/434 42 78,
Fax: 048/434 41 91

registrácia

ISSN 1337-9380

20

28

Obsah

2 Obsah

3 Editorial

Spýtali sme sa...

Téma mesiaca: Certifikácia lesov

4 Certifikácia lesov – dôkaz produkcie dreva z trvalo udržateľných zdrojov a jeho dodávok na trh

6 Na slovíčko...

...s vedúcim Odboru lesníckej politiky a certifikácie lesov Ing. Františkom Štulajterom, CSc.

7 Certifikácia lesov – vysvedčenie o kvalite obhospodarovania lesov

8 Certifikácia ako inšpirácia

Jubilejné hájniky k 10. výročiu vzniku prvej ČSR

9 Rok 2009 bude krízový. Urobme všetko, aby sme z krízy vyšli silnejší

Generálny riaditeľ J. Mindáš na prvej tohtoročnej porade s riaditeľmi OZ v Turčianskych Tepliciach

10 ...predaj dreva na pni!

Zaujímavé a odvážne riešenia

12 Pohľad z druhej strany

Ekonomika ruka v ruke s ekológiou

Na východnom Slovensku významne stúpne odbyt drevnej štiepky

13 Perspektíva lesníctva? Bude taká, akú si urobíme

Vedúceho Lesnej správy Tlstý Vrch Ing. Olivera KANÁSA

14 GPS je dobrý pes

15 GPS u Lesov ČR

Ako skvalitniť ochranu majetku a ešte ušetriť

Inšpiratívne príklady z troch odštepných závodov

16 Drevo v rukách človeka včera a dnes

17 Ad: Ako som zachraňoval smrečiny

Levícké poľovnícke hry

18 O ľudoch a potkanoch
Kde je skutočný prameň života štátnych lesov?

20 Nikoho netreba do ničoho nútiť

22 Zúročme skúsenosti predchodcov a naše vedomosti

Analýza lesníkov z Lesnej správy Paráč (OZ Námestovo)

27 I. Môžeme byť spokojní?

Prírode blízke obhospodarovanie lesa

28 Fotosúťaž čitateľov časopisu

Lesník – postrehy, rady, odporúčania

30 Strom zabudnutý v čase (živá fosília)

V nohách s tisícmi kilometrov

O športovkyni a turistke Ing. Jozefíne KUČERIKOVEJ

31 Dovolili by sme si mať toľko LS a LO aj ako vlastníci?

Jedným z riešení krízy je prehodnotenie súčasnej organizačnej štruktúry

Prečo mám rád les

32 Uveríte?

Križovka

33 Odznaky jeleňa s križom

Pikantný ušiak

34 Pre deti

35 Kalendár podujatí

Fotohádanka

Životné jubileá

36 Stretnutie s krásou

Kríza velí šetriť. Všetkých a všade. Nie inak je to aj v redakcii Lesníka. Hľadáme cesty, ako zlacniť výrobu časopisu a necúvnuť od dosiahnutej kvality. Asi ste zaregistrovali, vážený čitateľ, stačí dotyk ruky a zistíte, že tlačíme časopis Lesník na tenší, lacnejší papier. Zmenšili sme počet strán zo štyridsať na tridsať šesť. Tým ušetríme šestinú nákladov. Hľadáme spôsob, ako ušetriť na distribúcii Lesníka. Chceme tak všetkým čitateľom dať na vedomie, že vnímame stav ekonomiky nášho podniku ako vážny. Musíme sa všetci pričiniť o to, aby sme ju dokázali prekonať. Každý svojim spôsobom. Nebude to ľahké a určite sa to nepodarí za krátky čas. Ale to nás nesmie odradiť. Stojíme na prahu ťažkého, naozaj ťažkého obdobia. Nechcem „maľovať čerta na stenu“, ale súčasná kríza má globálny charakter a jej dôsledky pocítime v dohľadnej dobe zrejme všetci. Už to nie je len o tom trhu s drevom. Stavebný, strojársky, hutnícky, automobilový, chemický i elektronický priemysel avizujú prepúšťanie. Ekonomickí experti revidujú svoje odhady vývoja ekonomiky a od plusových čísel sa prikláňajú k nule či k poklesu. O tom, aké dopady bude mať táto situácia na náš štátny podnik, môžeme svojim dielom spolurozhodnúť aj my. Každý sám za seba. Tým, ako sa postaví k svojej práci.

S pozdravom Lesu zdar!

Peter Gregor

Anketa

Ing. Dušan MIKUŠ,
vedúci LS Duchonka,
OZ Prievidza

Vymožitelnosť - to bude záležať od polície. Osobne viem a mám skúsenosť, že sú prípady, kedy sa s tým úplne stotožňujem: napr. skupina motorkárov brázdila lesné porasty takmer každý týždeň a lesníci mali pred nimi väčšie obavy ako pri stretnutí s ozbrojeným pytlíakom. Poškodzovali sadenice, zmladenie, spôsobovali eróziu pôdy. Polícia začala konať (vzhľadom na to že išlo o priestupky) až vtedy, keď som každé miesto a porast (a nebolo ich málo) riešil ako jeden trestný čin. To som urobil cez škodu - výšku poškodenia. Vtedy policajti začali konať. Problematická vymožitelnosť bola aj pred prijatím novely trestného zákona, keď na pozvánky domácich jazdcov prichádzali „MOTOTURISTI“ z Nemecka či Rakúska. Problém to ale bude. Bude treba vyriešiť našich dodávateľov, množstvo možno (tisíce) „chystačov“ samovýroby. Veľký problém budú aj prejazdy nás

Spýtali sme sa:

Podľa Zákona č. 497 zo 6.11.2008, ktorý novelizuje Trestný zákon, je vjazd motorovým vozidlom na lesný pozemok trestným činom, za ktorý môže byť páchatel potrestaný odňatím slobody až na 1 rok. Pokladáte takéto ustanovenie zákona za vymožitelné?

samotných (nákladné autá, i THZ súkromné či služobné autá) po cestách i zväzniciach iných subjektov - tie čo sme odovzdali. Keď ideme do nášho porastu, lebo pre takýto prípad by mala byť dohoda či zmluva - to zo zákona o lesoch.

JUDr. Peter MÚKERA, **právník**

V prvom rade chcem upozorniť na to, že kategória motorových vozidiel je veľmi široká a zákonodarca ju upresnil zákonom č. 725/2004 Z. z. v prílohe číslo 1. Z pohľadu zákonodarcu by malo ísť o úmyselné konanie páchatela, ktorý mohol alebo mal vedieť, že jazdí po lesnom alebo poľnohospodárskom pozemku. Prax pravdepodobne poukáže na to, že v SR sú minimálne označené lesné a poľnohospodárske pozemky. A tak isto územia lyžiarskych stredísk nachádzajúce sa na lesnom alebo poľnohospodárskom pozemku nie sú presne hranicami vyznačené. Ďalšou problematickou skutočnosťou je to, že na lesných a poľnohospodárskych pozemkoch sa nachádzajú miestne a účelové komunikácie. Pokiaľ by páchatel jazdil po týchto komunikáciách za účelom,

pre ktorý boli zriadené, nemôže sa dopustiť trestného činu. Treba si ďalej uvedomiť, že toto ustanovenie bolo prijímané hlavne proti „pirátom“, ktorí svojim chovaním sú bezohľadní voči prírode, živočíchom, ale aj ľuďom nachádzajúcim sa v prírode. Prax pravdepodobne ukáže, že počet takýchto páchatelov nie je veľký, len svojím agresívnym konaním pútajú na seba pozornosť. Zadržáť pri čine takéhoto páchatela bude veľmi náročné, pretože na rozdiel od ochrancov prírody disponujú s najrýchlejšími strojmi. Je správne, že bol prijatý zákon a pokiaľ dôjde konaním páchatela k naplneniu objektívnej a subjektívnej stránky skutkovej podstaty trestného činu, tak dôjde aj k potrestaniu páchatela. Treba podotknúť, že takýto trest má pre spoločnosť hlavne preventívny charakter, čo sa odrazilo v návrhu zákona, vo výške trestu.

Milan VOJTEK, LS Žilina, **OZ Žilina**

Ako zamestnanec lesnej správy a člen lesnej stráže pri zistení zákazu vjazdu motorovým vozidlom na lesné pozemky mám svoje povinnosti, ale nemám patričné právomoci. Takže, pokiaľ sa nebudú

vykonávať akcie na zákaz vjazdu členmi lesnej stráže v počte minimálne dvoch, resp. s príslušníkmi polície, vymožitelnosť práva bude asi minimálna, ak nie nulová. Najväčšie šance dávam v lesoch štátnych, kde vlastníkom je štát, no skoro žiadne v lesoch nevysporiadaných - neodovzdaných v správe štátu.

Ing. Milan VALACH,
technik LS Malužiná,
OZ Liptovský Hrádok

Áno, ak bude tomuto ustanoveniu venovaná náležitá pozornosť zo strany polície, prokuratúry a súdov. Steže potrestaní budú len tí, ktorých polícia alebo lesná stráž pristihne a usvedčí, tak ako u ostatných zákonov.

Ing. Rastislav VALUŠKA,
vedúci LS Strážske,
OZ Sobrance

Dnes, keď sa prepúšťajú teroristi, neodsúdi sa za vraždu, zranenie na prechode pre chodcov je národným športom, chcete vymôcť toto ustanovenie zákona?! Je to z môjho pohľadu smiešne...

Certifikácia lesov – dôkaz produkcie dreva z trvalo udržateľných zdrojov a jeho dodávok na trh

Hubert PALUŠ

PODSTATA A VÝZNAM CERTIFIKÁCIE LESOV

Myšlienka certifikácie vznikla koncom 80-tych rokov minulého storočia, kedy mimovládne a nadnárodné environmentálne organizácie začali stupňovať svoje úsilie o záchranu tropických pralesov a obmedzenie ich drancovania. Táto iniciatíva sa začala predovšetkým na podnet nevládných organizácií pôsobiacich vo vyspelých krajinách sveta. Z roku 1989 pochádza prvý návrh označovať tropickú guľatinu. V súčasnosti tieto aktivity prerástli do globálnej certifikácie dreva a výrobkov z dreva vyprodukovaných vo všetkých lesných formáciách sveta.

Certifikácia lesov je proces, počas ktorého sa overujú skutočnosti o pôvode dreva a ostatných lesných produktov a následne sa vystaví certifikát, ktorý tento pôvod potvrdzuje. Podstatou certifikácie je overenie, že drevo pochádza z lesov obhospodarovných trvalo udržateľným spôsobom. Certifikovaný výrobok je v určitých prípadoch označený certifikáčnym logom. Proces certifikácie sa aplikuje na dvoch úrovniach:

- certifikácia trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch, ktorá je zameraná na certifikáciu lesných porastov,
- certifikácia spotrebiteľských reťazcov, ktorá sa dotýka zásobovacieho reťazca od producentov drevej suroviny cez spracovateľov dreva a producentov rôznych výrobkov z dreva.

Hlavným cieľom certifikácie je prepojiť spotrebiteľov na trhu, ktorí sú ekologicky a sociálne citiaci s producentmi dreva a výrobkov z dreva, ktorí sa snažia uspokojiť ich požiadavky. Na trh sa v podstate dostáva nový produkt, ktorý svojimi vlastnosťami dokáže uspokojovať vznikajúce sociálne a environmentálne požiadavky spoločnosti. Takýto cieľ certifikácie vyplýva z niekoľkých predpokladov:

- zákazníci na trhu dokážu oceniť ekologické a sociálne vlastnosti produktov a budú ovplyvnení diferenciaciou týchto produktov od podobných produktov (certifikovaný produkt na trhu nemá odlišné kvalitatívne alebo iné vlastnosti, odlišuje sa tým, že drevo bolo vyprodukované pri dodržiavaní princípov trvalo udržateľného hospodárenia),
- producenti budú motivovaní signálmi trhu, ktorý požaduje sociálne a ekologické prvky produktov,
- nový, diferencovaný produkt na trhu poskytne producentom možnosť diferencovať cenu a získať ekonomickú výhodu,
- v medzinárodnom prostredí sa zvýši efektívnosť a konkurencia v záujme o environmentálne a sociálne otázky.

SLOVENSKÝ SYSTÉM CERTIFIKÁCIE LESOV

Východiskom pre Slovenský systém certifikácie lesov (SFCS) sú vyššie uvedené závery ministerských konferencií o ochrane lesov v Európe, konkrétne:

- II. Ministerská konferencia v Helsinkách (1993) a jej rezolúcie H1 "Všeobecné smernice pre trvalo udržateľné obhospodarovanie európskych lesov" a H2 "Všeobecné smernice pre zachovanie biodiverzity európskych lesov."
- III. Ministerská konferencia v Lisabone (1998) a jej rezolúcia L2 „Paneurópske kritériá, indikátory a vykonávacie smernice pre trvalo udržateľného obhospodarovania lesov“ so svojou prílohou 1 „Paneurópske kritériá a ukazovatele trvalo udržateľného obhospodarovania lesov“

Zároveň systém certifikácie lesného hospodárstva SR vychádza zo všeobecného slovenského právneho poriadku a z:

- právnych noriem Slovenskej republiky

Princíp certifikácie lesov je založený na dodržiavaní definovaných princípov a kritérií obhospodarovania lesov, ktoré sú všeobecne akceptované spoločnosťou. Základné princípy trvalo udržateľného rozvoja boli globálne definované a prijaté v roku 1992 na Konferencii OSN o životnom prostredí a rozvoji (UNCED – The United Nations Conference on Environment and Development) v Rio De Janeiro, ktorej výsledkom bola Deklarácia obsahujúca 27 princípov pre trvalo udržateľný rozvoj a zároveň podpísaná Deklarácia o rozvoji lesov. Následne bola vytvorená osobitná Komisia OSN pre trvalo udržateľný rozvoj, ktorej úlohou je hodnotiť pokroky, ktoré sa dosiahnu v nadväznosti na prijaté princípy trvalo udržateľného rozvoja.

Princípy trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch boli následne definované a prijaté na konferenciách ministrov o ochrane lesov v Štrasburgu (1990), Helsinkách (1993), Lisabone (1998) a Viedni (2003). Slovenská republika je jedným zo signatárskych štátov, ktorá sa zaviazala plniť šesť kritérií trvalo udržateľného rozvoja lesov. Základným princípom trvalo udržateľného rozvoja lesov je: „Lesné zdroje a lesná pôda by mali byť trvalo obhospodarované tak, aby vyhovovali sociálnym, ekonomickým, ekologickým, kultúrnym a duchovným potrebám ľudstva súčasnej a budúcich generácií“. Kritériá trvalo udržateľného rozvoja lesov sú definované nasledovne:

- Rozvoj lesných zdrojov a ich príspevok do globálneho kolobehu uhlíka
- Zdravotný stav a vitalita lesných ekosystémov
- Produkčná funkcia lesa
- Ochrana a rozvoj biologickej diverzity lesných ekosystémov
- Udržanie a rozvoj ochranných funkcií v lesnom hospodárstve
- Ostatné sociálno-ekonomické funkcie

liky v oblasti lesného hospodárstva,

- právnych noriem v oblasti životného prostredia, ochrany prírody a krajiny,
- štátnej lesníckej politiky SR, príslušných uznesení vlády resp. NR SR,
- štátnej politiky životného prostredia SR a príslušných uznesení vlády resp. NR SR.

Tvorba SFCS začala na podnet nezávislého združenia právnických osôb Združenia certifikácie lesov Slovenska, ktorého cieľom je podpora trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch, spotreby dreva ako ekologicky obnoviteľného zdroja, výrobkov z dreva, ochrany prírody a trvalo udržateľného rozvoja spoločnosti. Hlavným dôvodom založenia združenia bolo vytvorenie hodnoverného systému certifikácie lesov, ktorý implementuje požiadavky celosvetovo akceptovaného Programu pre vzájomné uznávanie lesných certifikačných schém – PEFC. PEFC je založený na princípoch udržateľnosti, dôveryhodnosti, zodpovednosti a prispôbivosti. Udržateľnosť sa týka predovšetkým podpory biodiverzity prírody a životného prostredia, ekonomicky životaschopného, ekologicky vhodného a sociálne prospešného hospodárenia v lesoch, ktoré je potvrdené nezávislým dokladom. Dôveryhodnosť vychádza z predpokladu rozvoja národných štandardov certifikácie lesov na báze záverov ministerských konferencií o ochrane lesov a ďalších medzivládnych dohôd o trvalo udržateľnom obhospodarovaní a využívaní medzinárodne uznávanej akreditácie a certifikácie tak, aby bola zaistená nezávislosť kontroly, definovanie štandardov a rozširovanie trvalo udržateľného obhospodarovania lesov.

Zároveň vychádza zo silnej podpory zo strany nezávislých certifikačných systémov, medzinárodných organizácií vlastníkov lesov, ekologických a spoločenských skupín, LH, DSP a obchodných organizácií. Zodpovednosť znamená, že je zabezpečené vykonávanie pravidelných nezávislých certifikačných kontrol v reťazci od stromu v lese až ku konečnému výrobku pre ubezpečenie spotrebiteľa, že výrobky označené logom PEFC pochádzajú z lesov trvalo udržateľne obhospodarovovaných. Nakoniec prispôbivosť sa týka umožnenia aktívneho zapojenia všetkých vlastníkov lesov bez ohľadu na veľkosť a druh majetku do certifikačného procesu ako i rešpektovania kultúrneho dedičstva, vlastníckych štruktúr, globálnej pestrosti lesných typov a cieľov hospodárenia.

Základom slovenského systému certifikácie lesov podľa PEFC je certifikácia systému kvality obhospodarovania lesa ako prostriedku na zaistenie trvalo udržateľného obhospodarovania lesov. SFCS tvorí súbor záväzných dokumentov, ktoré stanovujú hlavné požiadavky na systém hospodárenia v lesoch, sledovanie pôvodu dreva v obchodných a spracovateľských organizáciách, postup pre zabezpečenie účasti vlastníkov lesov na procese certifikácie a požiadavky na certifikačné orgány, ktoré certifikáciu lesov a spotrebiteľského reťazca vykonávajú. Proces certifikácie predstavuje nezávislé posúdenie stavu obhospodarovania lesov vzhľadom ku kritériám trvalo udržateľného obhospodarovania lesov, ktoré špecifikujú základné požiadavky na systém obhospodarovania lesa za účelom zaistenia plnenia všetkých ekologických, ekonomických a sociálnych funkcií lesa.

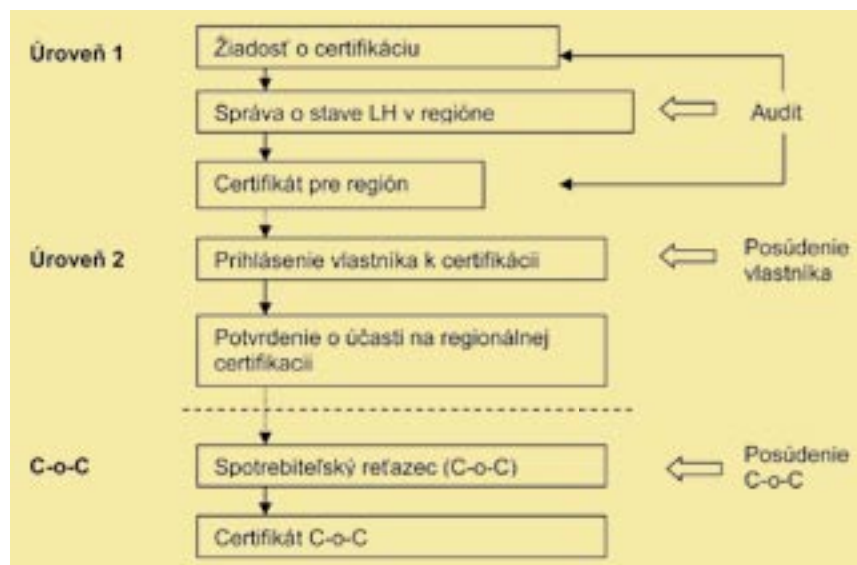
REGIONÁLNA CERTIFIKÁCIA LESOV

Systém certifikácie lesného hospodárstva Slovenskej republiky je založený na princípe regionálnej certifikácie, v rámci ktorej tretia nezávislá strana posudzuje súlad lesného hospodárstva územnej jednotky bez ohľadu na majetkové hranice s kritériami certifikácie. Cieľom regionálnej certifikácie je:

- poskytnúť možnosť účasti na certifikácii všetkým vlastníkom a užívateľom lesov bez ohľadu na veľkosť ich lesného majetku;
- zaistiť finančnú efektívnosť certifikácie;
- umožniť hodnotenie kritérií trvalo udržateľného obhospodarovania, ktoré nie sú hodnotiteľné a dosiahnuteľné na úrovni individuálneho vlastníka alebo užívateľa (z dôvodu nedostatočnej výmery).

Regionálna certifikácia trvalo udržateľného obhospodarovania lesov prebieha na Slovensku v dvoch úrovniach (Obr.1). Úroveň 1 sa zaoberá hodnotením a stanovením súladu stavu lesa a systému jeho obhospodarovania s kritériami certifikácie v rámci regiónu, t.j. územnej jednotky nezávislej na vlastníckych hraniciach. Hodnotenie certifikačných kritérií definovaných na úrovni regiónu sa vzťahuje na celú certifikačnú oblasť daného regiónu. Hodnotenie na regionálnej úrovni podlieha nezávislému auditu vykonávanému certifikačným orgánom, ktorý má štatút tretej strany a spĺňa kvalifikačné kritéria pre certifikačné orgány stanovené technickou dokumentáciou SFCS. V rámci regiónu je zodpovednosť vlastníkov a užívateľov lesov spoločná. Vážne nezrovnalosti a nesúlad so štandardami certifikácie vedú k nevydaniu certifikátu, prípadne k strate štatútu certifikovaného regiónu.

Úroveň 2 sa týka účasti individuálnych vlastníkov a užívateľov na regionálnej certifikácii. Jednotliví vlastníci sa môžu zúčastniť na regionálnej certifikácii v rámci regiónu, v ktorom sa nachádza ich lesný majetok, na základe dobrovoľnosti. Podmienkou pre potvrdenie účasti individuálneho vlastníka na regionálnej certifikácii je splnenie podmienok pre individuálnych vlastníkov lesov stanovených kritériami pre individuálnu úroveň. Posudzovanie súladu s kritériami na individuálnej úrovni je zaisťované v rámci interného auditu vykonávaného žiadateľom, alebo ním poverenou organizáciou. V rámci externého auditu nezávislý certifikačný orgán hodnotí kritéria a indikátory trvalo udržateľného hospodárenia i na indi-

Obr. 1 Schéma regionálnej certifikácie lesného hospodárstva a nadväznosti na spotrebiteľský reťazec

viduálnej úrovni. Preverovanie vykonáva na výberovej vzorke.

Osvedčenie o účasti individuálneho vlastníka alebo užívateľa na regionálnej certifikácii môže byť vydané žiadateľom, alebo ním poverenou organizáciou, až na základe kladného výsledku auditu na regionálnej úrovni (úroveň 1), úrovni individuálnych vlastníkov/užívateľov (úroveň 2) a po vydaní certifikátu žiadateľovi.

Certifikát trvalo udržateľného obhospodarovania lesov potvrdzuje, že lesy v danom regióne sú obhospodarované trvalo udržateľným spôsobom v súlade s kritériami definovanými Slovenským systémom certifikácie lesov. Medzinárodné uznanie získal SFCS v auguste 2005, kedy sa systém po nezávislom posudzovaní stal súčasťou celosvetovej organizácie PEFC. Tým sa všetci držiteľia certifikátov vydaných podľa SFCS zaraďujú do spoločnej skupiny PEFC certifikátov s celosvetovým uznaním. Surové drevo a ostatné produkty lesa možno označovať logom PEFC, ktoré dáva nákupcom a konečným spotrebiteľom záruku, že pri ich produkcii boli aplikované a dodržiavané princípy trvalo udržateľného obhospodarovania lesov.

PERSPEKTÍVY CERTIFIKÁCIE

V posledných desaťročiach sa celosvetovo stupňuje záujem spoločnosti na ochranu lesov ako nenahraditeľnej zložky životného prostredia. Podnetom tohto záujmu sa stalo ničenie a devastácia predovšetkým tropických pralesov, významných a nezastupiteľných ekosystémov našej planéty. Tieto podnety si vyžadujú zvýšené úsilie pri ďalšej podpore a zavádzaní trvalo udržateľného obhospodarovania lesov.

Certifikácia lesov a lesného hospodárstva je dobrovoľným nástrojom, ktorý môže podporiť tieto úsilia a je vhodným nástrojom pre komunikáciu trvalo udržateľného obhospodarovania lesov smerom k spotrebiteľom výrobkov z dreva. Proces certifikácie samozrejme súvisí i s otázkou nákladov na certifikáciu. I keď je certifikácia dobrovoľná a každý producent alebo spracovateľ dreva sa môže rozhodnúť, či bude na trh vstupovať s certifikovaným drevom, výška nákladov na certifikáciu môže byť významným činiteľom, ktorý toto rozhodnutie do určitej miery ovplyvní. Preto i motívy vedúce k rozhodnutiu pre certifikáciu môžu byť rozdielne a zároveň môžu byť ekonomického alebo neekonomického charakteru. ■

doc. Ing. Hubert Paluš, PhD.,
Katedra marketingu, obchodu
a svetového lesníctva,
Drevárska fakulta TU Zvolen

Na slovíčko...

...s vedúcim Odboru lesníckej politiky
a certifikácie lesov
Ing. Františkom Štulajterom, CSc.

Peter GOGOLA

Aký je súčasný stav certifikácie u štátneho podniku LESY SR?

V decembri 2007 sme Úspešne zavřili proces hodnotenia súladu obhospodarovania lesov s požiadavkami vo svete najrozšírenejšieho certifikačného programu PEFC. Lesov kmeňových štátnych a aj neštátnych neodovzdaných. Zároveň tri OZ sú aj držiteľom certifikátov FSC. Pokladám to za veľký a dosiaľ azda nie celkom docenený úspech, ktorý je zároveň pre nás veľkým záväzkom a musí byť motívom pre neustále zlepšovanie. Zvlášť v časoch súčasnej hospodárskej recesie musíme veľmi citlivo pristupovať k vykonávaniu lesníckych činností. Organizovať ich tak, aby neboli na úkor lesa, ale v jeho prospech. Teraz máme priestor z minimá (znižovanie vstupov do výroby) dosiahnuť maximum hodnotovej produkcie, práve cielenejším využívaním prírodného potenciálu lesných porastov. Certifikácia ako proces riadenia kvality je potvrdením kvality našej práce a je na nás, aby sme sa tým dokázali prezentovať.

Používajú logo certifikačnej schémy na svojich výrobkoch aj naši odberatelia?

Zatiaľ len vo veľmi malej miere. Musím však konštatovať, že na druhej strane stále viac požadujú preukazovanie pôvodu dreva, teda že nimi spracovávaná surovina pochádza z riadne obhospodarováných porastov.

Prečo je to tak? Prečo vo väčšej miere nepracujú s týmto marketingovým nástrojom?

To je dobrá otázka. V rozvinutých krajinách je označenie výrobku, zhotoveného z dreva z certifikovaného lesa logom certifikácie marketingovou výhodou, značkou toho, že je to výrobok v súlade so záujmami trvalo udržateľného obhospodarovania lesov. Na takéto čosi ešte slovenský zákazník zrejme „nedospel“. Príčin je niekoľko: tou hlavnou je minimálne alebo žiadne environmentálne povedomie verejnosti, da-

lej fakt, že o kúpe rozhoduje v prvom rade cena a v širších súvislostiach i skutočnosť, že obraz lesníctva v očiach verejnosti nie je práve lichotivý. Lesníci sú vraj „posadnutí rúbaním“ a honbou za ziskom. Stačí si pozrieť najnovší slovenský film Pokoj v duši.

Čo by mohlo byť riešením? Masívna kampaň?

Masívna možno ani nie. Skôr taká nevtieravá, vtipná popularizácia faktu, že nezávislý certifikačný orgán potvrdil našu profesionalitu. Teda to, že čo robíme, robíme v prospech lesa. A treba na to využiť každú príležitosť. Mimochodom, práve v tomto čase je dokončovaná aktualizácia dizajnu manuálu š.p. LESY SR, v ktorom bude logo PEFC doplnené na hlavičkový papier i ďalšie firemné tlačoviny. A to je len jedna kocka z celej mozaiky, ktorú postupne budeme skladať. Je tu intranet, internet, lesné informačné kancelárie, náučné chodníky, tabule označujúce vjazdy do dolín a mnoho ďalších vecí, kde by sa malo skvieť logo certifikačnej schémy, vysvedčenie o stave obhospodarováných lesov. Alebo napríklad Deň stromu. Desiat tisíc návštevníkov, ktorých máme takpovediac naklonených na našu stranu – prečo sa na takomto fóre neprezentujeme svojimi úspechmi v certifikácii? Že naše hospodárenie je environmentálne vhodné, spoločensky prínosné a ekonomicky životaschopné. Že ak občania, spotrebiteľia chcú podporiť správne a udržateľné obhospodarovanie lesov, majú požadovať od producentov výrobkov z dreva potvrdenie jeho pôvodu. Toto je veľká výzva, s ktorou sa chceme a budeme musieť popasovať.

Ďakujem za rozhovor. ■

Certifikácia lesov – vysvedčenie o kvalite obhospodarovania lesov

Zdenko KOVÁČ

Certifikácia lesov a jej výstup, teda certifikát, je potvrdením, že lesy sú obhospodarované trvalo udržateľným spôsobom a spĺňajú požiadavky certifikačnej schémy. LESY SR, š.p. sa v certifikácii orientujú na dva celosvetovo najvýznamnejšie certifikačné schémy - a to certifikačnú schému PEFC a certifikačnú schému FSC.

CHARAKTERISTIKY CERTIFIKAČNÝCH SCHÉM

FSC (Forest stewardship council) Lesná dozorná rada

- sídlo v Bonne
- založený v 1993 v Mexiku z podnetu environmentálnych skupín, hlavne Svetového fondu pre prírodu (World Wide Fund For Nature), Priatelia zeme (Friends of Earth)
- Hlavnou myšlienkou FSC je podporovať environmentálne zodpovedné, sociálne prínosné a ekonomicky životaschopné obhospodarovanie lesov celého sveta. Veľký dôraz sa kladie na presadzovanie prísnych environmentálnych a sociálnych obmedzení lesného hospodárstva
- 10 princípov a 56 kritérií
- modifikácie na úrovne národných štandardov
- 102 786 400 ha certifikovaných lesov v 79 krajinách
- 10 472 CoC certifikátov (spotrebiteľského reťazca) v 87 krajinách
- 18 celosvetovo akreditovaných certifikačných orgánov
- certifikačné orgány akredituje FSC s celosvetovou platnosťou
- forma certifikácie: individuálna a skupinová
- certifikačný cyklus 5 rokov

SR

- národná iniciatíva – FSC Slovensko vznikla v roku 2005
- národný štandard je v procese tvorby
- v súčasnosti sa certifikuje podľa upravených medzinárodných štandardov jednotlivých certifikačných firiem
- 173 777 ha certifikovaných lesov - LSR š.p. OZ Prešov, OZ Trenčín, OZ Považská Bystrica spolu 108 298 ha, 2 skupinové certifikácie a 1 individuálna v neštátnom sektore
- 19 CoC certifikátov (spotrebiteľského reťazca)
- www.fsc.org, www.fscslovakia.sk

PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification schemes) – Program pre vzájomné uznávanie lesných certifikačných schém

- sídlo v Geneve
- Založený v roku 1998 asociáciou súkromných vlastníkov lesov zo šiestich európskych štátov v Paríži.
- Hlavnou myšlienkou PEFC je podporovať trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov podľa záverov ministerských konferencií o ochrane lesov, zamerané na integrované plnenie všetkých funkcií lesov
- 6 kritérií a 27 ukazovateľov (rámcových)
- samostatné národné schémy uznávané Radou PEFC
- 199 064 339 ha certifikovaných lesov v 19 krajinách
- 4 204 CoC certifikátov (spotrebiteľského reťazca) v 37 krajinách
- 88 akreditovaných certifikačných orgánov, z toho 47 pre lesy a 79 pre spotrebiteľský reťazec
- certifikačné orgány akreditujú nezávislé národné akreditačné inštitúty
- forma certifikácie: individuálna, skupinová a regionálna
- certifikačný cyklus 5 rokov

SR

- národný riadiaci orgán PEFC – ZCLS (Združenie certifikácie lesov Slovenska) v roku 2002
- národný štandard – Slovenský systém certifikácie lesov – SFCS uznaný Radou PEFC v roku 2005
- 1 199 900 ha certifikovaných lesov - LSR š.p. všetky OZ spolu 964 956 ha a 81 iných obhospodarovateľov lesov certifikovaných v 4 regiónoch (Stred, Sever, Východ a Západ)
- 15 CoC certifikátov (spotrebiteľského reťazca)
- akreditovaných je 5 certifikačných orgánov, z toho 1 pre les a 5 pre CoC
- www.pefc.org, www.pefc.sk

CERTIFIKAČNÁ SCHÉMA SFCS-PEFC V š.p. LESY SR

V Slovenskej republike je uplatnená regionálna forma certifikácie. Vytvorené sú 4 regióny STRED, SEVER, VÝCHOD a ZÁPAD v rámci ktorých sú certifikované lesné správy všetkých OZ podniku. Národná certifikačná schéma SFCS – PEFC je otvorená pre každého obhospodarovateľa lesov akceptujúceho požiadavky trvalo udržateľného obhospodarovania lesov. Pred certifikačnými orgánmi ich zastupuje LSR š.p.

Situácia k 30.9.2008:

región	STRED	SEVER	VÝCHOD	ZÁPAD	Spolu
platnosť certifikátu	19.10.2011	02.05.2012	11.11.2012	19.12.2012	
certifikovaná výmera regiónu	336 851 ha	212 096 ha	340 307 ha	310 647 ha	1 199 874 ha
z toho LSR š.p.	292 719 ha	145 218 ha	230 068 ha	296 951 ha	964 956 ha
počet vydaných osvedčení	82	50	81	74	287
počet ostatných obhospodarovateľov	23	23	20	15	81
certifikačný cyklus	prvý	prvý	prvý	prvý	
stav certifikácie v roku 2008	po 2. dozorovom audite	po 1. dozorovom audite	prebiehajúci 1. dozorový audit	pred 1. dozorovým auditom	

CERTIFIKAČNÁ SCHÉMA FSC V š.p. LESY SR

Aplikovaná je na OZ Prešov, OZ Trenčín a OZ Považská Bystrica. Uplatnená je individuálna forma certifikácie, čo v praxi znamená, že každý závod je certifikovaný samostatne. Pri certifikácii sa postupuje podľa medzinárodného štandardu FSC, upraveného certifikačným orgánom pre slovenské pomery, pretože národný FSC štandard je v procese tvorby.

Situácia k 30.9.2008:

	OZ Prešov	OZ Trenčín	OZ Považská Bystrica	Spolu
platnosť certifikátu	06.11.2011	12.09.2010	12.09.2010	
certifikovaná výmera	39 393 ha	39 766 ha	29 139 ha	108 298 ha
certifikačný cyklus	druhý	prvý	prvý	
stav certifikácie v roku 2008	po 2. dozorovom audite	po 3. dozorovom audite	po 3. dozorovom audite	

Certifikácia ako inšpirácia

Peter GOGOLA

Renomovaný americký bubenický magazín Modern drummer uverejnil anketu, v ktorej sa zástupcovia firiem, vyrábajúcich bicie nástroje a paličky pre bubeníkov vyjadrovali k téme získavania suroviny z obnoviteľných zdrojov. Všetci bez výnimky potvrdili, že certifikované zdroje dreva pokladajú za absolútnu samozrejmosť. Ktohovie, čo by na túto otázku odpovedali slovenskí spracovatelia dreva... V každom prípade je to pre nich (dúfam) zaujímavá inšpirácia. ■

QUESTIONABLE

The Ecology Of Drumming Products

What is the environmental impact of the products used in drumming? This article explores the ecological footprint of various drumming products, from drumsticks to drumheads, and discusses the importance of sustainable sourcing and recycling.

Jubilejné hájiky k 10. výročiu vzniku prvej ČSR

Július BURKOVSKÝ

V roku 2008 sme si pripomenuli 90. výročie vzniku prvej Československej republiky (ČSR) tematickým zameraním októbrového čísla nášho časopisu LESNÍK. K tejto problematike sa vraciame týmto oneskoreným síce, ale možno zaujímavým príspevkom.

Na základe výnosu Ministerstva zemédelství ČSR – Ústredného riaditeľstva štátnych lesov v Prahe č. 17061-V/17/1928 zo dňa 15.5.1928 sa nariadilo všetkým Riaditeľstvám štátnych lesov a statkov v ČSR založiť **jubilejné hájiky** na počesť 10. výročia trvania ČSR. Hájiky sa mali založiť na vhodnom mieste v primeranej veľkosti a mali byť opatrené kamennými pamätníkmi s trvalým označením roku 1928. Výber drevín mal byť vhodným pre dané stanovište avšak odlišne od okolitého lesa. Hájiky mali byť založené ešte v danom roku o čom mali riaditeľstvá podať hlásenie k 1.6.1928. Za ministra zemédelství výnos podpísal Dr. Šiman.

Riaditeľstvo štátnych lesov a statkov v Banskej Bystrici pod č. 2519/1928 zo dňa 6.3.1928 v odpise dalo výnos ministerstva na vedomie všetkým správam štátnych lesov vo svojej pôsobnosti a nariadilo ešte do konca marca 1928 podať návrh na založenie jubilejných hájikov so šikou umiestnenia a drevinovým zložením. V zastúpení riaditeľa list podpísal Ing. Bózer.

V spisoch sa uvádza, že všetky správy štátnych lesov okrem Zvolena podali návrhy, avšak zachovali sa len tieto údaje o založených jubilejných hájikoch:

1/	Hronec	0,05 ha	na Kramliskách (Moglová)
2/	Sihla	bez udania výmery	na Strundženom pri chate
3/	Krám	bez udania výmery	Učovník (návrh bol aj na Korytárskô, pred delením dolín Vydrovo – Korytárskô)
4/	Dobroč	1,38 ha	Šaling (návrh bol aj na Páleníčné pri škôlke)
5/	Michalová	0,33 ha	Zbojská nad novou škôlkou
6/	Beňuš	0,04 ha	Drakšiar pri lesnej škôlke
7/	Bacúch	0,20 ha	Pred Zeleným pri horárni (pôvodne odhadnutá výmera bola 0,15 ha)
8/	Jasenie	0,05 ha	na lúke pri Kyslej
9/	Predajná	bez udania výmery	podané boli až 4 návrhy z oblasti Predajnianske Čelno a Lopejské Čelno
10/	Osrblie	0,35 ha 0,25 ha	Horná Prostredná Na Grúniku (návrh bol aj pri chate Pavlína)
11/	Štiavnička	0,05 ha	poniže chaty Trangoška, na Bystrej
12/	Staré Hory	0,14 ha	nad vodnou nádržou Starohorskej hydrocentrály (neskorší návrh bol aj v Prostrednej)

Údaje zo štátnych lesných správ Slovenská Lupča, Lučatín, Badín a Sv. Ondrej sa v spisovom materiáli nezachovali. Na výsadbu sa použili zväčša cudzokrajné dreviny (exoty), ale aj domáce druhy drevín.

Jubilejné hájiky k 10. výročiu trvania prvej ČSR boli v zmysle spomenutého nariadenia ministerstva vysadené vo všetkých vtedajších riaditeľstvách štátnych lesov a statkov v rámci ČSR. V dôsledku neskorších štátno-politických zmien i vojnových udalostí ich však postihol neradostný osud, rovnako ako predchádzajúce uhorské „mileniárne výsadby“ a „pamätne hájiky kráľovnej Alžbety“ z roku 1896, ako aj povojnové „hájiky oslobodenia“, alebo „hájiky SNP“ či „partizánske hájiky“ prípadne aj „stromy federácie“, upadli do zabudnutia. Nezájum a absencia následnej starostlivosti o pamätne hájiky či stromy zapríčinila ich postupný zánik. Za zachovanie niektorých takýchto „živých pamätníkov“ prípadne len ich torz môžeme vďačiť len šťastnej náhode alebo zhode priaznivých okolností. ■

Generálny riaditeľ J. Mindáš na prvej
tohtoročnej porade s riaditeľmi OZ
v Turčianskych Tepliciach:

Rok 2009 bude krízový. Urobme všetko, aby sme z krízy vyšli silnejší

Jozef MARKO, František KRÁL

V Turčianskych Tepliciach sa 20. januára 2009 stretli na prvej spoločnej porade v novom roku nielen všetci členovia vedenia š.p. LESY SR a riaditelia odštepných závodov. Nechýbali na nej ani všetci vrcholní predstavitelia ministerstva pôdohospodárstva – minister Stanislav Becík, štátny tajomník Viliam Turský a generálny riaditeľ Sekcie lesníckej MP SR Július Novotný. Pozvanie prijali aj členovia dozornej rady podniku na čele s jej predsedom Jurajom Prochádzkom. Účasť aj priebeh stretnutia zvýraznili jeho dôležitosť. Podčiarkol ju vo svojom úvodnom vystúpení aj generálny riaditeľ š.p. LESY SR Jozef Mindáš slovami: „Rok 2009 bude rokom krízovým. Urobme všetko pre to, aby sme z krízy vyšli ešte silnejší!“

Vo svojej úvodnej prezentácii J. Mindáš zdefinoval hlavné úlohy na tento rok, ktoré je nutné zvládnuť, aby sme zvládli krízový rok. „Naším cieľom je zabezpečenie plusového hospodárskeho výsledku podniku v zmysle záverov hospodársko-ekonomických auditov z roku 2008. Musíme pokračovať v reštrukturalizácii OZ vrátane ďalšieho znižovania režijných nákladov, pretože vývoj obchodu s drevom zatiaľ nevyšiel pozitívne signály. Sústredíme sa tiež na prísnu kontrolu nákladových položiek – prolouguje sa systém schvaľovania objednávok ekonomickým a generálnym riaditeľom podniku pre zlepšenie finančnej disciplíny OZ. Zavedieme krízový režim riadenia, aby sme zabezpečili ekonomickú funkčnosť podniku. Niektoré OZ si totiž ešte stále neuvedomujú závažnosť situácie, pretože koncom minulého roka sa pustili do akcií, ktoré neboli naliehavé.“ Generálny riaditeľ zdôraznil, že prísna finančná

disciplína a krízový režim riadenia založený na vyargumentovaní každej nákladovej položky je v tejto situácii nevyhnutnosťou, s ktorou sa budeme musieť všetci vyrovnáť.

VYRÁBAŤ LEN TAKÉ SORTIMENTY, KTORÉ UMIESTNIME NA TRHU

Jadrom podnikania nášho podniku je lesnícka výroba a v nej sú určené úlohy, ktoré majú po ich splnení takisto výrazne napomôcť preklenúť krízu. V rámci š.p. LESY SR je nutné dosiahnuť užšie prepojenie lesníckej výroby na obchod s drevom a vyrábať len také sortimenty, ktoré dokážeme aktuálne realizovať na trhu s drevom. Ďalej bude potrebné znižovať náklady pestovnej činnosti. Realizovať aktívny prístup k spracovaniu kalamity – zasahovať do oblastí aktívnych chrobačiarov, pripraviť harmonogram realizácie boja proti podkôrníkom v kontexte aktívnej integrovanej ochrany lesa (celospoločenská podpora), predaj stojacej suchárovej kalamity na pni. Výchovné ťažby majú byť realizované len v nevyhnutnej miere pri zohľadnení požiadaviek obchodu s drevom. Stále a možno ešte viac ako doteraz je nutné naplno využívať potenciál prirodzenej obnovy. „**Treba zašetriť kvalitné bukové porasty, ísť do presvetľovacích rubov a zamerať sa na negatívny výber jedincov v poraste. Nevytvárať v listnatých porastoch holiny s následnou zalesňovacou povinnosťou. V pláne pestovnej činnosti treba vykonávať len nevyhnutné činnosti, ktoré nám vyplývajú zo zákona a LHP za účelom nevytvárania zvýšených nákladov pestovnej činnosti v listnatých porastoch. Čo sa týka predaja dreva na pni, OZ nahlásili 109 000 kubíkov ihličnatého dreva v exponovaných porastoch so stojacou suchárovou kalamitou a 14 000 kubíkov listnatého dreva. Dôležité pri tomto predaji dreva na pni bude, aby išlo o kmeňové lesy, kde by naša výroba bola nerentabilná. OZ musia byť na tomto predaji ziskové,**“ spresnil niektoré úlohy rozvojovo-technický riaditeľ Peter Chrust.

ÚZKA SPOLUPRÁCA VÝROBY S OBCHODOM, POD DOHLADOM EKONÓMOV

Na porade vystúpili aj ďalší úsekoví riaditelia š.p. LESY SR s aktuálnymi informáciami a zámermi na rok 2009. Predstavy a hodnotiace kritériá úspešnosti pôsobe-

nia manažmentu podniku aj manažmentov odštepných závodov sprostredkoval prítomným generálny riaditeľ sekcie lesníckej J. Novotný: „**Všetky opatrenia z hospodársko-ekonomických auditov je nevyhnuté dostať do života podniku aj s konkrétnejšími opatreniami. Náhradný termín realizácie týchto opatrení navrhnutých zakladateľom už jednoducho nebude. Najdôležitejšie je dosiahnuť finančnú stabilitu podniku. Nie je možné minúť viac ako podnik zarobí. Všetci manažéri podniku a OZ musia spoločne komunikovať a spoločne prijímať riešenia a hľadať rezervy. Ak sa vám to nepodarí, budete mať všetci o tri – štyri mesiace veľmi vážne starosti. V tejto situácii nemožno vykonávať činnosti, ktoré sú nerentabilné. Zároveň ale lesu treba zabezpečiť všetko to, čo mu patrí. Ďalej budú prebiehať audity na OZ a dôraz budeme v nich klásť na to, aby výroba úzko spolupracovala s obchodom pod dohľadom ekonómov.**“

Minister pôdohospodárstva S. Becík ubezpečil vo svojom vystúpení lesníkov, že im bude venovať rovnakú pozornosť ako poľnohospodárom. „**Teraz musíme všetci spoločne dokázať, že štátny podnik LESY SR je životaschopná organizácia. Ministerstvo vám bude nápomocné, ale zabezpečenie finančnej hotovosti bude musieť byť úlohou každého lesníka, každého manažéra závodu a podniku, pretože bez financií to nepôjde. Preto oceňujem kladenie dôrazu na dôslednú kontrolu toku peňazí. Som presvedčený o tom, že podnik má obrovský ľudský potenciál a preto je nevyhnutné, aby bol aj správne a dostatočne motivovaný. Každé prijaté opatrenie treba ihneď rozmeniť na drobné, realizovať a informovať o ňom kolegov. Už nie je čas ani priestor na nejaké uzatváranie sa do seba a nezvládanie úloh,**“ apeloval na lesníkov S. Becík.

Na niekoľkohodinovej porade odznelo nepomerne viac dôležitých a zaujímavých informácií, ale my sme sa snažili vybrať pre našich kolegov tie, ktoré im pomôžu zorientovať sa a nasmerovať svoje úsilie k jedinému cieľu, ktorý jasne pomenoval generálny riaditeľ podniku J. Mindáš: Urobme všetko, aby sme z krízy vyšli ešte silnejší. ■

Zaujímavé a odvážne riešenia

V čom je podstata práce riaditeľa? Zabezpečiť, aby všetko vo firme fungovalo? Iste, to je jeho prvá povinnosť. Vytvárať inšpiratívnu atmosféru pre svojich zamestnancov? Nepochybne, bez presvedčených spolupracovníkov toho sám veľa nedokáže. Dbáť na dobré vzťahy s partnermi? Jasné, niet nad osobný, a ak sa dá aj neformálny, kontakt. Možno k riaditeľskému údelu ešte niečo pridať? Určite. Jednu rizikovú záležitosť - hľadať a presadzovať nové riešenia! Určite neľahká, často nevďačná a možno aj nebezpečná vec. Práve ona však rozhoduje o úspechu. I o tom s akým menom odíde do histórie ten ktorý riaditeľ... A to nemusí vždy ísť len o také revolučné počiny ako boli Fordove montážne pásy, či Binderova „varianta C“. Možno, že niekedy stačí aj...

...predaj dreva na pni!

Ján MIČOVSKÝ

Peter Morong

Toto slovné spojenie nepôsobí najlepšie. Vzbudzuje obavy, že môže byť príliš veľkým zásahom do lesníckej zodpovednosti za stav lesa. Predsa len - kto si príde nakúpiť rovno „na peň“, ten môže „nakúpiť“ aj to, čo by malo v lese ostať... Alebo to môže celom nezaplatiť... Pravdepodobne to takto podobne hodnotilo aj vedenie podniku, keď v minulom roku riaditeľ OZ Čierny Balog navrhol, aby podnik v určitých prípadoch predaj dreva na pni povolil. Nedá sa povedať, žeby vtedy natrafil na veľké porozumenie. Nevzdal to a dnes - pozrimeže! - sa hovorí o dobrom príklade z Balogu. Čo je za tým?

Začnime návštevou kancelárie Petra Moronga, riaditeľa OZ Čierny Balog.

Čo viedlo závod k netradičnému návrhu predávať drevo na pni?

Skúsenosť. Všetci, čo zažili kalamitu v roku 1996 vedia, že pri jej spracovaní išlo o enormné vypätie. Už vtedy sme si na našom závode overili, že predajom dreva na pni možno preniesť nemalú časť organizačnej záťaže na iné subjekty. Opodstatnenosť takéhoto postupu sa mi potvrdila aj, a to už ako pracovníkovi Mestských lesov v Brezne, po veľkej ka-

lamite v roku 2004. Samozrejme, samo o sebe by to nebol dostatočný argument, aby sme takýto predaj považovali za štandard. Ale vstupuje sem ekonomika a jej výsledky hovoria jasne - je to pre nás výhodné. Ale pozor, celý predaj na pni sa týka výhradne neatraktívnej, kalamitnej, najmä podkôrnikovej, hmoty!

Aká je reč čísiel ?

V minulom roku sme v poslednom kvartáli predali na pni 11400 m³ s priemerným speňažením 558 Sk/m³. Keďže priemerné výrobné náklady dreva dosahovali u nás v tomto období 800 Sk/m³ a celkové priemerné speňaženie 1100 Sk/m³, je výsledok zrejмый - pri predaji na pni sme oproti predaju na ES dosiahli obchodnú maržu vyššiu o 258 Sk/m³!

Ako sa dá vysvetliť až takýto výrazný rozdiel? Nie je to trocha nedôveryhodné..?

Dá sa to vysvetliť. Predajné ceny stanovujeme podrobnou kalkuláciou pre konkrétny porast, a to ako rozdiel medzi sortimentáciou na stojato, ocenenou priemernými cenami odhadnutých sortimentov a výrobnými nákladmi. Podstata zvýšenia obchodnej marže je v tom, že zastúpenie akostných tried odhadujeme na hornej hranici možného intervalu výskytu najvyšších akostných tried. Je

pravdepodobné, že ak by sme drevo spracovali sami, takéto vysoké podiely cenných sortimentov by sme nedosiahli!

Zaujímavé... A majú pri takomto extrémnom spôsobe ocenenia sortimentov kupujúci vôbec ešte záujem?

Mimoriadny! Mohli sme vlni takto predať viac, no museli sme spracovať dôsledné analýzy výhodnosti. Som rád, že sme dostali napokon dôveru a ešte radšej, že ju potvrdili aj výsledky.

No, dobre, ale ak aj pri takýchto maximalistických cenách, sa to kupujúcim stále oplatí, potom to svedčí buď o tom, že sú schopnejší obchodníci, alebo - nedajbože - že zoberú viac, ako zaplatia...

Nepoznáam celkom ich odbytové možnosti, no je to v inom. Naša nákladová kalkulácia ceny dreva na ES samozrejme zahŕňa aj náklady na odvoz, ktorý - ako napokon aj všetky ostatné výrobné fázy - si v tomto prípade zabezpečuje kupujúci. Kupujúci by si však drevo musel odviezť aj v prípade klasického predaja z ES. Teda preňho odvoz nie je pri kúpe dreva na pni ďalším nákladom výroby, a práve to vysvetľuje, prečo aj pri - ako hovoríš maximalistických cenách - mu vlastná ekonomika vychádza. A v tom je podstata: systém je reálne výhodný pre obidve strany - nám odvoz odpadá a kupujúci by sa mu aj tak nevyhol. Tento svojou reálne nevyhnutnou výrobnou fázou OM - SO plne nahrádza naše objektívne kalkulované, no v tomto prípade vlastne neuplatnené náklady na fázou OM - ES. Chceme zdôrazniť ešte jednu vec: ak by obchodná marža z predaja dreva na pni, v porovnaní s klasickým spôsobom, bola vyššia hoci iba o desať centov, je to výhodné. Najmä v období keď sme nútení spracovať veľké množstvo kalamity a zároveň je problém s odbytom drevnjej hmoty.

Takže v konečnom dôsledku je to z ekonomického pohľadu tak, ako keby sme predávali drevo priamo z OM....?

To platí len veľmi zjednodušene pre pochopenie obojstrannej výhodnosti z pohľadu odvozu. Treba však upozorniť

aj na ďalšie výhody tohto systému. Predávame kalamitnú hmotu v technologicky ťažkých porastoch. Za túto dostávame zaplatenú zálohu vo výške 30% vopred, pričom ak by kupujúci neuhradil zvyšok v dohodnutom termíne, okamžite ho zastavíme. To sa nestalo ani raz, má tam prenajatú techniku, ktorú musí platiť. Ďalšou výhodou je pre nás to, že za drevo dostávame peniaze v prípade zálohy vopred a zvyšok v krátkom čase po odvoze, nám však nevznikajú žiadne výrobné náklady. Porovnajme to s klasickou výrobou, keď našich dodávateľov prác vyplácame často skôr ako dostaneme zaplatené za drevo... A čo sa týka toho podozrenia, ktoré si pred chvíľou naznačil - kupujúci môže drevo vyvieť len po odsúhlasení a výdaji našimi lesníkmi. A svojím ľuďom verím, ináč by som dnes nemohol sedieť na tejto stoličke.

Možno aj v Hrádku verili svojim...

No, k tomu by som sa nevyjadroval. Ale je možno na škoda, že pri takej obrovskej kalamite tam nepristúpili k predaju na pni... Záujemcov oň je dosť a myslím, že v čase krízy sa všetky výhody, ktoré som spomínal znásobujú.

Igor Schóber je vedúcim LS Michalová. Vlni bol práve na tejto správe zorganizovaný najväčší podiel predaja na pni. Aká je jeho skúsenosť?

Je to vynikajúci spôsob práce v kalamitných časoch. Na LO Svetlá sme v 6 porastoch predali 6900 m³. Bez takéhoto predaja by sme určite nedokázali spracovať toľko kalamity, veď len na tomto jedinom obvode sme mali celkovú ťažbu 30 000 m³! Viem o čom hovorím, vlni som na našej správe robil ešte ťažbára a všetky predané kubiky mi prešli cez štítky. Vyrábali sme iba sortimenty 100 a 200. Treba vyzdvihnúť dobrú spoluprácu správy a závodu. Pre každú JPRL sme na správe vypracovali kalkulačné listy, ktoré boli základom zmlúv uzatváraných na OZ. Odberatelia boli povinní dodržiavať mesačný harmonogram. O presnosti našich vstupov hovorí aj to, že sme sa v jednotlivých porastoch objemom vyznačenej hrubiny priblížili dosiahnutej skutočnosti. A to upozorňujem – kupujúci musel spracovať všetko od 7 cm, hniloba - nehníloba, to už bolo jeho podnikateľské riziko.

S inžinierom Schóberom sa vyberáme do doliny Svetlá za tamojším vedúcim LO, Jaroslavom Falťanom. O predaji na pni vie aj on svoje:

Venoval som sa vtedy naozaj len tomu. Mojou povinnosťou bolo kalamitnú ťažbu vyznačiť a potom byť pri odvoze hmoty. Bola to perná doba, kupujúci tu mal veľa techniky, niekedy súčasne pracovali aj tri lanovky. Na odvoz používal viacúčelové autá, ktoré mu umožňovali úsporne skombinovať rôzne dĺžky. Nie vždy dodržal dohodnuté odvozné termíny... Bolo to náročné aj preto, že robil prakticky celý deň, vozilo sa od vidím do nevidím, ba niekedy aj cez víkend. Mal som tu aj ťažbového majstra, bez neho by to nešlo. Takáto funkcia by však mala

Jaroslav Falťan

byť pri takýchto vysokých ťažbách štandardom, inak sa lesník len ťažko dostáva do lesa! A škoda aj kalamitného príplatku, ktorý vraj už nebude, tie 2 koruny za kubík boli určite zaslužené.

Druhou lesnou správou, ktorá mala skúsenosti s predajom na pni je Bystrá. S jej vedúcim, Ing. Jánom Parošom, ideme do Mýta pod Ďumbierom, kde práve vydáva hmotu Pavol Štulajter, vedúci LO Žleb. Správca cestou rekapituluje výhody, ktoré sú ni už trochu známe:

S Jánom Parošom (v strede) a Pavlom Štulajterom (vpravo)

Zvýšil sa výkon, odbudli nám starosti, všetko potrebné si zariadi kupujúci, nebola potrebná manipulácia, bol zabezpečený odbyt, a to z porastov, ktoré boli technologicky najnáročnejšie. No a ak k tomu pripočítame ekonomiku, niet dôvodu sa takémuto predaju zásadne vyhýbať. Istým negatívom však určite bola mimoriadna záťaž lesníka, ktorý akoby v tom čase slúžil dvom firmám.

Pavol Štulajter potvrdzuje slová svojho správcu. Zároveň si v dobrom zaspomína aj na dobu veľkých lesných obvodov a na svoju funkciu OLH v kombinácii 1+1:

Bolo to funkčné a mne to vyhovovalo. S lesníkom sme si vedeli vždy robotu rozdeliť, je to najmä otázka vzťahov. Teraz mám obvod menší, no čo z toho – stále som na sklade, ak máme v roku 250 pracovných dní, tak 200 z nich určite strávim na odvoznom mieste! Z môjho pohľadu nebol návrat k malým obvodom najlepším riešením...

(K tomuto kolegovi sa mi žiada dať jednu podstatnú maličkosť. Stretli sme sa s ním na neútulnom OM, plnom blata. Bokom stál starý ošarpaný domček, v ktorom je lesníkova kancelária. A práve tá ma upútala – tak čistý a útulný priestor by na tomto mieste asi málokto čakal. Tiež vizitka práce.)

Vytrvalosť riaditeľa Moronga sa teda oplatila. Na počiatku bola nedôvera, ktorú však vystriedala dobrá skúsenosť. A práve vďaka nej má dnes generálny riaditeľ na stole návrh, ktorý v prípade schválenia umožní ôsmim závodom odpredať v tomto roku priamo na pni 122.600 m³ hmoty. Pôjde výhradne o neatraktívnu kalamitnú prestarnutú hmotu, kde kalkúlia ekonomickými efektívnosťmi vychádza záporne. Hlavným cieľom je urýchlenie uvoľnenia kalamitných plôch a ich prinavrátenie pre plnohodnotné plnenie všetkých funkcií lesa. Skúsenosť z Čierneho Balogu ukázala, že takéto predaj plnenie náročných kalamitných úloh nielen urýchľuje, ale môže byť aj ekonomickým prínosom. Inšpirujúci moment. Tobôž v dnešnej dobe. ■

Pohľad z druhej strany

Ján MIČOVSKÝ

Jedným z tých, ktorí v minulom roku kupovali na OZ Čiernej Balog hmotu na pni je podnikateľ, vyštudovaný lesník, BOHUMÍR PENIAK. Aké sú jeho skúsenosti?

Bohumír Peniak

„Mám široký okruh odberateľov - spracovateľov dreva. Nik z nich - a dnes to platí osobitne - nechce mať veľké zásoby. Každému preto dodávam len to, čo práve potrebuje - konkrétnu drevinu, sortiment, hrúbkový stupeň. A to v požadovaných dĺžkach, aby mu nevznikal zbytočný odpad. Navyše, ak povie, že to chce doviezť večer, doveziem večer, ak v sobotu, v sobotu...“ . „Tým sa poriadne odlišujete od spôsobu predaja na našich ES...“ „Tu nejde o odlišovanie, vy taký spôsob predaja nepotrebuje, ste veľký podnik, máte svoje úradné hodiny, zákazník kúpi alebo nekúpi... Ja sa snažím presadiť tým, že klientovi splním čo najpresnejšie jeho požiadavky. Počítam s tým, že sa na mňa vďaka tomu opäť obráti...“

KRÍZA UČÍ POROZUMENIU

Celkom však nerozumiem, ako sa v takomto prípade darí pánovi Peniakovi zladať povinnosť odkúpiť od nás všetko hrúbie z porastu, kvalita, nekvalita, so snahou vyhovieť úzko špecifikovaným požiadavkám svojich odberateľov... „Riziko znášam ja. Na niektorých porastoch zarobím viac, na niektorých aj prerobím. Ceny s odberateľmi dreva dojednávam individuálne a to, že im vychádzam v ústrety má samozrejme odraz aj v cene. Odberateľom sa to však oplatí, vďaka presným dodávkam v presnom čase sú ich straty pri spracovaní dreva minimálne. Privítal by som však, ak by bolo u vás možné pri mimoriadne veľkých odchýlkach vykalkulované ceny spresniť. Niekedy sa zdanlivá guľatina premení po vyťažení vďaka trhlínám a hnilobe na slabú vlákninu... Platím dopredu 30% zálohu a zvyšok väčšinou ešte pred odvozom, myslím,

že sú to veľmi slušné podmienky... „Musíte byť pri takomto spôsobe platby kapitálovo silný...?“ „Nie je to celkom tak. Drevo pre mňa ťažia a spracúvajú živnostníci a tí vedia, že ich môžeme vyplatiť až potom keď predám. Tým, že oni počkajú sa mi uvoľňujú ruky pre platby vám vopred, inak by som drevo nedostal...“ „Tak potom živnostníci pracujúci pre vás musia byť veľkorysí...“ nedá mi... „Nejde o veľkorysť. Dnes je ťažká doba a ak chceme prežiť musíme si viac vychádzať v ústrety. Je to paradox, ale kríza nás učí vo vzťahoch k väčšiemu porozumeniu. Tí, ktorí sa vedú prispôbiť zarobia, lebo drevo sa ani v najhlbšej kríze celkom neprestane spracúvať...“

DOBRE VZŤAHY

„Ako sa vám v tejto súvislosti pozdáva pružnosť nášho podniku? Tu chcem poďakovať za korektné vzťahy pracovníkom závodu na Čiernom Balogu. Vždy platilo na čom sme sa dohodli. Celá logistika prác bola síce na mne, no ak bolo čosi treba, napríklad opraviť poškodený priepust, lesné správy vždy reagovali bez meškania... Obetaví boli aj lesníci, ktorí to pri odvoze nemali ľahké. No aj tie večerné termíny súviseli s celkovou ekonomikou tohto obchodu: Súčromníci v odvoze dreva musia mať, ak chcú prežiť, a ak mám u nich dosiahnuť únosné ceny, autá využiť v oboch smeroch. Preto som ich mal dohodnutých často až pri spätnej ceste. „Máte záujem v nakupovaní dreva na pni pokračovať?“ „Ak bude z vašej strany záujem, tak určite áno.“ ■

Na východnom Slovensku významne stúpne odbyt drevnej štiepky

Ekonomika ruka v ruke s ekológiou

Jozef MARKO

Na východnom Slovensku záujem o dodávky drevnej štiepky v najbližších rokoch výrazne stúpne. Prešovská spoločnosť R GES, s.r.o., so slovensko-rakúskym kapitálom prostredníctvom svojich dcérskych spoločností, v Bardejove realizuje, a v Košiciach pripravuje výstavbu kogeneračných jednotiek, ktoré budú spaľovať výhradne iba drevnú štiepku, drevný odpad a piliny. Ročne každá jednotka spáli až 90 000 ton štiepky a odpadu a vyrobí cca 300 000 GJ tepla a 55 000 MWh elektrickej energie. Bardejovská „kogeračka“ má byť spustená do prevádzky v októbri tohto roka, košická v prvom štvrtroku 2010. Prevádzkovatelia „kogeračiek“ chcú navyše ponúknuť popol zo spaľovania štiepky na rekultivácie skládok, ako hnojivo pre poľnohospodárov a na ďalšie vhodné účely.

RNDr. František Brozman

„Rakúski spoločníci prevádzkujú celkovo 19 kogeneračných jednotiek v Rakúsku. Výstavba kogeneračných jednotiek je síce finančne náročnejšia v porovnaní s klasickou teplárnou na plyn resp. uhlie, ale uprednostnili sme ju z dôvodu výroby nielen tepla, ale aj „zelenej“ elektrickej energie. Náklady na výstavbu jednej kogeneračnej jednotky predstavujú približne 26 mil. €. Čo sa týka štruktúry biomasy, máme záujem predovšetkým o dodávky hrubozrnnej štiepky a jej dokonalé spaľovanie. Je pre nás veľkou výzvovou a zároveň záväzkom byť garantom pri pokrytí potrieb štiepky pre kogeneračné jednotky investora“, povedal nám RNDr. František Brozman z prešovskej spoločnosti DAH s.r.o., ktorá má viac ako desaťročné skúsenosti z obchodovania s drevnou hmotou s tuzemskými aj zahraničnými odberateľmi.

Spoločnosť DAH s.r.o. už niekoľko mesiacov intenzívne rokujú s potenciálnymi dodávateľmi štiepky, ako aj drevného odpadu a pilín z pilárskych prevádzok o dodávkach tohto ekologického paliva pre obe kogeneračné jednotky. Je medzi nimi aj OZ Biomasa š.p. LESY SR, ktorý zatiaľ prevádzkuje na východnom Slovensku prostredníctvom Regionálneho strediska vo Vranove nad Topľou jeden štiepkovač. Zatiaľ. Možnosti, ktoré sa aj pre našich kolegov z OZ Biomasa po dostabe oboch kogeneračných jednotiek otvárajú, by ale zamestnali niekoľko štiepkovačov.

Najväčším prínosom projektov, aké nadobúdajú reálne kontúry v dvoch spomenutých východoslovenských mestách je, že v nich existuje ruka v ruke ekonomika s ekológiou. V Bardejove už garantovali po dokončení kogeneračnej jednotky cenu tepla o 10 percent nižšiu ako pri vykurovaní plynom. Prítom vďaka výstavbe kogeneračnej jednotky na okraji Bardejova, bude v meste odstavených až 12 najväčších kotolní, ktoré pokrývajú až 97% objem výroby tepla a TUV, správcu tepelného hospodárstva BARDTERM, s.r.o.. Mesto Bardejov tak získava alternatívu k plynu, ktorá sa pri aktuálnej krízovej situácii ukazuje ako mimoriadne prezieravý krok vedenia mesta. ■

Vedúceho Lesnej správy Tlstý Vrch Ing. Olivera KANÁSA

Perspektíva lesníctva? Bude taká, akú si urobíme

Jozef MARKO

pár rokov. Nečudujte sa, že si už pripadáme tak trochu ako pokusné králiky, na ktorých sa skúša taká štruktúra, onaká štruktúra, potom sa vraciame späť a my nevieme, na čom sme. Viacero z tých pôvodne zaniatených horárov, ktorí strávili desiatky rokov prácou v lese a pre les a robili svoju prácu so srdcom, chodia dnes do práce bez radosti a iskry, akoby nasilu.“

Ing. Kanás už spomenul nepochopenie významu lesa pre spoločnosť. Tak sa pýtam, čo musíme my lesníci urobiť, aby sme dosiahli zmenu v uvedomení si významu lesníckej práce a lesa pre všetkých občanov? „Niektorí takzvaní ochrancovia prírody si povedali, že najlepšie sa zviditeľnia vtedy, ak si nájdú nejakého nepriateľa a budú proti nemu bojovať. Vybrali si lesníkov a mňa vždy zarazí, že akonáhle sa objaví v masmédiách nejaká odborná téma, ku ktorej by sa v prvom rade mali vyjadrovať odborníci, tak dostávajú najväčší priestor názory a vyjadrenia tiež ochrancov alebo ako ich mám nazvať. Každú chvíľu sa nás snažia vykresliť ako tých zlých a nám neostáva iné, ako vrátiť tento pohľad na nás, vedomie verejnosti, ktoré nás potom nevníma, ako by sme potrebovali a ako by sme si zaslúžili.“

Na záver nášho stretnutia som položil Ing. Kanásovi otázku, akú perspektívu má podľa jeho názoru slovenské lesníctvo v takejto nepríjemnej situácii? „Takú, akú si urobíme,“ odpovedá stručne a jasne, ale vzápätí rozvíja túto myšlienku: „Každý z nás sa jednoducho musí snažiť odvieť čo najlepšiu robotu. Za seba môžem povedať, že sa snažím robiť tak, ako ma učili v školách páni profesori a venovať sa predovšetkým lesu. Nie sa pozeráť iba na množstvo vyťažených kubíkov. Naozaj mi to pripadá tak, ako by sme sa v posledných rokoch snažili prispôbovať počet THZ a výmeru správ či obvodov iba objemu ťažby. Horár pritom tri štvrtiny mesiaca nerobí nič iné, len vypisuje odvozné lístky. Ak nechceme škodiť lesu, nemali by sme už znižovať počet ľudí v lesníckej prevádzke, alebo zvyšovať výmery lesných obvodov. Opakujem ešte raz, urobme už konečne niečo, čo pretrvá a vydrží. Vrátime tak lesníkom istotu aj chuť do práce.“

35-ročný rodák zo Želiezoviec pri Leviciach Ing. Oliver Kanás nepochádza z lesníckej ani poľovníckej rodiny. Keď sa ale ako štrnásťročný chlapec rozhodol, že radšej bude chodiť po lese, akoby mal sedieť v kancelárii, postavil si pred rodičmi hlavu a stal sa lesníkom. Absolvoval Strednú lesnícku školu v Banskej Štiavnici, aj Lesnícku fakultu TU vo Zvolene. Počas doterajšej lesníckej praxe prešiel viacerými pozíciami od lesníka, ďalej ekonóma a ťažbára na lesnej správe, oblastného kontrolóra na podniku až po ťažbára na Odštepnom závode Levice. Vždy ho to ale podľa jeho slov ťahalo späť do lesa. Preto keď dostal možnosť, aby sa vyjadril, kde chce pracovať nezaváhal a od 1. januára 2008 je vedúcim LS Tlstý Vrch v Pukanci. Samozrejme, snaží sa byť v maximálne možnej miere v teréne a robiť lesnícku robotu spolu s horármi.

Od 1. januára tohto roka je Ing. Kanás na ústredí LS sám, bez technika, ktorého sa radšej rozhodol na menšej správe využiť práve na lesnom úseku. V čase uzávierky, alebo plnenia iných nárazových úloh je s ním dohodnutý, že mu s papierovaním v kancelárii vypomôže. „Štruktúra menších správ na našom OZ Levice, ktoré pri svojej pomere veľkej katastrálnej výmere obhospodarujú topoliny pri Hrone, ale aj porasty duba, buka a jedle pod Sitnom do výšky 800 metrov n. m., mne aj väčšine kolegov na závode vyhovuje. LS Tlstý Vrch má výmeru približne 3 500 hektárov, máme štyri lesné obvody. Pokiaľ nám ide v prvom rade o kvalitu lesníckej roboty a nie iba o ekonomiku, tak skutočne máme teraz v našich podmienkach optimálnu štruktúru lesných správ a obvodov. Je operatívne zvládnuteľná, horár je na výmere obvodu v prípade potreby schopný zastúpiť aj odborného lesného hospodára, má prehľad o každej partii v pestovnej i ťažbovej činnosti, dokáže si každý

tyždeň prejsť v teréne na komplet celú výrobu a prevziať si vykonané práce,“ vysvetľuje Ing. Kanás a na jeho slová reagujem protiotázkou, či predseda len nie je možné dosiahnuť takú štruktúru lesníckej prevádzky, v ktorej bude vyvážená odborná lesnícka robotu s ekonomikou, citlivo realizované a prírode blízke postupy s vyšším profitom? „S tak nízkymi cenami dreva to nepôjde. Ale čo sa týka prírode blízky spôsob obhospodarovania lesa, na **našom OZ má tento prístup dlhoročnú tradíciu. Môžem spomenúť aj príklad zo súčasnosti. Máme veľké kalamitné plochy po kalamite z roku 1999 a ich okraje sú určené podľa LHP na doruby. My sa však na tieto plochy v priebehu decénia vrátime aj dva až trikrát a ani nenaplníme predpísané kubíky tam, kde sa prirodzené zmladenie neukáže. Touto filozofiou sa riadim nie len ja, ale mnoho mojich kolegov.“**

Pýtam sa na krízovú situáciu. Ing. Kanás odpovedá na otázku, čo je podľa neho najdôležitejšie v čase krízy zvládnuť, čo očakáva od vedenia, aké riešenia nám ju pomôžu prekonať? „**Žiaľ, mám pocit, že je nesprávne hľadať východisko v znižovaní nákladov za každú cenu. Na našom závode máme najnižšie náklady na ťažbovú a pestovnú činnosť v rámci Slovenska. Viete, spomínam si, ako nás učili v škole a je to uvedené pokiaľ viem aj v legislatíve, že lesy sú národným bohatstvom tejto krajiny. Pokiaľ by sa nad tým zamysleli ľudia na vyšších miestach vrátane vlády a poslancov, tak by sme mohli v lesníctve zvládnuť krízu aj bez realizácie drastických opatrení. Ak by sme si totiž všetci uvedomili, že naše lesy sú skutočne národným bohatstvom, tak by sme predsa nehľadali riešenia iba v znižovaní nákladov a vo zvyšovaní ťažieb. Stratu v speňažení dreva chce naozaj**

niekto nahradiť ďalšou ťažbou hmoty? Myslím, že by sme nemali byť tlačení do takýchto opatrení. Prítom by stačilo, ak by štát zohľadnil, že v tejto situácii náš podnik dosiahne horší hospodársky výsledok ako po minulé roky.“

Ing. Kanás je ďalej presvedčený, že organizačná štruktúra podniku by sa konečne zjednotiť a zastabilizovať. Z začiatku treba podľa neho odvrhu. Pýta sa, či nie je tiež najvyšší čas definitívne prehodnotiť počet závodov. Už musí podľa neho skončiť nekonečné a opakujúce sa experimentovanie s počtom lesných správ a obvodov. „**Veľmi sa zhoršili vzťahy medzi ľuďmi. Neistota, napätie, nervozita, obavy z prepúšťania, zazeranie jeden na druhého, to všetko má na našu prácu zlý vplyv. Ale to sú moje pocity. Skrátka to nie je dobré. Ľudia sa zaoberajú viac tým, kto je na zozname prepustených a čo bude s nimi ďalej. Šíria sa medzi nami rôzne šušky, dohady, verzie. Nech sa už rozhodne hocijako, len nech je to už konečné riešenie, ktoré vydrží**

„Keby si všetci uvedomili, že lesy sú skutočne našim národným bohatstvom“

GPS je dobrý pes

Peter GOGOLA

GPS je celosvetový družicový navigačný systém a slúži pre určenie okamžitej polohy a času.

Vyznačuje sa možnosťou pracovať kdekoľvek na Zemi, je nezávislý na počasi, dennej či nočnej dobe, bez rozlíšenia hraníc štátov. Je charakteristický vysokou presnosťou, ktorá sa pohybuje v toleranciách +/- 5 m.

Využitie systému je veľmi široké, od prvotných vojenských aplikácií sa dnes systém využíva na zistenie polohy v moriach a oceánoch - plavidlá od určitej kategórie musia byť povinne vybavené GPS prístrojmi, na púštiach (známa Rallye Paríž- Dakar využíva GPS prístroje vo všetkých závodných aj doprevádzajúcich vozidlách), vo vojskom aj civilnom letectve, v turistike a podobne. Nakoľko na Slovensku sa nenachádzajú púšte ani oceány, GPS sa u nás začal používať neskôr, v poslednej dobe sa presadzuje najmä ako monitorovací a navigačný systém v cestnej doprave a samozrejme má opodstatnenie v najrôznejších podobách ako turistické prístroje.

Význam GPS je aj v oblasti topografie, kartografie a pri geodetickom vymeriavaní pozemkov, samozrejme, tu sa pracuje s úplne inými toleranciami. GPS systém vlastni aj prevádzkuje USA. Služba GPS je civilným užívateľom dostupná na celom svete a je bezplatná. V Európskej únii prebiehajú práce na sprevádzkovaní podobného navigačného systému pod názvom Galileo. V máji 2004 došlo k dohode medzi USA a EU o spoločnom prevádzkovaní týchto systémov a o ich vzájomnom prepojení.

Máloktoľtá téma tak rozvírila hlavu záujmu ako stanovenie výšky náhrad za používanie súkromného vozidla lesníkom. Problém je zložitý, katastrálna výmera lesných obvodov je veľmi rôznorodá, ročná výška ťažby či samovýroby tiež. Jedným z riešení je využitie satelitného monitorovacieho systému GPS. O pilotnom projekte využívania GPS na vozidlách zamestnancov OZ Revúca sme sa porozprávali s vedúcim lesníckej výroby Ing. Igorom Vizslaiom.

Kedy bol projekt overovania GPS naštartovaný?

Začiatky siahajú do roku 2005, na sklonku roku začalo vtedajšie vedenie zvažovať pilotné použitie monitorovacie-

Mgr. Igor Vizslai

ho systému. V priebehu roku 2006 bolo prijaté rozhodnutie nainštalovať GPS do súkromných vozidiel 24 OLH a lesníkov, samozrejme s ich súhlasom. Do užívania vstúpil s prvým januárom roku 2007. Systém bol pred tým otestovaný, spočiatku sme nevedeli odhadnúť, či bude možné sledovať vozidlo v poraste, či nebude robiť problém olistenie stromov, preto sme si to museli vyskúšať v rôznych podmienkach. Systém umožňuje vypínať sledovanie – po prepnutí do režimu súkromná jazda už nie je možné sledovať vozidlo, nevidno jeho pohyb na mape, systém len eviduje pribúdajúce kilometre. To, že je možné na satelitnej mape pri služobných jazdách dokonale sledovať pohyb, spočiatku niektorí užívatelia neverili. Domnievali sa, že systém sa dá oklamať a najazdiť neproduktívne kilometre navyše, ktoré by si riadne vykázali. O to väčšie bolo prekvapenie týchto „neveriacich Tomášov“, keď som im ukázal na monitore počítača, že napríklad presne viem, či parkujú pred alebo za budovou lesnej správy.

Aké boli reakcie na zavedenie systému satelitného monitorovania?

Rôzne. Tí férovi a čestní nemali najmenší problém, pochvaľovali si zjednodušenie evidencie. Boli aj takí, ktorí sa pokúšali objaviť nejakú „fintu“ v systéme, ale nepodarilo sa im to. Niekoľkí si odmietli dať nainštalovať GPS, tým sme platili náhrady tak, ako to predpisovala platná smernica.

Ako funguje evidencia prevádzky vozidla s GPS?

Za každé vozidlo na LS bol denne vytlačený dokument – záznam o prevádzke vozidla, ktorý svojim podpisom potvrdil vedúci lesnej správy, čiže hneď na druhý deň mal možnosť pozrieť, kade lesník jazdil. Pri kontrole na konci mesiaca je to len formálne. Z týchto dokumentov je zostavený mesačný prehľad, v ktorom je možné objektívne odsledovať počet reálne najazdených kilometrov.

Vyskytli sa nejaké – dajme tomu technické – problémy?

V ojedinelých prípadoch. Súviseli zrejme s poklesom príkonu napätia z akumu-

látora u niektorých vozidiel, spravidla išlo o tie ruskej výroby.

Aké boli náklady na realizáciu projektu?

Náklady na 1 ks satelitného monitorovacieho zariadenia vrátane inštalácie boli 22 000 Sk (730,27 €) na jedno vozidlo, spolu sme ich inštalovali na 24 vozidiel. Okrem toho software pre spracovanie dát. A treba ešte spomenúť poplatok za zasielanie dát vo forme SMS, ten bol mesačne 120 Sk (3,98 €) na vozidlo.

Dá sa stanoviť návratnosť takejto investície?

To je v našom prípade problém. Medziročné porovnanie za roky 2007 a 2008 je urobené, ale je ťažké ho vyhodnotiť (neviem presne spočítať), pretože sme prechádzali organizačnou zmenou, rozdelili sme veľké lesné správy na menšie, menilo sa pracovné zaradenie (OLH – lesník). Príveľa parametrov sa zmenilo, aby bolo možné urobiť jednoduché porovnanie.

Ak nie je možné jednoznačne posúdiť ekonomickú výhodnosť, v čom je hlavný prínos, či výhoda GPS?

GPS je ako dobrý pes. „Vyňučá“ a dá vedieť o pohybe vozidiel. Ľudia, ktorí sú čestní a zodpovední v prístupe k svojim pracovným povinnostiam predsa nemajú čo skrývať. A skutočnosť, že sú si vedomí, že ich vozidlo sleduje satelitný monitorovací systém ešte umocňuje ich pocit zodpovednosti. A to má reálny dopad na využívanie pracovného času. A druhý dôležitý moment – na základe výstupov zo softvéru platí zamestnávateľ reálne najazdené kilometre.

Dovetok:

Pilotný projekt overovania monitorovania vozidiel cez GPS na OZ Revúca bol ukončený. Na základe Smernice Sm VS 005 bola stanovená výška náhrady pre jednotlivé OZ. Takže na uplatnenie tohto technického výdobytku si ešte nejaký ten čas počkajte. Mimochodom, ako by prijali zamestnanci nainštalovanie GPS do všetkých služobných vozidiel? Odpoveď ponechávam na vás, milý čitateľ. ■

GPS u Lesov ČR

Miloš POCHOBRADSKÝ

Ing. Miloš Pochobradský

Všetchna služební vozidla LČR jsou vybavena CCS monitorem off-line od společnosti CCS, s.r.o. Jedná se o systém tzv. elektronické knihy jízd. Tento systém zaznamenává pomocí GPS antény pohyb vozidla a ukládá jej do paměťového bloku umístěného ve vozidle. Jednou měsíčně se pomocí softwaru a přenosového kabelu sehraji do PC za organizační jednotku údaje za všechny vozidla a vytiskne se kniha jízd. Po uzavření měsíčního bloku za celou organizační jednotku se tyto data sehraji do datového skladu na podnikové ředitelství. Tyto údaje jsou evidovány především jako kniha jízd, k případné kontrole finančního úřadu. Každý kdo chce použít služební vozidlo se musí přihlásit svým vlastním čipem a tímto je evidován pod jménem jako uživatel vozidla pro daný čas. Při nepřihlášení tzn. při nepoužití přihlašovacího čipu vydává zařízení v automobilu pisklavý nesnesitelný zvuk. Je znám dokonce případ, kdy nám bylo odcizeno vozidlo a zloději toto vozidlo po několika málo kilometrech zanechali stát na vozovce pravděpodobně z důvodu tohoto nesnesitelného zvuku. Systém dále umožňuje dvě polohy pohybu vozidla a to služební jízda a soukromá jízda. Někteří pracovníci mohou používat služební vozidlo i k soukromým účelům za předem stanovených podmínek, které jsou vymezeny ve smlouvě, kterou musí každý tento pracovník sepsat se zaměstnavatelem. V tomto případě se přestane evidovat pohyb vozidla a nezaznamenávají se GPS body (trasa). Tyto CCS monitory mají delší životnost než je délka používání služebního vozidla. Tyto zařízení jsou z prodáváných vozidel demontovány a montovány do nových vozidel. Životnost těchto zařízení po demontování do dalšího nového vozidla je zatím cca 95 %. Ceny CCS monitorů a jejich příslušenství najdete na webových stránkách společnosti CCS (www.ccs.cz). Jedná se o zařízení přesně monitorující trasu vozidla tudíž minimalizuje černé jízdy a vypracovává knihu jízd. Návrh tohoto zařízení je těžko vyčíslitelná, ale pro zaměstnavatele dle mého názoru výhodná. ■

Ing. Miloš Pochobradský, Lesy ČR, s.p., odbor investic, vedoucí oddělení strojních investic

Inšpiratívne príklady z troch odštepných závodov

Ako skvalitniť ochranu majetku a ešte ušetriť

Jozef MARKO

Ako idú dohromady znížené náklady a účinnejšia ochrana majetku? Niekoľko príkladov z odštepných závodov ukazuje, že je možné skĺbiť obidva tieto ukazovatele dobrého hospodára. Ten najnovší je z OZ Revúca. Na Expedičnom sklade v Tornali inštalovali nový elektronický zabezpečovací systém, ktorý je v plnej prevádzke od 1. januára tohto roka. Viac nám o ňom povedal riaditeľ OZ Revúca Ing. Jozef Bystriansky.

„K zavedeniu elektronického zabezpečovacieho systému ES Tornaľa nás viedli vysoké a stále rastúce náklady na fyzickú ochranu ES bezpečnostnou službou. Mesačné náklady na stráženie predstavovali v roku 2008 cca 2000 €. V roku 2009 to bude iba 133 €. Ročná úspora by tak mala dosiahnuť 22 404 €. Vstupná investícia sa teda vráti už za tri mesiace. Na ES sú nainštalované pohybové senzory, ktoré generujú signál, prenášaný na stredisko registrácie poplachov SBS. V prípade narušenia objektu vyšle SBS na miesto do piatich minút zásahovú jednotku. Ak zásahová jednotka potvrdí narušenie objektu, operátor upovedomí políciu. Zásahová jednotka zabezpečuje objekt do príchodu polície,“ zhrnul výhody nového technického riešenia Ing. Bystriansky.

Ďalším odštepným závodom, ktorý venuje už niekoľko rokov pozornosť efektívnejšej ochrane štátneho majetku, je OZ Žilina. Komplexnú informáciu nám poskytol riaditeľ závodu Ing. Jozef Ďurajka: **„V roku 2005 boli elektronicky zabezpečené objekty dielni v Mošovciach, budova LS Fačkov a budovy OZ Žilina (náklady 99 900 Sk). V roku 2006 boli dvakrát vykradnuté objekty ES Diviaky, tak vedenie OZ rozhodlo o rozšírení elektronického zabezpečenia budov na ES Kónská, ES Príbovce, ES Diviaky a LS Turčianske Teplice. Náklady na elektronické zabezpečenie jednotlivých objektov nepresiahli 995 € (30 000 Sk), pričom prevádzkové náklady sú len v spotrebe elektrickej energie, čo je zanedbateľná položka. Objekty skladu Považský Chlmec a LS Žilina sú napojené na centrálny pult ochrany bezpečnostnej firmy. Jej príslušníci sú po narušení objektu do piatich minút na mieste narušenia. Mesačný poplatok za elektronické zabezpečenie ES Považský Chlmec dosahujú 49,79 € (1 500 Sk) a LS Žilina 82,98 € (2 500 Sk). Ostatné objekty sú zabezpečené nezávislým vyvolávačom, ktorý pri narušení objektu spustí alarm a následne telefonicky oznámi určeným dvom pracovníkom narušenie objektu. Do 15 minút je pracovník na vlastné náklady v objekte. Budova OZ Žilina má ešte zabudovaný kamerový systém, ktorý je archivovaný tri mesiace.“**

Všetky tri expedičné sklady – v Kriváni, Víglaši a Lučenci, ako aj budovu ústredia OZ má elektronicky zabezpečený OZ Kriváň. Zriadením technického pripojenia k pultu centrálny ochrany sa kriváňskym lesníkom podarí podľa prepočtov vedúceho úseku ekonomiky Ing. Romana Lipničku znížiť ročné

náklady už v druhom roku prevádzkovania systému o približne 69 700 € (2,1 milióna Sk)! **„Ďalšou úsporou bude, že sa v ďalších rokoch neprejaví nárast minimálnej mzdy na nákladoch strážnej služby. Podarí sa nám takisto zabezpečiť dôslednejšiu ochranu pracoviska pri práci na manipulačných linkách, kde sa inštalovaním systému zamedzí prístup nepovolovaných osôb do ochranného pásma hydraulických rúk a taktiež do blízkosti uskladnenej drevnej hmoty (hromada nad 1,5 m). Rátame tiež s tým, že kamery prispievajú k zvýšeniu bezpečnosti majetku v administratívnej budove, lepšej ochrane osobných údajov a priestoru pokladne. Veľmi dôležité je, že vďaka elektronickému systému sa podarí zabezpečiť nepretržitú ochranu majetku,“** povedal nám Ing. Lipnička.

Spoločne s riaditeľom OZ Kriváň Ing. Ivanom Gallom sme mali možnosť pozrieť si, ako systém funguje, ako sú nainštalované snímače v areáli ES Kriváň a aké výhody predstavuje pre závod elektronické zabezpečenie administratívnej budovy. Zaujímavé tiež je, že systém možno doplniť napríklad o snímače dymu, takže zohrá významnú úlohu v protipožiarnej ochrane. Skrátka, stojí za to investovať do zariadení, ktoré efektívne uchránia štátny majetok a významne ušetria nejaké tie eurá. Ešte donedávna sa hovorilo, že najlepšia je ušetrená koruna. Táto pravda určite nestratila nič na platnosti ani po zmene meny. ■

Ing. Gallo (vpravo) a Ing. Lipnička pri jednom zo snímačov

K vernisáži výstavy o ktorej informujeme na 36. strane

Drevo v rukách človeka včera a dnes

Želmíra ŠÍPKOVÁ

Drevo ako všeobecne dostupná a ľahko opracovateľná surovina patrilo v minulosti k určujúcim materiálom rozvoja hmotnej kultúry na našom území. Hralo významnú úlohu vo všetkých oblastiach ľudského života: bolo prakticky jediným zdrojom energie, rozhodujúce miesto malo pri výstavbe obytných a hospodárskych budov, ale tiež pri konštruovaní technických zariadení a zhotovovaní pracovných nástrojov a náradia, pri výrobe nábytku a bytových doplnkov, kuchynského náčinia, drobných úžitkových predmetov, ale aj pri tvorbe dekoratívnych predmetov, šperkov a umeleckých diel. K zásadnému zvratu v tejto situácii došlo v čase priemyselnej revolúcie, kedy - zjednodušene povedané - účinnejšie fosílna palivá nahradili drevo ako zdroj energie a drevené náradie ustúpilo pred pevnejšími, presnejšími a výkonnejšími železnými strojmi. Dynamický nástup nových materiálov a technológií v polovici 20. storočia spečatil osud dreva a určil mu viac-menej doplňujúcu úlohu vo svete hmotných vecí. Na druhej strane celkom logicky posunul na piedestál verejného záujmu miesto, kde sa drevo rodí - stromy a les sú dnes nosné pojmy, tvorby životného prostredia.

Možno sa to na prvý pohľad nezdá, ale ani v tomto dramatickom oblúku nie je ťažké nájsť pre drevo rolu, ktorá zodpovedá tak jeho naturelu ako i objektívnym vonkajším okolnostiam, aj keď treba hneď na začiatku povedať, že ide o rolu epizódnu. Jednou z oblastí, kde nestratilo nič so svojou „historického“ lesku je oblasť ručnej výroby z dreva. Tá má Slovensku hlboké historické korene a silnú tradíciu, ktorá je živá do dnešných dní.

Vo našom videoom prostredí ešte na začiatku 20. storočia ručne zhotovené predmety z dreva prestupovali všetky zložky tradičnej ľudovej kultúry: užívali sa v staviteľstve, pri zhotovení

interiérového zariadenia domov, pri výrobe domáceho náčinia a poľnohospodárskeho náradia, pri výrobe nástrojov na domáce spracovanie surovín, ale tiež na zhotovovanie ozdobných, umeleckých a náboženských predmetov. Aj keď podstatná časť tohto dreveného arzenálu vyšla z rúk neškolených výrobcov, ktorí pracovali s jednoduchým náradím a vyrábali predovšetkým pre vlastnú potrebu, máme do činenia s predmetmi, ktoré sa vyznačujú veľkou dávkou konštrukčného dôvtipu, remeselnej zručnosti a estetického cítenia, a ktoré plne zodpovedali potrebám vtedajšieho života.

Z tohto rozvetveného historického podhubia čerpajú dnešní početní výrobcovia z dreva, pričom treba uviesť, že intenzita väzieb medzi tradičnou a dnešnou výrobou je rôzna a závisí jednak od ich individuálneho názoru a dispozícií ale tiež od určenia výrobkov. Pohybujú sa v širokej škále východísk - nájdeme výrobcov, ktorí verne napodobňujú štýl aj techniky starých majstrov, druhých, pre ktorých sú tradičné výrobky zdrojom inšpirácie pri vlastnej svojbytnej tvorbe, ale aj takých, ktorí sa k tradícii hlásia už len celkovým prístupom k práci s drevom a schopnosťou v plnom rozsahu rešpektovať jeho prirodzené danosti - jeho „vôľu“.

Na pozadí uvedených všeobecných východísk porovnáva výstava **Drevo v rukách človeka včera a dnes** široký výber historických a súčasných ručne zhotovených drevených predmetov a hovorí na konkrétnych príkladoch o tom, aké súvislosti existujú medzi tradičnou domáckou výrobou a dnešnými podobami ručného opracovania dreva vo sfére neprofesionálnej tvorby.

Nosnú myšlienku vyjadruje prostredníctvom vybraných obsahových okruhov. Bačovský riad - ktorému kraľuje črpk s vyrezávaným uchom - patril k tomu

najkrajšiemu, čo v dedinskom prostredí vzniklo. Neprekvapuje preto, že sa pre mnohých súčasných výrobcov stal odrazovým bodom pri zhotovovaní dekoratívnych predmetov. Jednoduchosť a funkčnosť tradičného dreveného nábytku by si možno zaslúžila viac pozornosti, ako sa jej dnes zo strany výrobcov dostáva. Obdobný osud stihol aj domáce drevené náradie, napríklad predmety na spracovanie textilu - so zánikom domáceho tkania stratili opodstatnenosť a dnes už len zriedkavo zachytíme ich ozvenu v podobe inšpirácie pre dekoratívnu torbu z dreva. Na druhej strane drevené kuchynské náčinie - najmä varechy lyžice a naberačky - si našli miesto aj v moderných kuchyniach a ich zhotovovanie patrí v súčasnosti k najrozšírenejším oblastiam ručnej práce s drevom. Záujmu sa tešia tiež dlabané výrobky nadväzujúce na zručnosť niekdajších korytárov - osobitne rôzne druhy mís a podnosov. Najširší a najpestrejší prúd neprofesionálnej tvorby z dreva predstavuje rezbárstvo. Stelesňuje celú paletu výrobkov od zdobených úžitkových predmetov, cez dekoratívne predmety až po voľnú plastiku. Stoja v ňom vedľa seba začínajúci výrobcovia a rezbárski majstri, výrobcovia, ktorí maximálne rešpektujú pôvodnú podobu predmetov vedľa autonómnych tvorcov, pre ktorých je tradičné ľudové umenie voľnou inšpiráciou k vlastnej tvorbe, či výzvou k umeleckému dialógu.

Načrtnutú problematiku priblíži výstava prostredníctvom výberu predmetov zo zbierkového fondu Lesníckeho a drevárskeho múzea vo Zvolene a súborom prác od viacerých súčasných neprofesionálnych výrobcov z dreva. Pre návštevníkov je sprístupnená na Generálnom riaditeľstve Lesov SR v Banskej Bystrici do konca marca tohto roku. ■

Želmíra Šípková,

Lesnícke a drevárske múzeum Zvolene

Ad: Ako som zachraňoval smrečiny

S veľkým záujmom sme si prečítali článok p. Martina Matysa, horára z OZ Smolenice, ktorý nám spolu s ďalšími kolegami zo Smoleníc a Prievidze prišli vypomáhať so spracovávaním kalamity. Vzhľadom na platobnú neschopnosť OZ Liptovský Hrádok sme vďaka nim nemuseli zastaviť spracovávanie kalamity, čo je veľké plus tejto výpomoci. Či sa to nedalo jednoduchšie a hospodárnejšie o tom teraz nechceme polemizovať. Chceme sa len vyjadriť k niektorým k názorom p. Matysa, ktoré pramenia zo skutočností, o ktorých asi nevedel.

Predovšetkým naozaj „Nič nové neobjavil“, pretože myšlienka otvorenia ES Uhlisko na LS Malužiná a predaj dreva z neho a z OM je stará prinajmenej 2 roky. Boli sme na to pripravení, ale vedenie OZ Liptovský Hrádok k tomuto riešeniu neprišlo.

„Domácim“ ťažbárskym partiám „konkurencia“ nedvihla ani tak dravosť do roboty ako adrenalin. Keď videli ako noví dodávatelia spracovávajú kalamitu popri hlavnej doline, ktorú sme im nechali na zimu, keď nebudú môcť robiť pod hrebeňmi, netvářili sa dvakrát nadšene.

Oživenie výroby? Áno, ale len vďaka tomu, že výpomocné OZ mali prostriedky na zaplatenie faktúr dodávateľom, ktorým OZ Liptovský Hrádok dlhoval za 2 mesiace dozadu.

Chceme poznamenať, že spracovávanie kalamity sme v roku 2008 začali ciframi 11 tisíc m³, 16 tis. m³ mesačne a aj napriek obmedzeniam sme do konca septembra spracovali takmer 94 tis. m³ kalamity. To je v priemere rovnaké množstvo, ako v poslednom štvrtroku spracovali oba vypomáhajúce závody spolu.

Vieme, že spracovaná kalamita je predaná kalamita, ale my sme na LS nemali žiadnu možnosť zasahovať do predaja dreva. Apropo, naozaj spracovaná kalamita je až zalesnená (resp. zabezpečená) plocha na jej mieste, a to robíme v takých ročných objemoch, aké majú niektoré lesné správy za decénium.

K ostatnému niet čo dodať, naozaj klobúk dolu pred elánom, s akým sa kolega Matys pustil do organizácie výpomoci, t.j. hlavne predaja kalamitného dreva. Hoci aj pri kompletnom servise THZ LS Malužiná pri riadení výroby.

Na záver chceme aj touto cestou páňovi Matysovi poďakovať pomoc pri záchrane našich smrečín a popriať mu, aby sa mu u nás ďalej darilo, aby mu ďalej rástlo priemerné speňaženie (aj keď sa na jar pustí pod hrebene Tatier) a aby bol koncom roka so svojou prácou opäť spokojný.

Lesu zdar! ■

Kolektív LS Malužiná

Slovenský poľovnícky zväz; Lesy Slovenskej republiky; š.p. Banská Bystrica; Štátna ochrana prírody SR; Štátna veterinárna a potravinová správa SR; Centrum výskumu živočíšnej výroby Nitra; Národné lesnícke centrum Zvolen; Stredo-európsky inštitút ekológie zverí Viedeň, Brno, Nitra; Technická univerzita Zvolen; Krajský lesný úrad v Nitre; Obvodný lesný úrad v Leviciach; Redakcia časopisu Hubertlov; OVO SPZ Levice; Mestský úrad Levice; Mestské kultúrne stredisko Levice; Lesy SR, š.p., OZ Levice; Lesy SR, š.p., OZ Semenoles Liptovský Hrádok; Tekovské múzeum Levice; Múzeum Sv. Antona; Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva Liptovský Mikuláš

Vás srdečne pozývajú v dňoch

26.3.- 4.4.2009 do Domu kultúry Družba v Leviciach na

LEVICKÉ POĽOVNÍCKE DNI

pod záštitou prezidenta Slovenskej republiky

26.3.2009 o 14.00 hod.

Slávnostné otvorenie LPD 2009 a vernisáž výstavy "Príroda okolo nás", vyhlásenie výsledkov medzinárodného festivalu filmov s tematikou poľovníctva a prírody "Hubertlov - Levice 2009", literárnej a výtvarnej súťaže, uvedenie do života knihy "Daniela a mufflonia zver na Slovensku"

26. a 27.3.2009

Neverejné hodnotenie špičkových trofejí poľovníckej sezóny 2008/2009 medzinárodnou komisiou CIC

**27. až 3.4.2009 od 9.00 do 17.00 hod.,
4.4.2009 do 12.00 hod.**

Poľovnícko-ochranárska výstava "Príroda a zver", chovateľská prehliadka trofejí, výstava medailových trofejí, výstava výtvarných prác, výstava fotografií s tematikou prírody

28.3.2009 od 9.00 hod.

Odborný seminár s medzinárodnou účasťou "Trvalo udržateľné poľovníctvo a jeho riadenie"

28. a 29.3.2009

Predaj vecí svisiviacich s poľovníctvom, voľným časom v prírode, literatúra, keramika, sklo...

29.3.2009

Medzinárodný workshop "Nové trendy v posudzovaní poľovníckych trofejí" - neverejné podujatie

29.3.2009 od 13.00 do 16.00 hod.

Zábavno-súťažné podujatie "Deň a poľovníci pod hradom", hry, súťaže, ukážky sokoliarstva, vábenie zverí, práce poľovníckych psov, lesníci, jazda na koni, lukostreľba...

1. až 3.4.2009 od 10.00 do 12.00 hod.

Verejná projekcia filmov medzinárodného festivalu "HUBERTLOV - Levice 2009" - premietanie pre školy a širokú verejnosť

NAŠE POĽOVNÍCTVO

HUBERTLOV

redakcia časopisu poľovníctvo

literatúra

HALALI

redakcia TV

relácie

LESNÍK

redakcia časopisu

MYSLIIVOSŤ

Poľovnícka informačná

databáza

MACASLES

Redakcia časopisu

POĽOVNÍCTVO A RYBÁRSTVO

FARMAR

SLOVENSKÝ VETERINÁRSKY

ČASOPIS

ZBĚRANĚ, STŘELCI A LOVCI

NIMRÓD

Jozef Habara st.

Zjavne ste tu dobrý kolektív, ale takto demonštratívne nemusela ísť celá správa so mnou na obed...

To sme naozaj nešli kvôli tebe. Takto chodievame vždy, keď sa zídeme na správe. Keď som sem pred časom prišiel, nebolo to zvykom. Na chvíľu sa zastavíme, zasmejeme, ale neraz práve pri obede doriešime aj nejednu prevádzkovú vec. Snažíme sa spoločne robiť aj vážnejšie veci. Napríklad zvažovať a najmä „kresť“ cenové ponuky dodávateľov... Komunikácia, komunikácia, komunikácia! To je základ účinného riadenia. Hlavne teraz, keď je peňazí málo, je otvorenosť veľmi potrebná. Som tímový hráč a preto mi ako memento znejú pri riešení pracovných problémov slová niektorých kolegov: „...tak o tomto rozhodnem len ja!“. Z takého „tímu“ odchádzam, lebo tam sa o spolupráci hovoriť nedá. A skutočné problémy sa v ňom nevyriešia. Napríklad máme príkaz dodávať niekam drevo, pričom máme aj iného, lepšieho odberateľa. Je to vážny vnútorný konflikt, keď z toho istého miesta, odkiaľ prichádzajú pokyny na dodržanie hospodárskeho výsledku, mi ho zároveň svojimi inštrukciami bránia naplniť...

Ako vnímajú tvoju otvorenosť lesníci?

Keď som sem prišiel ako bývalý výrobný námestník, určite si mysleli kadečo. Všetkým som povedal – máte moju plnú dôveru, no ak ju sklamete, sú možné len dve veci: buď odídete vy, alebo ja. Chcem vedieť o všetkom, o dobrom i o zlom. V prevádzke sa udeje kadečo a nie všetko iba podľa predpisu. Ale vedúci pracovník by sa nemal báť zdravo riskovať. Ak máme osvedčených zodpovedných dodávateľov práca, tak ich musíme – pokiaľ nám naozaj ide o firmu - dostať pomocou preferencií medzi víťazov súťaže. Odmenia sa nám aj tým, že na konci roku nepovedia, že „chcú mať Vianoce“, ale prebierku do 50 rokov, ktorá nám „horí“ vykonajú. A potom, po novom roku, sa im môžeme zase my odmeniť tým, že majú, na rozdiel od iných, prácu - vyťaženu hmotu elkátečkom popribližujú...

U vás hmotu z prvých prebierok približujete traktormi...!?

No, práve! Sú dodávatelia, na ktorých sa môžeš spoľahnúť a ktorým sa dá zveriť aj takáto riskantná operácia. Nenájdeš za nimi jediný poškodený strom a ak by aj, majú

Kde je skutočný prameň života štátnych lesov? O ľuďoch a potkanoch

Ján MIČOVSKÝ

Nakrátko, ako dieťa, chcel byť – kominárom. Neskôr niekoľko rokov pracoval v lese ako robotník. Po absolvovaní lesníckej majstrovky na Duchonke sa v roku 1966 stal lesníkom. Tento krát už na celý život. Bude to znieť ako z lesníckeho praveku: prvé roky strávili s manželkou na samote v horárni, bez prístupovej cesty, pri petrolejke, s vodou zo studne, z ktorej ráno musel najprv vyberať utopené potkany. Ak bolo treba poorať okolité polička, zapriahal voly. Keď bolo treba ísť s deťmi k lekárovi, nosil ich na chrbte. Keď neskôr pri horárni pribudla odchovňa bažantov, ročne ňou prešlo aj 15 000 kurčiat. Kúriť sa v nej muselo bez prestávky. „Striedali sme sa dvaja, ak čo len na chvíľu klesla teplota, kurčatá začali v kútoch vytvárať pyramídy a tie spodné sa dusiť...“ spomína Jozef Habara starší (1945). Keď po desiatich rokoch odchádzal dole, do dediny, urobil dve veci: Dal v lese opraviť starý pylón s textom pripomínajúcim, že po tamojšej Hlbokej ceste kedysi prešla panovníčka Mária Terézia. A očami pohliadil Madonu, ktorá oddávna stála pod horárňou na kamennom podstavci v takmer životnej veľkosti.

Nuž, a práve tu, na samote Dobrá Voda, neďaleko Svodína, strávil prvé roky mladosti dnešný hosť rubriky, Jozef HÁBARA mladší (1972), vedúci LS Nitra, OZ Palárikovo.

Jozef Habara ml.

ho už dávno ošetrovaný pelacolom. Dodávateľov s „lesníckym srdcom“ a citom pre prácu si musíme mimoriadne vážiť, je ich málo. Naopak tých, ktorí to nevedia, treba kontrolovať denne a ak sa nedajú poučiť, tak ich rýchlo poslať z lesa preč.

Dá sa z Nitry efektívne kontrolovať lesná správa s takou veľkou katastrálnou výmerou?

Dá, je to len o dôvod viac spájať sily. Napríklad kilometre. Lesníci ich majú na mesiac tak málo, že im nepokryjú ani tretinu skutočnej potreby. Často preto spájam kontroly lesných obvodov spoločne s lesníkmi jedným služobným autom. Dozviem sa popri tom aj to, čo by mi možno ani nepovedali... Nie je to však ideálne riešenie, lesník musí byť v lese! Ak sa kvôli úspore kilometrov hoci len týždeň niekde neukáže je riziko, že hneď pribudnú nejaké pníky... Peniaze sa

vždy vyrábali na lesných obvodoch a tu sa ich dá aj veľa minúť, ale aj múdro ušetriť, treba však prácu lesníka vidieť v širších súvislostiach. Je nepochybné, že šetriť musíme, veľa a v každej oblasti, ale nikdy nie na úkor lesa a našej lesníckej cti! Ak dnes zanedbám ochranu proti zveri, ušetrim síce v tomto roku náklady, následné škody budú však oveľa vyššie. Alebo ak nedohliadnem na manipuláciu, stačí len jeden nesprávny rez a prichádzame o tisíce ... Od mala som chodil s otcom do lesa, pamätám si, že ak aj nestihol zájsť ku každej partii ku pňu, trasu si volil tak, aby manipulantom vždy obišiel. Tam sa rodia naša tržby! Ľudia musia vedieť, že ich niekto kontroluje. A tým rozumným je nepríjemné, ak by mala kontrola dopadnúť zle... Potrebné je slovo uznania, dá sa ním veľmi veľa dosiahnuť!

V relatívne mladom veku hovoríš ako skúsený praktik...

Nepovažujem sa za skúseného praktika, čím viac prechádzam prevádzkou, tým viac zisťujem, čo všetko ešte neviem. Ale môj vek nech ta nemýli. Svoje lesnícke štúdiá som v skutočnosti začal od prvých krokov na otcovej horárni. A skôr, ako som absolvoval fakultu, pochtivo som vychodil lesnícku učňovku. Tam som si siahol na obidve strany mince lesnej výroby. Mal som možnosť vyskúšať si lesné stroje i robotnícke finty. Dnes mi to pomáha pri komunikácii s partnermi odlišiť možné od nemožného, vhodné od nevhodného. Prešiel som od praktikanta a lesníka viacerými funkčnými stupňami a keď som sa stal výrobným námestníkom na OZ Palárikovo, vzal som to ako ďalšiu výzvu - mal som pocit, že som na ňu celkom pripravený. Riadiaci

LSR v Štúrove pred tým...

...a dnes.

Obrázky z dávnych časov

Kedysi s prirodzenou úctou lesníkom Habarom obnovený...

pracovník má byť, podľa mňa, veľkorysý a tak trochu vizionár. Inak úsek, za ktorý zodpovedá, dopredu neposunie. Netreba zabudnúť, že nielen dokonalosť, ale aj hospodárenie sa skladá z maličkostí. Ak napríklad dám opraviť – možno aj s pomocou dákeho kubíka dreva – starý autobus, ktorý mal ísť na šrotovisko a ten potom prináša v službách závodu trvalý zisk, je to správny postup? Alebo ak má závod lukratívne pozemky na takých lokalitách ako sú termálne kúpaliská v Štúrove a Podhájskej, a dá tam povymieňať pohnité unimobunky za krásne drevéné chatky, ktoré majú dopredu zaistené plné využitie, je to správny postup?

Určite je...

No, neviem, či to tak vidia naozaj všetci. Lebo ak áno, dnes by sme tam mali mať z vlastnej drevárskej produkcie celé drevéné mestečko s veľkým pútačom: LESY SR. Namiesto toho sme museli aj do toho mála, čo sa podarilo postaviť, kúpiť časť dreva na nábytok od súkromníka... Je škoda, že nevieme využiť vlastné zdroje. Pritom stačí málo – veľmi chcieť a vzájomne sa v úsilí podporovať, nezavidiť si. A na dnešné náklady by sme sa mali vždy pozerať aj očami budúcich ziskov. Lebo šéf, ktorý si hľadá len tohtoročného hospodárskeho výsledku je možno dobrým pracovníkom, ale asi sa nezamyslel na tým, čo bude tvoriť jeho hospodársky výsledok v budúcnosti. Kedysi, keď som robil škôlkára, nedali mi peniaze na maštalný hnoj, že to nie je v pláne, nie sú peniaze a že to ešte počká. Bola to v podstate pravda. Ale nik nemyslel na budúcu produkciu. Tak som sa postaral, aby sa výrazne zvýšil predaj vianočných stromčekov a peniaze boli. A to nie účtovné, to ja neuznávam, ale keš. Myslím, že sme málo flexibilní, kým sa rozhladíme, často nám ujde vlak... Sme zošňurovaní mnohými nekompetenciami. Ak máš však pripravený pre firmu prospech, nesmie ti tá firma príliš pristriehnúť krídla. Možno niekedy porušíme smernicu a bude hroziť postih. Vtedy sa však pozrime, či prospech, ktorý sme pre firmu doniesli, bohato neprevažuje pokutu... Problém však býva aj v tom, že často zaznie otázka: čo ten z toho má, že sa tak angažuje...?! Nuž a v tom by mala byť veľkosť šéfa – v schopnosti odlišiť odvahu a nápaditosť svojich kolegov, ktorá prináša podniku prospech, od nápaditosti, ktorá smeruje len do vlastného vrecka. Musí byť však splnený jeden predpoklad: ten šéf musí mať dobré úmysly a čisté ruky...

Azda je to naozaj parketa pre mladých nezaťažených ľudí...

Tu vek nerozhoduje! Je to parketa pre ľudí, ktorí vedú a chcú. Napríklad, keď v palárikovskej bažantnici „padala“ hostovská miestnosť na hlavu tých, ktorí nám mali priniesť tržby, opravili sme ju sami. Musíme si vážiť klienta, je to jedno či ide o poľovačku, drevo, alebo sadenice. Samozrejme, nebýva to jednoduché a stojí nás to nemálo síl, no musíme ísť do toho. A dnes to platí ešte viac! Musíme však vedieť slušne ohodnotiť tých, ktorí nemajú problém urobiť pre firmu čosi navyše. Mrzí ma, ak si niekto nevie nájsť čas aj mimo pracovnú dobu, ak je to potrebné. A už vôbec neuznávam, ak niekto nestíha svoju prácu načas. Že vraj - objektívne príčiny! Si vážne chorý ty, alebo niekto z tvojich blízkych?! - pýtam sa v takýchto prípadoch. To sú objektívne príčiny!

Nie je tvoja náročnosť spôsobená tým, že nemáš zatiaľ vlastnú rodinu...

No, keď si to už spomenul, tak ti poviem čo mi zvykne hovoriť moja priateľka: „Ty sa o tú firmu staráš, ako by to bola tvoja vlastná!“ Asi trochu preháňa, no rád by som tak. A myslím, že tam niekde treba hľadať prameň životaschopnosti štátnych lesov. Musí nám záležať na tom, kam smerujeme. A mali by sme byť hrdí na podnik v ktorom pracujeme. Tak hrdí, aby sme raz chceli v ňom vidieť pracovať aj naše deti. A ak sa zhodneme, že všetko padá a stojí na lesnom obvode, tak potom na ňom nechajme lesníka roky pracovať. Nie preto, aby kšeftoval s drevom, ale aby poznal svoj les a mal dobré kontakty so všetkými, ktorých potrebujeme - starostami, vlastníkmi, urbárikmi... Ak to nedokážeme, trpí les i naša dôveryhodnosť. Ľudia sa nám nesmú smiať, že každú chvíľu sa reorganizujeme a meníme personál. Treba nám konať múdro. A vieš ako sa spozná múdry šéf? Tuším som to

...je dnes v ruinách

vyčítal z Carniegyho: podľa toho, že sa obklopuje ešte múdrejšími od seba!

Znie to pekne, no dnes viac ako múdrosť rozhodujú peniaze. A tie dokážu zlomiť nejednen charakter...

Peniaze charakter nekazia. Len ho odhaľujú... Ale to sú len také bonmoty. Oveľa dôležitejšie je konať múdro v drobných povinnostiach dňa. Napríklad prižmúriť oko nad metrom dreva navyše za to, že mi niekto prečistí zadarmo cestu tam, kde by som inak musel platiť za to isté dvakrát – raz aby to niekto prerúbal a druhýkrát, aby to niekto odpratal. Možno som ušetril len 10 eur, ale ak zoberieme, že máme 1000 obvodov, tak sme práve pre podnik získali 300 tisíc „starých korún“...

Stretnutie s Habarovcami bolo ľudsky príjemné. Obidvaja muži majú les a lesníctvo hlboko v sebe. Slová staršieho Habaru, že dnes by už za lesníka nešiel, sú však smutné: „Vytráca sa úcta medzi ľuďmi, zbavujeme sa všetkého čo bolo dobré, čo sme vybudovali a mohli ste mať teraz z toho zisky, nevážime si robotu jeden druhého, chýba nám odvaha pomenovať problémy pravým menom a odhodlanie vyvodit' voči vinníkom aj nepopulárne opatrenia, možno ich aj poslať preč... Kým to budete ticho trpieť a prizerať sa, asi niet firme pomoci.“ Spytujem sa, čo dnes zvykne otcovsky poradiť synovi. „Aby si zachoval zdravý rozum“, znie odpoveď. „Viem, že dnes nie sú peniaze, ale kde vlastne sú?!“, spytuje sa Habara senior a pokračuje: „Voľakedy mal každý lesník vlastnú škôlku a dobrú ujasť. Sadenice sme okopávali a nebolo to veru zbytočné. Ani vyvetvovanie. Dnes sme tak zmúdrelí, že nám nič z toho už netreba...?! Ani horárne pre horárov?“

Horáreň na Dobrej Vode už nestojí. Namiesto nej nová chata a vôkol 700 hektárová zvernica. Jedno i druhé sme prenajali už dávnejšie. Poľovačky tam bývajú úspešné, poľovní hostia vyberaní. Opodiaľ výradiska stojí rozrumaný tereziánsky pylón. Tabuľa so starým nápisom zmizla, omietka opadáva, tehly žalujú... Smutný pohľad. Rovnako, ako na opustený kameň, kde kedysi stála Madona. Je to do plaču i na smiech zároveň: v časoch, keď sa tu svietilo petrolejom a zo studne vyberali potkany, bolo kedy opatriť jedno i druhé. Dnes, keď poľovní hostia dokážu priletieť hoc aj vrtníkom, akoby to už nikoho netrápilo.

Dočerta, naozaj nás to netrápi?!?! ■

Tu stála Madona...

Nikoho netreba do ničoho nútiť

Jozef MARKO

Len pár desiatok metrov od ústredia OZ Beňuš stojí sídlo lesnej správy s rovnomenným názvom. Vedúcim LS Beňuš je už piaty rok Ing. Martin Kovalčík, ktorý pôsobil ako lesník a pestovateľ na susednej LS Polomka a neskôr na beňušskom OZ na pozícii referenta ochrany lesa a poľovníctva. Počas nášho úvodného rozhovoru niekoľkokrát zdôrazňuje, že pracovníci lesnej správy sú kompaktným tímom ľudí, ktorí sa vzájomne informujú o všetkom tak, aby všetci boli vždy - ako sa hovorí - v obraze. „Vládne medzi nami skutočný tímový duch, vďaka ktorému tu nikoho netreba do ničoho nútiť a všetci si dokážeme vzájomne pomôcť. Starší pomôžu praktickými radami mladším, tí mladší zasa pomôžu starším pri práci s počítačom,“ hovorí Ing. Kovalčík. K debate prizýva aj technikov LS - Pavla Maruškinu a Zuzanu Gažúrovú. Po čase sa k nám pridáva tretí technik Ing. Samuel Hliva. Bez problémov sa zapájajú do diskusie ďalší, ktorí prichádzajú na správu. Najstarší lesník, 56-ročný Peter Bútora, ktorý má na LO Zámrzlá odkrútených úctyhodných 34 rokov. A najmladší, 23-ročný lesník na LO Vološinec, Ľubomír Kán. Ten začínal ako praktikant pri dnes už dôchodcovi, lesníkovi na rovnakom obvode, Pavlovi Trégerovi. Praktikantské roky má mimochodom za sebou aj Z. Gažúrová. V teréne sa stretávam s lesníkmi Pavlom Divokom z LO Malé Zeleno a Miroslavom Kolajom z LO Tajch. Pri návrate z terénnej obhliadky sú na správe ostatní lesníci a niekoľko miestností pripomína včelí úl. Kmitajú v ňom ľudia zodpovední za necelých 6 300 hektárov s lesnatosťou až 98 percent a iba 20-timi hektármi nešťatných neodovzdaných lesov.

Vážne starosti so súkromnými vlastníckymi lesov teda nemajú, zato s kalamitami si ich užili a ešte užijú viac ako dosť. Ing. Kovalčík hovorí, že ak by konečne prežili nejaké obdobie bez nich, boli by asi veľmi prekvapení. A to je reč len o tých väčších, ktoré začali rok 1994. Od roku 2004 je už každý rok poznačený nejakou tou kalamitou. Škodlivé abiotické a biotické činitele

Technici LS Beňuš Pavol Maruškin
a Zuzana Gažúrová

Vedúci LS Ing. Martin Kovalčík

sa na beňušských lesoch doslova striedajú. Raz je to vietor, inokedy sneh a nakoniec podkôrník. „S bližiacim sa koncom roka 2008 sme si na správe hovorili, čo nás čaká v roku 2009 a dúfali sme, že budeme mať viac času a možností venovať sa nielen spracovaniu kalamity, ale aj výchovným úmyselným ťažbám. Ibaže prišiel 23. december a môžem vám povedať, že ešte aj dnes mi behajú zimomriavky po tele, keď si spomeniem, ako mi vietor pred očami váľal stromy. Padlo 25 000 kubíkov drevnej hmoty. Vianočné sviatky sme strávili premýšľaním nad tým, čo nás v spracovaní novej kalamity čaká,“ spomína si Ing. Kovalčík a keď prechádzame po štátnej ceste z Beňuša do Bravčova, ukazuje mi názorne, čo sa dialo v týchto miestach pár hodín pred štedrým dňom, keď sa týmito miestami prehnal prepádový vietor spoza hrebeňa Nízkyh Tatier.

Detail na bylinný kryt po aplikácii hnojiva. Foto M. Kovalčík

MESAČNE SPRACUJÚ 8 000 KUBÍKOV KALAMITNEJ HMOTY

Kalamita z novembra 2004. Spoločnosť a médiá vtedy celú svoju pozornosť sústredili iba na to, čo spôsobila veterná smršť vo Vysokých Tatrách. Laická verejnosť nemala ani potuchy o tom, v akých, neporovnateľne náročnejších terénnych podmienkach, zápasili s pováňanou a polámanou hmotou lesníci na liptovskej a horehronskej strane Nízkyh Tatier. Len na teritóriu LS Beňuš a len z tejto kalamity spracovali až 180 000 m³ kalamitného dreva (v roku 2005 takmer 100 000 m³). Pochvaľujú si pritom výpomoc kolegov z OZ Vranov nad Topľou a OZ Rimavská Sobota, ktorí prišli do čistých smrečín z diametrálne odlišných podmienok a predsa sa s nástrahami tých tunajších vysporiadali profesionálne a so ctou. Ale vráťme sa k tej najnovšej kalamite z decembra 2008. Ing. Kovalčík o nej hovorí: „Nasadili sme na jej spracovanie 19 pracovných skupín, 10 UKT, 7 ŠLKT, 9 koní a vďaka pochopeniu vedenia OZLT aj harvesterovú dvojčku - harvester a vývozku. Mesačne plánujeme spracovať 7 až 8 tisíc kubíkov, denne vyše 500 kubíkov. Naším zámerom je zvládnuť spracovanie najnovšej vetrovej kalamity, pokiaľ nám to počasie dovolí, ešte v prvom štvrtroku, aby sme sa potom mohli venovať spracovaniu podkôrnikovej kalamity.“

A to bude tvrdý oriešok, pretože 60 percent síce predstavuje sústredená kalamita, ale zvyšok rozptýlená, zvyšujúca pravdepodobnosť vytvárania nových ohnísk výskytu podkôrneho hmyzu. Navyše odkryté a oslabené porastové steny sa stali mimoriadne náchylné na poškodenie vetrom aj

Vianočná kalamita v lokalite Farbaričová

lykožrútkami. Všetci ale dobre vieme, že kalamita neznamená iba spracovávanie poškodenej drevnej hmoty, ale aj zalesňovanie kalamitných plôch. Z. Gažúrová, zodpovedná za pestovnú činnosť a ochranu lesa na LS Beňuš hovorí o tom, že v miestnych podmienkach to vôbec nebude jednoduchá záležitosť: „Podľa harmonogramu zalesňovania kalamitných plôch z novembra 2004 schváleného do roku 2010, nás práve v tomto roku čaká najväčší objem práce. Do konca roku 2008 sme zalesnili 80 hektárov, minulý rok nám pribudlo po kalamite z augusta 2007 na zalesnenie ďalších 50 hektárov holín. V tomto roku máme zalesniť vyše 90 hektárov, z toho 50 hektárov obalovanou sadbou, 20 hektárov voľnokorenou sadbou a 20 hektárov prirodzenou obnovou. Kalamitné plochy sú husto prekorenené koreňmi vyvrátených a polámaných smrekov, naletené hlavne jarabinou a prerastené smlzom a čučoriedkou. Je to drina prekopať sa cez tieto prekážky, čo si vyžaduje vyššie náklady. Niektorí nám vyčítajú, že ich máme prívysoke, ale prajem každému, kto nás za ne kritizuje, nech zoberie krompáč do ruky a skúsi si takúto lopotu. Desaťkrát by zakopal do zeme a asi by ho odhodil! Niektorí chlapi si to skúsili a nevládali v týchto podmienkach toľko pracovať ako ženy v zalesňovaní, ktoré už majú nejakú tú prax. Verte, to sú zaslúžené peniaze, ktoré si takto zarobia.“

Vážnym problémom pri zabezpečovaní zalesnenia holín na hornej hranici lesa je aj fakt, že v 6. a 7. lesnom vegetačnom stupni majú materské porasty problémy vôbec prežiť, nieto ešte rodiť tak, aby bolo možné nazbierať dostatok kvalitného smrekového semena. Odkiaľ teda získajú lesníci dostatok semena nevedno, ak nebude povolená výnimka zo zákona umožňujúca zber semien z porastov aj o dva lesné vegetačné stupne nižšie...

V REVITALIZAČNÝCH OPATRENIACH TREBA POKRAČOVAŤ

Na LS Beňuš vsádzajú na zastabilizovanie partií v ťažbovej i pestovnej činnosti a snažia sa využívať vo vhodných terénoch najmodernejšie technológie vrátane štyroch železných koňov. K harvesterom pridáva správca zaujímavý postreh: „Ak chceme nasadzovať harvestery, majme od prvých výchovných zásahov pripravené porasty pre

ich efektívne využitie rozčleňovacími linkami. Nie je múdre jednorazovo nasadzovať túto technológiu do 70 a viacročných porastov. Naopak, využívajme ich postupne pri realizácii všetkých výchovných zásahov. Isteže aj so zohľadnením dostupnosti ani nie tak pre harvester, ale v prvom rade pre plne naloženú vývoznú súpravu. To je rozhodujúci limitujúci faktor.“ Spracovanie kalamity a obnova kalamitných plôch je jedna vec a revitalizácia poškodených alebo zničených smrečín druhá. Minulé leto v rudohorskej časti územia obhospodarovaneho LS Beňuš bola letecky hnojená ucelená časť lesných porastov na výmere necelých 150 hektárov. Beňušskí lesníci nezabudli ani na včasné upozornenie miestnych obyvateľov aj prostredníctvom obecných rozhlasov o leteckom prihnojení a každému ochotne vysvetľovali, čo týmto opatrením lesníci sledujú. Faktom ale je a Ing. Kovalčík na to osobitne upozorňuje, že ak chceme smrečínám skutočne pomôcť a postupne ich kompletne zrevitalizovať, bude potrebné takéto opatrenia opakovanne realizovať, skúmať a vyhodnocovať ich účinnosť.

Každý z našich kolegov pôsobiacich v lesníckej prevádzke vie, že iné je riadiť činnosť v lese od stola a iné priamo z porastu. Aj osadenstvo LS Beňuš si preto ťažká na preadministrovaný a technicky ešte stále haprujúci informačný systém, ktorý ich pripútava ku stolič-

kám v kanceláriách. „Nerozumieme tomu, prečo z dvanástich mesiacov do roka počas jedenástich práve v čase zátvoriek kolegovia z odboru informačných technológií stále niečo opravujú, nastavujú a systém nám v tomto najexponovanejšom čase vypadáva. Opakovane musíme zadávať potrebné údaje a dlho, predlho čakať na akceptovanie každého z nich. Stlačíme klávesnicu ENTER a čakáme pri počítači bez toho, aby sme vedeli, ako dlho bude trvať prebiehajúca operácia. Poviem vám, ja sa cítim za takýchto podmienok ako rukojemník tohto informačného systému. Všetci sme takto nútení hľadať taký čas, v ktorom je systém najmenej vyťažený. Stáva sa mi, že podvečer urobím za štyri hodiny viac práce, ako za štyri dni počas pracovnej doby. K tomu, čo zo systému vychádza môžem povedať iba toľko, že na lesnej správe pracujem už 20 rokov a vždy som sa spoločne s kolegami riadil pri plánovaní zrelou úvahou. Vďaka nej sa dokážeme „trafiť“ do reality niekoľkonásobne presnejšie ako výstup z KRPK so vzorníkmi...“ hovorí P. Maruškin.

Na budove LS Beňuš okrem obvyklých informačných tabúl „svieti“ panel o tom, že na tejto správe je realizovaný z eurofondov Projekt revitalizácie smrečín. Keď si našinec pozrie vzápätí pováľané stromy v lokalitách Malé Zeleno alebo Farbaričová a vypočuje si, koľko úsilia lesníci musia vynaložiť a koľko problémov vyriešiť, aby na mieste kalamity opäť po rokoch rástol zdravý les, potom si v duchu povie, že lesnícke životy zvlášť v tunajších podmienkach sú silne poznačené permanentnou snahou o revitalizáciu horehronských a rudohorských komplexov smrekových porastov. Títo ľudia tu žijú a pracujú preto, aby žili a obživilí lesy. To sú tí praví zelení, ktorí si zaslúžia úctu a uznanie nás všetkých. ■

Najstarší a najmladší lesník. 56-ročný Peter Bútora a 23-ročný Lubomír Kán

Novodobé odumieranie smrečín a prírode blízke hospodárenie

Analýza lesníkov z Lesnej správy Paráč (OZ Námestovo)

Zúročne skúsenosti predchodcov a naše vedomosti

Kolektív pracovníkov LS Paráč

Podobne ako v živote človeka prichádzajú na prvý pohľad beznádejné, neriešiteľné až tragické chvíle, pri ktorých sa mnohí zamýšľajú nad zmyslom ľudského života, tak aj naše v mnohých dielach ospevované smrekové lesy sa z viacerých vonkajších, ale aj vnútorných príčin dostali do zdanlivo katastrofálnej situácie. Na mnohých miestach, ktoré boli ukážkou odbornej práce našich predchodcov, sa dnes týčia len mŕtve zvyšky kedysi majestátnych smrekov, alebo holé stráne. Aj pre laika, ako milovníka prírody je to strašný pohľad a čo cíti pravé lesnícke srdce sa nedá ani opísať. Žiaľ tento smutný obraz odumretého lesa je len začiatkom oveľa horšieho vplyvu na kvalitu ľudského života v podobe obmedzenia vodných zdrojov, kvality ovzdušia, erózných vplyvov, záplav a podobne. Nečinnosť, neochota a zmierenie sa s terajším stavom našich smrečín je to najhoršie, čo by sme teraz mohli urobiť pre zachovanie lesov. Práve naopak. Kedy ak nie teraz, by sme mali zúročiť výsledky našich predchodcov, vlastné teoretické a praktické vedomosti o pestovaní a ochrane lesa a raz a možno navždy umlčať mnohých dobrodruhov a tzv. ochrancov prírody pri hľadaní tej správnej cesty na zabezpečenie trvalej existencie lesa. V jednej veci majú títo „novodobí záchrancovia prírody“ pravdu. Les, ako jedna zložka ekosystému sa tu opäť objaví za mnoho rokov aj bez ľudského pričinenia, ale rozumný hospodár skúma a citlivo usmerňuje tieto na človeku nezávislé prírodné procesy tak, aby tu les existoval trvale a nie raz za sto, dvesto a možno viac rokov.

Po prvýkrát sme sa v našich končinách stretli so začínajúcim chradnutím smrečín zvlášť v hrebeňových častiach, začiatkom 90-tých rokov minulého storočia, ktoré bolo spôsobené hlavne účinkom imisií z diaľkového prenosu z oblasti Ostravska a Katovic. Po modernizácii technológií a inštalácií prachových filtrov vo fabrikách v spomenutých oblastiach sa proces chradnutia smrečín tak výrazne spomalil, že došlo k prehodnoteniu kategorizácie lesov a od roku 2002 pri obnove LHP ostali v kategórii lesov osobitého určenia len porasty na hrebeňoch a náveterných stranách pohorí. Prvé vonkajšie prejavy tzv. novodobého odumierania smrečín sa začali objavovať po známej vetrovej kalamite z novembra 2004. Došlo k očakávanej gradácii podkôrneho hmyzu v súvislosti s množstvom včas nespracovanej drevnej hmoty, ale aj po jej spracovaní v ďalších rokoch nedošlo k stabilizácii situácie. Práve naopak, od jednotlivého výskytu uschýnajúcich stromov dochádza až k plošnému rozpadávaniu porastov na celom území Oravy.

V našej práci sa preto sústreďujeme najmä na riešenie spomalenia tohto rozpadu. V jeho úplne zastavenie už neveria ani najväčší optimisti. Vôbec nepodceňujeme aktívny prístup pri boji s podkôrnym hmyzom v podobe vyhľadávania a včasného spracovania chrobačiarov, dodržiavaním porastovej hygieny všetkými subjektmi, ktoré hospodária v lesoch predmetného územia. Myslíme si ale, že ak by sme ostali len pri tomto spôsobe priameho boja s hmyzom do

určitej miery len konzervujeme spomenutý nepriaznivý stav smrekových lesov. **Súbežne s týmito opatreniami treba čo najskôr začať zakladať dlhodobé rozvojové impulzy, ktoré posunú nepriaznivý stav smrečín k novej kvalite. Medzi takéto dlhodobé rozvojové procesy rozhodne patrí praktická realizácia základných princípov trvalého prírodného lesa a to princípu trvalej existencie lesa, ktorý súvisí najmä so štruktúrou porastov, princípu zmiešanosti lesných porastov a princípu prirodzenej obnovy lesa.**

Postavili sme si dva základné dlhodobé ciele pri obhospodarovaní porastov našej lesnej správy:

- 1. Zmena drevinového zloženia porastov, ktoré bude odrazom prírodných podmienok reprezentovaných základnými jednotkami typologického rozdelenia lesa s nasledovným cieľovým stavom: smrek 50 %, jedľa, buk 35 – 40 %, ostatné dreviny - smrekovec, javor horský, brest horský, jaseň, jelša 10 – 15%.**
- 2. Zmena štruktúry porastov z hľadiska ich priestorovej výstavby.**

Pri každej obnove LHP budeme zisťovať, do akej miery sa svojím hospodárením bližme k hore uvedeným dlhodobým cieľom hospodárenia. Z toho vyplýva, že hodnotiacim rámcom bude desaťročné obdobie, pričom základné rozhodnutia v obhospodarovaní lesa zamerané na splnenie stanoveného cieľa budú bližšie rozplánované v každom roku sledovaného obdobia.

PESTOVNÁ ANALÝZA SÚČASNÉHO STAVU LESNÝCH PORASTOV

Skôr ako začneme realizovať postupy obhospodarovania lesných porastov, ktoré povedú k naplneniu stanoveného cieľa je potrebné vykonať analýzu, ktorej výsledkom bude poznanie počiatočného stavu základných taxačných veličín, ktoré sú odrazom doterajšieho obhospodarovania. Počiatočným rokom a ďalších hodnotiacich období je rok 2002 ako začiatok platnosti terajšieho LHP. Celá analýza pozostáva z prehľadu vybraných ukazovateľov, ich zhodnotenia a v závere kapitoly sú stanovené základné úlohy pre vonkajších pracovníkov vyplývajúce zo zistených skutočností.

Z tohto základného prehľadu je potrebné upozorniť na podiel prirodzenej obnovy z celkovej obnovy vyplývajúcej z plánovanej ťažby vo výške 42 %, čo svedčí o tom, že už v roku 2002 boli porasty vo veku obnovy dobre pripravené na uplatnenie jemnejších foriem hospodárenia. Z hľadiska výmery ide o porasty v 100 % vlastníctve štátu, čo je veľkou výhodou pri okamžitej realizácii prijatých riešení, na rozdiel od území s viacerými vlastníkmi, kde je niekedy ťažké vôbec prijať nejaký spoločný postup.

Základné charakteristiky a úlohy LS Paráč na začiatku platnosti LHP v roku 2002

Platnosť LHP	Kategoría lesa				Plánovaná ťažba dreva				Obnova lesa		Prerezávky
2002 - 2011	H	U	O	spolu	Obnovná	VÚ+50r.	VÚ-50r.	Spolu	umelá	prirodzená	
Plocha v ha	2925	1075	147	4147	301	1615	1254		268	112	801
m ³					169255	34315	18261	221831			

CELKOVÝ PREHĽAD ZASTÚPENIA VEKOVÝCH STUPŇOV NA LS V ROKU 2002

Zastúpenie 1. až 4. vekového stupňa nápadne pripomína základné črty normálneho lesa s charakteristickým rovnomerným zastúpením vekových tried. Toto len odpovedá prevládajúcemu uplatňovaniu holorubného hospodárskeho spôsobu v minulom období a zásade vyrovnanosti ťažieb typickej pre les vekových tried. Z pohľadu odumierania smrečín, ktoré sa prejavuje najmä v dielcoch 7. VS a starších je pomerne vysoké zastúpenie týchto vekových stupňov významným rizikovým faktorom pri náhlom rozpade týchto porastov. Nemenej dôležitá je skutočnosť, že pri obnove LHP došlo k zvýšeniu rubnej doby zo 100 na 110 rokov, zrejme ako dôsledok uvedeného zastúpenia vekových stupňov. Na základe poznania súčasného stavu smrekových porastov sa dá predpokladať opačný trend to znamená znižovanie rubnej doby, predčasná obnova prípadne rekonštrukcia porastov. Na základe uvedeného predpokladáme výšku ťažby v ďalšom desaťročí na úrovni 35 000 až 40 000 m³ ročne. Zvýšením rubnej doby došlo k posunu veku začatia obnovy, čo so sebou prinieslo nelogické vrátenie niektorých dielcov 8. VS z fázy obnovy do fázy výchovy v rámci podrobného plánovania ťažby. **Toto len dokazuje, že rubná zrelosť odvodená od veku dielca nebude tým správnym riešením pri zmene priestorovej výstavby porastov.**

PREHĽAD NIEKTORÝCH UKAZOVATEĽOV HOSPODÁRENIA K 31.12.2008

Aj keď podiel náhodnej ťažby z celkovej vykonanej ťažby dreva dosahuje 55%, pričom toto množstvo spracovanej kalamity súvisí najmä s vetrovou kalamitou v roku

2004 a snehovou kalamitou z roku 2005, vyrovnané bilancované plnenie celkovej výšky ťažby svedčí o pomerne stabilnej situácii na LS z hľadiska nárastu kalamity súvisiacej s novodobým odumieraním smrečín. V celkovej výške plánovanej ťažby sú už zohľadnené povolené zmeny predpisu počas platnosti LHP.

ZÁKLADNÉ ÚLOHY VYPLÝVAJÚCE Z PESTOVNEJ ANALÝZY

Aj keď všetky informácie získané rozborom vybraných ukazovateľov k začiatku platnosti LHP a zhodnotením doterajšieho hospodárenia slúžia, ako podklad k vypracovaniu postupov obhospodarovania lesov LS v procese odumierania smrečín bude potrebné v záujme objektivizácie výstupných informácií do konca platnosti LHP splniť nasledovné úlohy:

- 1. V rámci hospodárskej činnosti v jednotlivých dielcoch je potrebné porovnať stav drevinového zloženia v dielci s popísaným stavom v LHP, zistené rozdiely zaznamenať a uplatniť ich v opise porastov pri obnove LHP.**
- 2. Pri evidencii kalamity uvádzať prvotného škodlivého činiteľa, to znamená, medzi kalamitu spôsobenú podkôrnym**

hmyzom zaevidovať len takú kalamitu, ktorá vznikla bezprostrednou činnosťou tohto škodlivého činiteľa – aktívny a opustený chrobačiar, lapáky, pri sekundárnom napadnutí nej, hubovej a inej kalamity podkôrnym hmyzom túto zaevidovať podľa škodlivého činiteľa, ktorý prvotne spôsobil jej vznik.

3. Pri obnove LHP požadovať od vyhotovovateľa vypracovanie hodnoverných údajov o drevinovom zložení, hektárových zásobách, prírastkoch na úkor podrobného plánovania v jednotlivých dielcoch.

NÁVRH SPÔSOBU OBHOSPODAROVANIA LESOV V PROCESE HROMADNÉHO HYNUTIA SMREČÍN NA LS PARÁČ

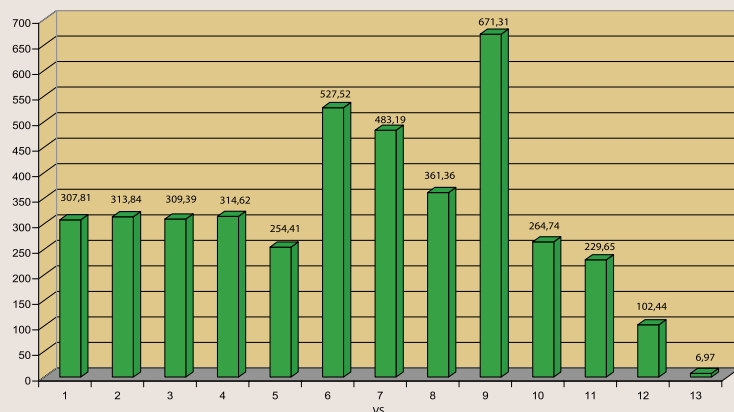
V predchádzajúcej kapitole sme zámerne nevyhodnocovali rozsah poškodenia porastov LS z hľadiska pôsobenia škodlivých činiteľov spôsobujúcich tzv. novodobé hynutie smrečín najmä preto, že zatiaľ na to neexistuje nejaký metodický postup. Pre prijatie zásadných rozhodnutí je ale odhad tohto poškodenia, jeho predpokladaný vývoj a hlavne zistenie časové-

ho intervalu, počas ktorého sú terajšie porasty schopné vydržať viac-menej v celistvom stave, rozhodujúci. Predpovedať budúci vývoj odumierania prináleží odborným lesníckym inštitúciám, ale keďže je to závislé od vývoja mnohých vonkajších a vnútorných faktorov, zrejme nebude nikdy možné presne stanoviť pravdepodobný scenár rozpadu smrečín. Na základe porovnania stupňa napadnutia porastov v ostatných častiach Oravy však môžeme konštatovať, že v tomto okamihu je územie našej lesnej správy jedným z posledných, kde sa ešte výrazne tento rozpad neprejavil.

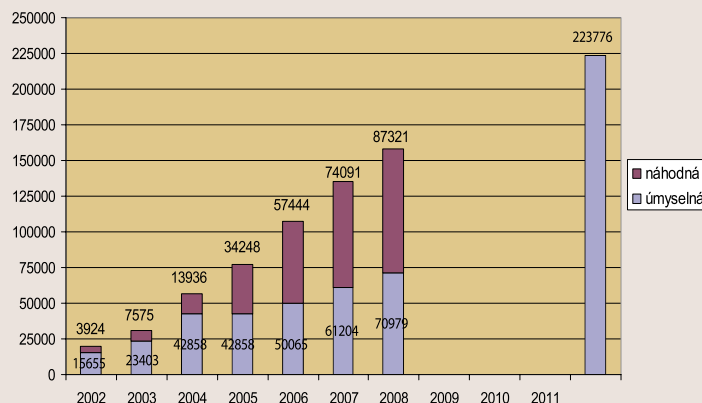
Lesné porasty sú na pohľad relatívne zdravé, bez viditeľných a rozsahom významných plôch uschýňajúcich a suchých jedincov, chrobačiare sa vyskytujú jednotlivito prípadne v skupinách do výmery 0,10 ha najmä v porastoch 6. až 11. vekového stupňa, objem spracovanej podkôrníkovej kalamity je okolo 30 % celkovej ročnej ťažby, v súčasnosti sú ohrozené najmä dve oblasti priamo susediace s lesmi iných vlastníkov, ktorých dielce sú už v pokročilom rozpade. LS neviduje v tomto čase žiadny významný podiel akejkolvek kalamity, následky kalamit z roku 2004 a 2005 sú spracované. Každoročne sa objavuje vetrová kalamita, ktorá je však zatiaľ v takom rozsahu, že ju relatívne včas spracujeme.

Na základe tohto stavu sústreďujeme hlavnú pozornosť na dlhodobú prípravu dielcov na ich predpokladaný časovo zatiaľ neohraničený rozpad takými opatreniami, ktoré výrazne znížia podiel smreka v drevinovom zložení porastov a zmenia ich zatiaľ prevažne jednovrstvovú štruktúru. S ohľadom na viditeľný a niekde až prekvapivo rýchly rozpad dielcov sa domnievame, že už je obrazne povedané možno 5 minút po dvanástej začínať s takýmto riešením od-

Zastúpenie VS na LS Paráč

Priebeh pnenia ťažby dreva k 31.12.2008

umierania smrečín, ale v danej situácii nevidíme lepšie riešenie.

Aby sme vedeli prijaté opatrenia realizovať práve tam, kde to bude najefektívnejšie, bolo potrebné veľký rozsah dielcov zúžiť podľa nejakého kritéria. Rozhodli sme sa pre vek reprezentovaný vekovým stupňom. Vekové stupne sme ešte združili podľa uplatňovania rovnakých pestovných zásahov a pre takto vzniknuté skupiny dielcov sme vypracovali súbor opatrení smerujúcich k dosiahnutiu stanoveného cieľa. Nižšie uvedené zásady a spôsoby hospodárenia v plnej miere uplatňujeme od roku 2007 na území celej LS a od roku 2002 vo vybraných objektoch Pro Silva.

OBHOSPODAROVANIE DIELCOV 1. AŽ 3. VEKOVÉHO STUPŇA

Do tejto skupiny patria nárasty a kultúry, mladiny a žrdkoviny. Z výchovných rubov sa používajú prestrihávká a výsek krov, prerezávka a prebierka. Už v pestovnej analýze sme uviedli zastúpenie drevín pre každý vekový stupeň osobitne, aby sme zdôraznili, že drevinové zloženie 1.VS zodpovedá stanovenému cieľu, ďalším hospodárením je treba tento stav udržať. Pozornosť bude treba sústrediť na 2. a 3. VS, kde dochádza k zvyšovaniu podielu smreka. V tejto skupine dielcov sa rozhoduje o budúcom drevinovom zložení dospelých porastov a každý nesprávne vykonaný výchovný rub v tejto fáze výchovy z hľadiska drevinového zloženia, bude v budúcnosti potrebné opraviť oveľa drahšími opatreniami. Prijaté opatrenia:

1. V dielcoch 1. VS udržať súčasné drevinové zloženie, pri úprave drevinového zloženia maximálne podporovať prírodné dreviny najmä jarabinu. Úplne vylúčiť výsek drevín a krov.

2. V dielcoch 2. a 3. VS do konca platnosti LHP v prerezávkach zastaviť výrub akejkolvek inej dreviny ako je smrek, bez ohľadu na to, v akom výškovom

postavení v dielci sa nachádza a v akom je zdravotnom stave. Pri prebierke sa maximálne zamerať na podporu iných drevín ako je smrek.

OBHOSPODAROVANIE DIELCOV 4. AŽ 7. VEKOVÉHO STUPŇA

Do tejto skupiny patria žrdkoviny a dospievajúce kmeňoviny. Z výchovných rubov sa používa prebierka, prípadne uvoľňovacia prebierka. Ide o porasty s takmer 93 % zastúpením smreka rovnoveké s typicky jednovrstvou štruktúrou. Lokálne sa vyskytujú jednotlivé sucháre v menšej miere, skupiny odumretých smrekov. Pozitívom je pomerne vysoká schopnosť prirodzenej obnovy, ktorú odhadujeme na úrovni 40% z celkovej výmery. V 80-tych rokoch minulého storočia boli tieto porasty zasiahnuté rozsiahlou najmä vrcholovou kalamitou a všade kde došlo čo i len k čiastočnému presvetleniu nastúpila spontánna prirodzená obnova smreka, ktorá už na mnohých miestach spĺňa kritéria etáže. **Pri koncipovaní strategického cieľa hospodárenia sme ako jeden zo základných princípov prírody blízkeho hospodárenia, princíp prirodzenej obnovy nezradili do dlhodobého cieľa práve preto, že tento proces prebieha na základe vytvorenia vhodných podmienok ako sprievodný jav vykonaných opatrení, častokrát bez priameho vplyvu človeka, ako čisto normálny prírodný proces seba obnovy.**

Spracovaním kalamity v 50-ročných porastoch pred dvadsiatimi rokmi sa porasty mierne presvetlili, dostatočný počet rodiacich stromov, vhodné teplotné a pôdne pomery spôsobili, že už dnes máme pod materskými porastmi týchto vekových stupňov takmer cieľové zastúpenie smreka nezávisle na tom, že hlavným zámerom lesného hospodára vtedy bolo čo najskôr spracovať kalamitu. Toto poznanie sa budeme snažiť využiť aj pri našom ďalšom hospodárení v tom zmysle, že ak vhodnými postupmi upravíme súčasne s pohľadom odumierania smrečín nepriaznivé drevinové zloženie, spolu so štruktúrou porastov, **prírodná obnova bude prebiehať priebežne s týmito opatreniami a preto by sa nemala stať našim hlavným cieľom.**

Pri návrhu obhospodarovania porastov v tejto skupine je možné voliť medzi dvomi vždy len veľmi pravdepodobnými scenármi vývoja lesa:

Scenár č. 1

Lesný hospodár bude pokračovať v aktívnej ochrane lesa, včasom spracovaní kalamity vhodnej pre vývoj podkôrneho hmyzu, vyhľadávaním a asanáciou aktívnych chrobačiarov, pri rozsiahlejších vetrových kalamitách využije rôzne spôsoby chemického prípadne biologického boja. Pri pomalom rozpade porastov na presvetlených miestach dôjde k prirodzenej obnove smreka nad mieru aká mu z hľadiska modelov hospodárenia patrí a v prípade, že sa porasty dozrú rubného veku, následné mladé lesné porasty budú prevažne opäť smrekové so všetkými problémami, ktoré v súčasnosti s obhospodávaním smreka sú.

Pri rýchlejšom rozpade porastov sa začnú súčasne celistvé po-

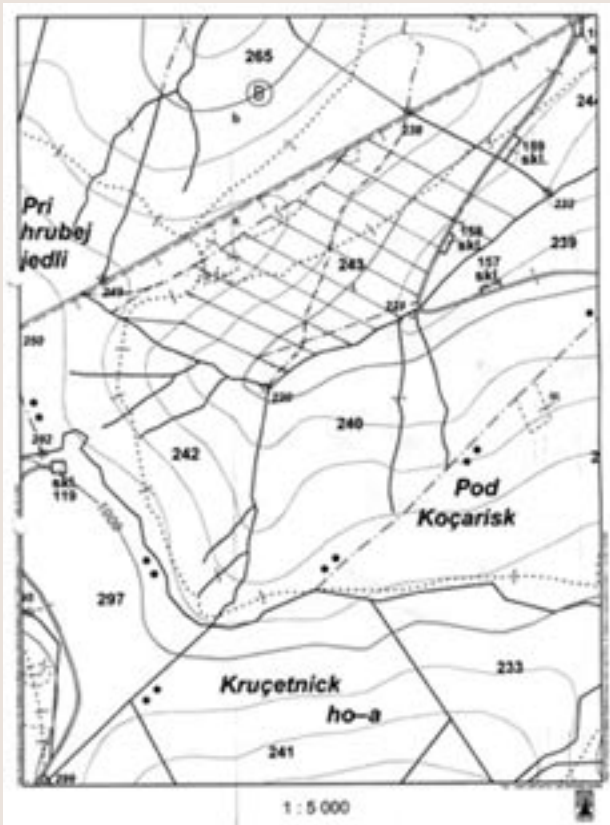
rasty otvárať, lesný hospodár bude musieť začať otvorené plochy umele obnovovať drevinami cieľového zastúpenia, z ktorých mnohé budú ťažko znášané nepriaznivé vplyvy prudko otvorených plôch, čo si vyžiada zvýšené úsilie hospodára pri zabezpečení kultúr. V tomto prípade sa porasty rubného veku nedozrú, dôjde k stratám na objemovej aj hodnotovej produkcii, novozałożené porasty budú mať síce priaznivejšie drevinové zloženie, ktoré si však vyžiada aj viac prostriedkov.

Scenár č. 2

Lesný hospodár popri hore uvedenej aktívnej ochrane začne myslieť dopredu a bude sa snažiť predísť očakávanému rozpadu smrečín. Práve v porastoch týchto vekových stupňov je to ten spomínaný rozvojový impulz v strategickom ciele hospodárenia, z ktorého budú ťažiť následné generácie. Je treba povedať, že vzhľadom na terajší stav porastov na LS predpokladáme ich pozvoľný a mierny rozpad v časovom horizonte 15 až 30 rokov v závislosti na ich veku, mladšie neskôr, staršie skôr. Urobíme všetko preto, aby nedošlo k ich rýchlemu rozvratu a popravde tento možný vývoj odumierania porastov si ani moc nepripúšťame.

Riziko rozvratu porastov sa časovo rozloží na dlhšie obdobie tým, že sa pod materským porastom začne s obnovou tých drevín, ktoré tu z hľadiska cieľového zastúpenia chýbajú a bude ich tam potrebné umelé vnieť. V podstate pôjde o nepriamu čiastočnú premenu drevinového zloženia porastu najmä formou predsadiieb. Predsady nie sú ničím novým v obhospodarovani lesných porastov a ešte v 70-tych rokoch minulého storočia sa ich ročne vykonalo okolo 2700 ha. V tejto dobe prevládali ekonomické kritéria, založené na vysokom výnose smrekových porastov, pomerne jednoduchej holorubnej obnove, ktorej zdanlivo dobrá efektivita v počiatočnej fáze obnovy je v úplnej inej rovine po zarataní následných nákladov na umelú obnovu, ochranu kultúr až do doby zabezpečenia. Až novodobé odumieranie smrečín opäť oživilo myšlienky znižovať riziko rozvratu lesa tým, že je na menších plochách zaistená nová generácia lesa. Treba priznať, že Slovensko v porovnaní s okolitými štátmi Poľsko, Česko, Nemecko v tomto smere zaoštváva. **Niet času nejako dlho premýšľať a vyhodnocovať rôzne spôsoby riešenia tohto kritického stavu, pretože „pacient je veľmi chorý a už by sa nemusel našej liečby dožiť“.**

Ak by sme chceli v porastoch tejto skupiny vekových stupňov dosiahnuť cieľové drevinové zloženie, museli by sme v priebehu tridsiatich rokov (obdobie predpokladaného rozpadu porastov) zmeniť drevinové zloženie na ploche 650 ha, čo je približne 22 ha ročne. My sme sa rozhodli pre túto cestu a na tom sme postavili aj zmenu obhospodarovania. Pri porovnávaní intenzity prebierkových zásahov v platnom LHP sme zistili, že táto je na úrovni 5% z hektárovej zásoby. Ak chceme existujúce porasty technologicky pripraviť na predsady, musíme ísť na min. 10 až 15 % hektárovej zásoby a prejsť od klasických podúrovňových prebierok k minimálne k ich kombinácii s úrovňovým výberom v prospech cca. 300 až 350 cieľových stromov na 1 ha, ktorým týmto zabezpečíme dostatočne veľkú korunu, ktorá zabezpečí v prvom rade dostatočnú statickú stabilitu smreka a zároveň zväčšíme interval hrúbkovej diferenciácie porastu, ako základ zmeny

jeho budúcej štruktúry. Prijaté opatrenia:

- 1. Pred realizáciou predsady v dieľci vykonať jeho priestorové rozčlenenie formou pracovných polí o šírke 40 – 50 m. Na obrysovej mape dieľca v mierke 1:5000 vyznačiť všetky cesty, chodníky, potoky a navrhnuté linky ako je uvedené na nasledujúcom obrázku. Súbor takýchto náčrtov archivovať na LS.**
- 2. Pri vyznačovaní zásahu prebiecky prípr. uvoľňovacej prebiecky prípr. zdravotný výber vo všetkých úrovniach s cieľom posilnenia statickej stability ostávajúceho porastu v kombinácii s pozitívnym úrovňovým výberom v prospech menej zastúpenej jedle a buka a určeného cieľového počtu kvalitných jedincov smreka. Kontrolou dobre vykonaných zásahov je dostatočné široké spektrum rôznych hrúbok ostávajúch jedincov. Intenzita zásahu by mala byť v rozpätí 20 až 50 m³ na ha v závislosti na výške priemernej hektárovej zásoby dieľca.**
- 3. Pri realizácii ťažby dreva dôsledne dbať na dodržiavanie smerovej stínky, smerové približovanie pre prípravu hmoty na vývoznom mieste, pohyb približovacích prostriedkov len po vyznačených cestách, asanácia poškodených stromov zblížením do konca pracovnej zmeny.**
- 4. Po vykonaní ťažby dreva vykonať v plánovaných dieľcoch najmä 6. a 7. VS predsadu drevinami jedľa, buk, brest, javor. Na umiestnenie týchto drevín využiť najskôr miesta po spracovanej kalamite v dieľci (kotlíky, miesta so zníženým zakmenením) a tieto doplniť tak, aby v každom pracovnom poli bol rozmiestnený určitý počet predsadených skupín, ktorých veľkosť by sa mala pohybovať od 0,01 do 0,15 ha a vzdialenosť medzi nimi by nemala poklesnúť pod priemernú výšku stromu v dieľci. Drevinu javor nevysádzať plošne, ale ako jednotlivo primiešanú drevinu v skupinách buka prípadne bresta, resp. hlúčikoch. Miesta s vykonanou predsadbou farebne označiť na okrajových stojacich stromoch.**
- 5. V projektoch pestovnej činnosti zabezpečiť ochranu takto vzniknutých kultúr proti burine. Proti zveri ochraňovať len jedľu.**

OBHOSPODAROVANIE DIELCOV 8. AŽ 11. VEKOVÉHO STUPŇA

Do tejto skupiny patria dospelé kmeňoviny v počiatočnom, alebo pokročilom štádiu obnovy s vysokým zastúpením smreka a dvojnásobnou výmerou 9. VS oproti normálnemu zastúpeniu, čo značne ovplyvní stratégiu obhospodarovania do konca platnosti LHP. Veľká dynamika prirodzenej obnovy smreka podobne ako v predchádzajúcej skupine nás len utvrdila v myšlienke, že dosiahnutie viacrstrovej štruktúry s čiastočnou nepriamou premenou porastov je najlepšie možné cez prebudovu z holorubného hospodárskeho spôsobu na podrastový, čomu sa prispôbujú všetky výchovné opatrenia v mladších porastoch až po obnovné postupy. Z hľadiska aktivácie podkôrneho hmyzu sú najviac ohrozené porastové steny a prudko otvorené celistvé porasty. Aj z tohto dôvodu sme úplne vylúčili používanie holorubu a dorubu na väčších plochách (obnovných prvkoch). Snažíme

sa celú obnovu realizovať čo najdlhšie pod clonou materského porastu, nenarušiť jeho kompaktnosť a predmetom výberu je rubná zrelosť jednotlivého stromu reprezentovaná jeho hrúbkou. Intenzita zásahu sa pohybuje od 20 do 25 % hektárovej zásoby. Čiastočnú premenu drevinového zloženia je potrebné urobiť na cca. 530 ha, ale za kratšie obdobie pre vyšší fyzický vek porastov, preto sa musí približne 2/3 množstva z plánovaných predsadiet vykonať v tejto skupine porastov rešpektujúc zásady prijaté v predchádzajúcej časti. Prijaté opatrenia:

- 1. Plánovanú obnovnú ťažbu dieľca zrealizovať dvomi zásahmi za decénium. V prvom zásahu vykonať účelový výber po celej ploche dieľca so zdravotným zameraním tak, aby nedošlo k zníženiu zakmenenia pod kritickú hranicu a došlo k zlepšeniu kvalitovej štruktúry porastu.**
- 2. V ďalšom zásahu vykonať nepravidielný skupinový maloplošný clonný rub odstraňovaním zrelostých jedincov so zámerom podpory rastu existujúceho zmladenia smreka alebo vykonanej predsady. Cieľom je vytvoriť niekoľko vekovo diferencovaných hlúčikov až skupín následného porastu vedľa seba ako základ budúcej minimálne dvojvrstvovej štruktúry. Sila zásahu za decénium by mala byť 100 až 150 m³ na ha.**
- 3. Doruby vykonať len na skupinách do 0,20 ha a to len vtedy, keď si prevedený zásah nevyžiada umelú obnovu.**
- 4. Pri každom zásahu maximálne uvoľňovať vitálne jedince jedle a buka so zámerom ich čo najväčšieho oslnenia, ktoré by malo podporiť zvýšenú tvorbu kvetných púčikov a tak zvyšovať ich fruktifikáciu.**

OBHOSPODAROVANIE DIELCOV 12. AŽ 13. VEKOVÉHO STUPŇA

Dospelé kmeňoviny v dieľcoch tejto najstaršej skupiny sa vyznačujú dvojvrstvou štruktúrou, vysokým štádiom obnovnej rozpracovanosti, prakticky ide o posledné zvyšky porastov pred ukončením obnovy, ktoré však majú v hornej vrstve pomerne dostatočný počet rodiacich jedincov jedle a buka, čo sa najviac prejavuje v druhej etáži kde niekde dosahujú až 40 % zastúpenie. Pre obmedzené možnosti úmyselnej ťažby do konca platnosti LHP bude potrebné presunúť ťažbu dreva z týchto dieľcov do mladších vekových stupňov a takto zašetrnú ťažbu zrealizovať pri naplnení zvýšenej plánovanej ťažby v ďalšom decéniu. Navyše dá sa predpokladať vzhľadom na načrtnutú štruktúru porastov, že dôjde k ich takmer 100 % prirodzenej obnove, z tohto vyplulo aj nasledovné opatrenie: **Do konca platnosti LHP zastaviť úmyselnú ťažbu v dieľcoch 12. až 13. vekového stupňa.**

ĎALŠIE OPATRENIA VYPLÝVAJÚCE Z PRIJATÝCH HOSPODÁRSKÝCH OPATRENÍ

Okrem návrhu postupov hospodárenia vo výchove a obnove porastov, ktoré smerujú k naplneniu stanoveného cieľa a majú rozhodujúcu váhu

v rozhodovacom procese, bude potrebné vykonať celý rad ďalších opatrení, z ktorých za kľúčové považujeme tieto:

- 1. Celý proces technologickej prípravy porastov na navrhované obnovné postupy a realizované predsady za nezaobíde bez ďalšieho sprístupňovania porastov budovaním lesnej dopravnej siete a údržbou existujúcich ciest. Úlohou všetkých vonkajších pracovníkov je neustále vyvíjať tlak na zvyšovanie hustoty ciest, kde výrazne zaostávame za vyspelými krajinami Európy.**
- 2. Zvyšovaním podielu holín v oblasti Oravy, Kysúc a Liptova je veľký predpoklad nedostatku sadeníc v budúcnosti, preto je potrebné úzko spolupracovať s pestovateľmi sadeníc na zabezpečení požadovanej produkcie najmä jedle a buka.**
- 3. Dôsledný tlak zo strany štátnej správy na všetky subjekty obhospodarujuce lesy, aby rovnako plnili všetky potrebné opatrenia na úseku aktívnej ochrany proti podkôrnemu hmyzu. Nehospodárenie vo viacerých súkromných lesoch na Orave je veľkým ohrozením pre lesy ostatných vlastníkov.**
- 4. Kompromis s orgánmi štátnej ochrany prírody v obhospodarovaní lesov chránených území v záujme záchrany smrekových lesov v produkčných územiach.**

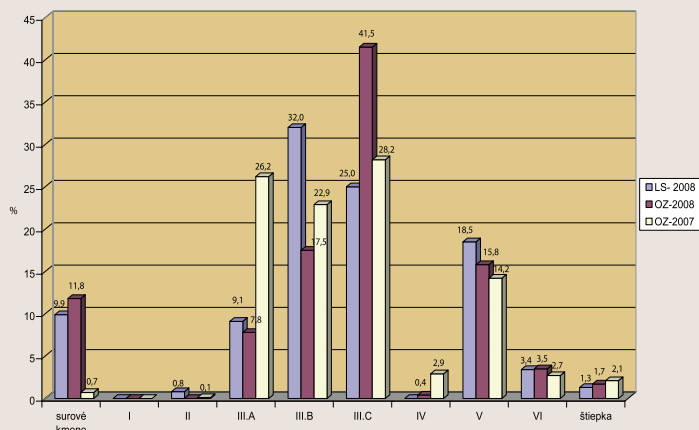
EKONOMICKÉ ZHODNOTENIE NAVRHOVANÝCH OPATRENÍ

Okrem prírodných činiteľov, ktoré vplývajú na stav smrekových lesov sme v súčasnosti svedkami aj hlbokoj hospodárskej krízy, ktorá neobišla ani subjekty hospodáriace na lesnom pôdnom fonde. Sme si vedomí, že ani ten najlepší hospodársky zámer nemá šancu na úspech, ak nevychádza z reálnej možnosti financovania. Cieľom tejto kapitoly je analýza potrebných finančných prostriedkov na navrhované opatrenia v jednotlivých skupinách porastov a hľadanie spôsobov na zabezpečenie potrebných zdrojov. Finančne najnáročnejším a vlastne jediným vynúteným nákladom z uvedených opatrení je realizácia predsadiet v oveľa väčšom množstve než by si to vyžadovalo bežné hospodárenie podľa platného LHP. **Pri objeme 30 ha predsadiet ročne s ohľadom na obdobie možného rozpadu smrekových lesov na LS bude potrebné vynaložiť v priemere 1252 € na 1 ha zabezpečeného následného porastu.** Bez hľadania vnútorných rezerv v hospodárení LS tento pomerne vysoký náklad nebude možné zabezpečiť. Pri porovnaní týchto „dodatkových“ nákladov na zabezpečenie lesa, s umelou obnovou kalamitných plôch a ich následným niekoľkonásobným dopl-

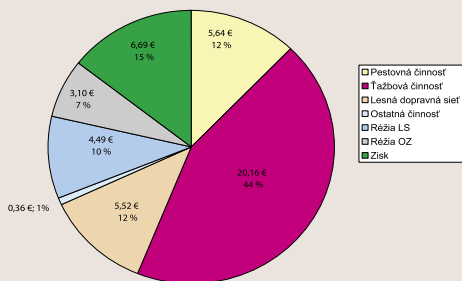
Tržby za predaj dreva na LS v roku 2008

Druh ťažby	SORTIMENT								štiepka	spolu	priemer
	Sur.k. II. m ³	III.A m ³	III.B m ³	III.C m ³	V. m ³	VI. m ³	€	€/m ³			
OÚ	88	438	986	306	307	66		121896	55,63		
VÚ+50r.		219	516	310	206	39		66231	51,34		
VÚ-50r.	2279		8	8	59	3		67661	28,71		
RN	87	872	2050	613	610	130		238289	54,63		
PN+50r.		201	540	338	230	41		68225	50,54		
PN+50r.		358	842	505	337	63		108096	51,35		
PN-50r.					758	80	328	25471	21,84		
RN-ph			1178	1656	663	184		164091	44,58		
PN+50r.-ph			1236	2139	770	133		191631	44,79		
PN-50r.-ph					180	40		5467	24,85		
Celkom	2279	175	2088	7356	5875	4120	779	328	1057057	45,96	

Sortimentácia v rokoch 2007 a 2008

Výnosy a náklady na 1 m³ vyťaženého dreva na LS pri plnej výške ťažby s ohľadom na ekonomické výsledky v roku 2008

ňovaním, sú finančné efekty tohto pestovného opatrenia z pohľadu šetrenia financií výrazné.

Zmenou hospodárenia najmä v realizácii navrhovaných obnovných postupov očakávame výrazné zníženie objemu holín z úmyselnej ťažby, tým klesne potreba prvého zalesňovania a následne dôjde k zníženiu rozsahu ochrany kultúr. **Obrovskou rezervou je využiť hore načrtnutú schopnosť prirodzenej obnovy súčasných smrekových porastov. Aj preto by sme chceli jej podiel v najbližších rokoch zvýšiť na 70 až 80 %.** Ďalšou oblasťou, ktorá výrazne ovplyvňuje výšku konečnej realizácie drevnej hmoty na trhu s drevom v podobe jej priemerného speňaženia je celý proces manipulácie a dopravy dreva. Posun predaja sortimentov dreva prípadne združených výrezov čím bližšie k odvoznému miestu je trend, ktorý je úplne bežný pre súkromné subjekty tak u nás, ako aj vo svete. Detailným ročným rozborom tržieb a nákladov na malom území ako je lesná správa chceme tiež získať prehľad o možných spôsoboch ako zefektívniť celý proces obhospodarovania. Prvý takýto rozbor je uvedený v nasledujúcich prehľadoch.

Porovnaním sortimentácie za posledné dva roky v hore uvedenom grafe vidieť, že so stúpajúcim množstvom chrobačiarovej kalamity výrazne stúpa aj podiel sortimentov III.C kvality na úkor kvalitatívnych tried III.A a III.B. Sortimentáciu za LS nie je možné presne vyčíslit z dôvodu sústreďovania drevnej hmoty na expedičné sklady, ktoré spracovávajú drevnú hmotu z viacerých lesných správ a ich dosiahnutá skutočná manipulácia nie je vždy odrazom kvality dodávaných surových kmeňov za jednotlivé strediská.

Sortimentácia LS uvedená v tabuľke je preto kvalifikovaným odhadom na základe skutočne vyťaženej drevnej hmoty podľa

jednotlivých druhov ťažieb. Keďže približne 76 % vyťaženého dreva v danom roku bolo v čerstvom stave bez známok opadu kôry aj podiel sortimentov III.A a III.B je vyšší ako v priemere za odštepny závod. Kvalitatívne triedenie drevnej hmoty sme vykonali na základe platnej slovenskej technickej normy STN 480055 a ceny jednotlivých sortimentov sú priemernými cenami dosiahnutými v roku 2008 za celý odštepny závod.

Zdravotný výber, ktorý v súčasnosti prevláda pri uplatňovaní ťažby dreva z dôvodu zvyšovania statickej stability porastov najmä v mladších vekových stupňoch sa zatiaľ významne podieľa na výsledkoch sortimentácie, ale v nasledujúcom období bude nahradený ťažbou stromov v čase kulminácie hodnotového prírastku, ktorá by mala výrazne zvýšiť kvalitu realizovanej produkcie dreva na trhu.

ŠTRUKTÚRA NÁKLADOV LS V ROKU 2008

Ak chceme získať reálny obraz výsledkov hospodárenia na predmetnom území v dlhodobom horizonte, bude si potrebné uvedomiť, že súčasná výška ťažby dreva je **vo výške cca 58 % ťažbových možností po zmene LHP v roku 2011. Tento fakt sa výrazne prejavuje v podiele reálnych nákladov na 1 m³ vyťaženého dreva.** Z tohto dôvodu sme v grafe previedli porovnanie výnosov a nákladov na plnú výšku ťažby pri zachovaní dosiahnutých výsledkov v ostatných činnostiach.

V roku 2008 bol plánovaný hospodársky výsledok **vo výške 5,75 €/m³**, takže reálne by sme mohli rátať v budúcom období s finančnými prostriedkami **vo výške 0,94 €/m³** vyťaženej drevnej hmoty pri podobilých dosiahnutých ekonomických výsledkoch ako v roku 2008. Ako už bolo spomenuté, navrhované hospodárske opatrenia si vyžadujú zvýšené náklady v umelej obnove lesa a ťažbe dreva, kde bude prevládať jednotlivý výber a taktiež očakávame zvýšený (asi o 20%) podiel lanoviek na celkovej ťažbe dreva. Celkovo odhadujeme tieto zvýšené náklady oproti priemeru v roku 2008 **vo výške 4,07 €/m³** ročne vyťaženého dreva. Chýbajúce finančné prostriedky **v rozpätí 3,1 až 3,3 €/m³** vyťaženého dreva je možné získať v nasledovných činnostiach:

- **pestovná činnosť – zníženie prvého zalesňovania z úmyselnej ťažby, zvýšenie podielu prirodzenej obnovy, zníženie výmery ochrany kultúr proti burine – 0,84 €/m³,**
- **manipulácia a predaj dreva – proces sortimentácie a následný predaj dreva, ktorého odrazom je priemerné speňaženie sú hlavnou oblasťou, kde vidíme najväčšiu možnosť získania finančných prostriedkov. Pri zachovaní manipulácie na expedičnom sklade bude potrebné znížiť vysoký podiel III.C kvality (41,5%). Prijatím novej technickej normy na triedenie dreva došlo k vylúčeniu hniloby u kvality III.A a III.B. V sortimente III.C sa nachádza množstvo drev-**

nej hmoty s okrajovou tvrdou hnilobou, ktorá častokrát končí už v spodnej časti výrezu. Odstránením takejto hniloby pri plnej alebo najneskôr na odvoznom mieste odhadujeme zvýšenie podielu sortimentov III.A a III.B kvality na úroveň 45 % - 2,52 €/m³. Pri takejto sortimentácii a presune 40% manipulácie na OM – to je 3,72 €/m³,

- **eurofondy – na základe projektu ozdravných opatrení – 0,94 €/m³,**
- **diferenciálna renta – súčasný 12-percentný odvod hospodárskeho výsledku je logický za predpokladu, že zdravotný stav lesov LS a proces hynutia smrečín bude pokračovať v takej intenzite, ako bola načrtnutá v úvode. Ak by však došlo k plošnému hynutiu porastov bez vytvárania rezervy aspoň v objeme 3 % - 1,38 €/m³ na neskoršie zvýšené pestovné náklady, nebude ich možné zabezpečiť bez dopadov na štátny rozpočet.**

Na základe uvedených opatrení môžeme počítať s cca **4,30 €/m³ až 5,50 €/m³** vyťaženej drevnej hmoty na realizáciu zvýšených nákladov, súvisiacich so zmenou hospodárenia popísanou v predchádzajúcich kapitolách. Úlohou tohto ekonomického rozboru bolo zistiť, či je možné zvýšené náklady vyvolané navrhovanými postupmi hospodárenia získať na tomto území, či už efektívnejším hospodárením vo všetkých činnostiach alebo z časti už aj samotné prijaté opatrenia prinesú očakávaný finančný efekt. Sme presvedčení, že je to možné a tak, ako bude odborný lesný hospodár sledovať naplnenie stanoveného cieľa v obhospodarovaní lesných porastov každoročným podrobným skúmaním ekonomických výsledkov svojej činnosti sa pokúsime dokázať, že aj chradníc smrekové lesy pri rozumnej spolupráci človeka a prírody sú schopné vytvoriť predpoklady na vlastnú seba obnovu v novej kvalite bez potreby hľadania zdrojov v iných oblastiach.

ZÁVER

Pokúsili sme sa priblížiť náš spôsob záchrany nami obhospodarovaných lesov. V žiadnom prípade nepovažujeme tento materiál za uzavretý. Práve naopak, budeme vďační za každú radu alebo skúsenosť, ktorá nám pomôže skrátiť cestu k stanovenému cieľu. Počas praktickej realizácie stanovených opatrení sa stretávame u niektorých kolegov s určitou nedočkavosťou a snahou po okamžitých výsledkoch. Ak si všetci nevedomíme, že starostlivosť o les **vždy bola, je a bude dlhodobá záležitosť** a my dnes žijeme z výsledkov práce minimálne troch lesníckych generácií pred nami, tak aj naše dobré, ale aj chybné kroky v obhospodarovaní lesa zhodnotia naši nasledovníci.

Aby sme čo najlepšie pochopili dôsledky svojich rozhodnutí, musíme sa prestať deliť na ťažbárov, pestovateľov, ekonómov, odbyťárov a pod., ale vrátiť sa k tímovej práci, tak typickej pre lesníkov v minulosti a zhodnotiť svoju prácu komplexne od vypestovanej sadenice až po predaný sortiment odberateľovi. V procese záchrany smrekových lesov nebude víťazov, môžu byť len porazení, ktorí nepochopili túto zásadu spolupráce a kolektívnej zodpovednosti. A tým netrepezlivým ešte raz zdôrazňujeme, že individuálny prístup ku každému stromu musí priniesť zvýšený náklad v ťažbovom procese, obnova chýbajúcej dreviny je drahšia, ako zachovanie existujúcej, ale v dlhodobom zhodnotení výsledkov to bude určite zdravší a odolnejší les. ■

Prírode blízke obhospodarovanie lesa

I. Môžeme byť spokojní?

Rudolf BRUCHÁNIK

Ubehli necelé 4 roky, kedy sa schválením metodického pokynu na prírode blízke obhospodarovanie lesa vytvorili reálne podmienky na uplatnenie toho nového poňatia pestovania a hospodárenia v lese. K diskusiám a ukázkam v rámci obmedzeného okruhu záujemcov pribudla skutočná praktická realizácia v rámci celého podniku Lesov SR. Bilancia hovorí, že v centre slovenských, prírode blízkych lesov na Smolníckej Osade, bolo vyškolených 145 odborných lesných hospodárov, ktorí založili spolu 137 objektov Pro Silva na celkovej výmere 23 023 ha. Určite úspešný nástup na to, aby sa rozčeriť stojace vody klasického rúbaňového hospodárenia, založeného na vytváraní jednovrstvových porastov a rozdeľovaní lesa na vekové triedy. **Môžeme však byť s týmto výsledkom spokojní?** Táto otázka sa nástojčivo tlačí práve teraz, keď finančná kríza v národnom hospodárstve a lesníckom sektore zvlášť, nás núti radikálne siahnuť i do financovania pestovateľskej činnosti. Mnohí lesníci a pestovatelia sú zaskočení a rozčarovaní tým, ako sa znížili ich plánované úlohy. U mnohých OZ až na polovicu, niekde dokonca na jednu tretinu toho, čo pôvodne zamýšľali v pestovaní urobiť a čo vychádzalo z modelového nápočtu optimálnych nákladov pre ich konkrétne stanovištné pomery. Rozmýšľajú, ktorý výkon je dôležitejší, ktorého obmedzením alebo vylúčením sa urobí na mladých lesných porastoch najmenej škody. Od týchto starostí sú do značnej miery oslobodení na tých lesných správach, kde prírode blízke pestovanie zobrali ako serióznu alternatívu obhospodarovania lesa a nielen ako určitý pokus či nálepku, že neodmietajú nové myšlienky. V rámci LUC Smolnícka Osada s výmerou vyše 2000 ha bolo úmyselnou obnovnou ťažbou vyťažených 5500 m³ drevnej hmoty, náhodnou ťažbou 4000 m³. Vo vzťahu k celopodnikovým reláciám nadpriemerná ťažba pre danú výmeru a podiel obnovnej a kalamitnej ťažby v priemere. A potreba pestovateľských nákladov? 15000€., čo činí okolo 7 € na ha, kým v rámci podniku to bolo v minulom roku 32 € na ha, v tohtoročnom pôvodnom pláne 25 €. Z odkrytej 20 ha plochy je umele potrebné zalesniť len 0,25 ha! Razantne sa do prírode blízkeho hospodárenia pustili aj na LS Duchonka. Objekty Pro Silva založili už na vyše 2000 ha výmere, ale jemnejším spôsobom hospodária prakticky na celej LS. V roku

2008 po vyťažení 17 500 m³ rubnej ťažby odkryli 42 ha plôch, umele im však stačí zalesniť necelú desatinu.

Samozrejme, o nízkych nákladoch môžeme uvažovať vtedy, keď na to pripravíme les v rámci jemnejších obnovných postupov. Dnes tu máme doruby s vysokou koncentráciou poťažbových zvyškov, ktoré nie je možné prehliadnuť. Súčasné homogénne kultúry a nárasty založené na rúbaniskách po clonej obnove nie je celkom možné nechať napospas agresívnej a kompetične silnejšej rúbaňovej vegetácii. Kultúry bez ochrany proti zveri je na exponovaných stanovištiach a v prezverených revíroch zbytočné zakladať. Jednoliate mladiny na otvorených rúbaniach stratili do značnej miery autoregulačnú schopnosť a bez výchovných zásahov môže rýchlo dôjsť k strate stability a kvality. Tento výpočet možných rizík pri obmedzení nákladov do pestovateľskej činnosti však nemá byť varovaním, aby sa na ne nesiahalo. Práve naopak. Zo súčasnej situácie sa treba poučiť. Všade tam, kde sa určitý pestovateľský výkon nevykoná, bude treba seriózne posúdiť, či jeho potreba zostáva, alebo sa porast vysporiada s negatívnymi vplyvmi aj sám. Možno zistíme, že namiesto opakovanej umelej obnovy nám začína odrastať prirodzené zmladenie, že sadenice sa predsa len dokážu vymaniť z tlaku nežiaducej vegetácie, že proti zveri sme zvykli ochraňovať aj neatakované plochy, že v mladine sa stačí vysporiadať s predrastlíkmi a rozrastlíkmi. Ale v žiadnom prípade sa neuvrúdime v presvedčení, že zakladanie, zabezpečovanie a výchovu porastov v systéme rúbaňového hospodárenia je možné prenechať na pôsobenie prírodných síl. Preto v tomto systéme napriek zvyšovaniu podielu prirodzenej obnovy sa náklady na pestovanie neznižujú. Požiadavka na financie zostáva, ale vrátiť ich objem do predkrízového obdobia bude veľmi ťažké. A zamyslime sa otvorene – bolo by to nevyhnutné? **Riešením na skutočne radikálnu zmenu k nízkonákladovému pestovaniu lesa je zmena v hospodárení v lese.**

A tu sa musíme vrátiť k úvodnej otázke a priznať, že prírode blízke hospodárenie na obmedzenej výmere objektov

Pro Silva nie je riešením tohto problému do budúcich rokov. Stojace vody sa síce rozčeriť, ale k tomu, aby sa pohli novým prúdom, bude potrebné masovejšie využitie spomenutého metodického pokynu. Prírode blízke obhospodarovanie sa odporúča všade tam, kde sú vyhovujúce terénne a prírodné podmienky a lesníci sú vybavení základnými odbornými vedomosťami. Vari je to len na tých pár percentách z výmery lesov, ktoré obhospodaruje náš podnik? Razenie progresu nemôžeme nechať len na obmedzenú skupinu nadšených lesníkov a pestovateľov. Je nevyhnutné, aby sa doň zapojili i tí, ktorí rozhodujú – vedúci lesných správ, ťažbári, vedúci manažéri odštepových závodov. Na začiatok by stačilo riešiť aktuálnu situáciu na trhu s drevom ťažbou požadovanej vlákninovej hmoty jednotlivu, po celej ploche porastov namiesto presvetlovacích rubov na vyznačených obnovných prvkoch. Doruby realizovať len nad skutočne zmladenými časťami a nie podľa toho, ako je vyznačené východisko obnovy. Iť iniciatívne do požiadaviek na zmenu plánu – ale nie aby sme oneskorenými dorubmi zničili spodnú etáž, ale napomohli jej rozvoju v porastoch bez predpisu alebo s nedostatočným predpisom ťažby.

Hovorí sa, že najlepšie investované prostriedky sú tie, ktoré dáme do výchovy svojich detí. Nezabúdajme na to ani v pestovateľskej činnosti. Les sa nám tiež určite odvdáči za našu starostlivosť. **Ale venujme viac nášho času a našej odbornosti do skutočného pestovania lesa a nielen do jeho zakladania a zabezpečovania.** Výchovou a obnovou porastov v zmysle zásad prírode blízkeho pestovania môžeme naštartovať prírodné sily do dynamického rozvoja, čo nám pomôže zabezpečiť maximálnu prirodzenú obnovu, eliminovať rozvoj rúbaňovej svetlomilnej vegetácie, zabrániť vývoju plevelných drevín a v mladinách nechať pôsobiť autoregulačné a autoredukčné procesy. A i keď sa to možno nezdá byť riešením na akútne problémy pestovateľskej činnosti, určite je východiskovou pozíciou pre ich utlmenie už v blízkej budúcnosti. ■

Ing. Rudolf Bruchánik, PhD.
je pestovateľ na GR LSR, š.p.

Fotosúťaž čitateľov časopisu Lesník – postrehy, rady, odporúčania

Boris PEKAROVIČ

Fotografická súťaž, ktorú v septembri minulého roku vyhlásila redakcia časopisu Lesník, bola uzatvorená ešte na sklonku roku a v tomto čísle publikujeme jej výsledky. Zo súťaže vyplynuli dva poznatky (jeden negatívny a druhý pozitívny): medzi čitateľmi nie je príliš veľký záujem o účasť na súťaži tohto druhu, ale tí ktorí sa prihlásili, poslali väčšinou zaujímavé a hodnotné práce. K víťazným prácam niekoľko poznámok.

Hodnotiacia komisia si určite neosvojuje právo na jedine správne rady pre fotografov pri tvorbe ich fotografií. Ale z toho, čo je vo fotografii všeobecne známe a platné, by komisia rada odporučila kvôli zdvihnutiu úrovne fotografie lesníkov pár tipov.

V zásade sú 2 kategórie „lesníckej“ fotografie:

1. pracovné zábery
2. zábery so snahou zachytiť objekt umeleckým spôsobom (krajinárska fotografia)

Hodnotiacia komisia vzhľadom na možnosti výberu z fotomateriálu, poslaného autormi do súťaže, hodnotila prakticky iba snímky z 2. kategórie, ktoré poskytovali kvalitu.

V 1. kategórii sa našlo niekoľko fotografií, ktoré dokumentovali prácu v lese, najmä použitie lesných mechanizmov. Mali však charakter príliš „len popisný“ – aj pri takejto fotografii sa žiada zachytenie práce trocha atypicky, napríklad veľkým detailom (stroja, človeka, dreva...) v popredí a všetkým ostatným – potrebným k jasnej dokumentácii – v perspektíve v pozadí. Ďalej je veľmi efektívne využitie dlhšej expozície pri pohybových záberoch

• prúd pilín pri pílení dreva, zachytený úmyselne dlhšou expozíciou – zvyšuje hodnotu pracovného záberu z „len“ dokumentu na umelecký veľmi rýchlo. Prítom ako príklad spomenutý roj pilín by mal byť nasnímaný aspoň ako polodetail, ak nie väčší detail, a pod. Toto všetko vyžaduje veľmi dobré zvládanie vlastností svojho fotoaparátu.

V 2. kategórii chce komisia odporučiť aspoň tieto rady menej skúseným fotografom:

• pri príprave na nasnímanie najmä krajinarskeho záberu v polodetaile alebo v detaile je dobré si objekt fotografovania najprv pozrieť so zakrytým 1 okom – častokrát zábery, ktoré sa nám očami vidia krásne, na fotografii nevyznejú práve pre jej obmedzenú priestorovú (2D) schopnosť, namiesto trojrozmernej (3D) schopnosti ľudských očí.

• mnohé inak vydarené zábery majú devalvovanú svoju hodnotu len preto, že autor na zábere nesprávne umiestnil hlavný objekt snímky – ak divákove oči blúdžia po fotografii, kým nájdu to, čo je na nej dominantné, je to dôkaz nesprávneho umiestnenia prvkov na zábere (stále platí napríklad pravidlo tzv. „zlatého rezu“).

• viaceré fotografie, ktoré mohli byť vydarené, takými nie sú pre technické nevládnutie – či už priamo prácou s fotoaparátom, alebo absenciou opracovania fotografie v PC: napr. vyššie spomenutý výrez, presná adjustácia vertikálnych línií („naklonené“ stromy...), správny pomer kontrastu, jas a saturácie (farebnej sýtosti), ostrosť snímky... (kontrast, jas, farby, ostrosť – všetko sú to ale prvky, ktorých celoplošné či čiastočné úmyselné pre- alebo poddimenzovanie vie dobre poslúžiť skúsenejšímu fotografovi na zvýraznenie jeho výtvarného úmyslu).

Keďže porota si kládla za cieľ oceniť čo najviac prác, rozhodla sa udeliť jedno prvé, dve druhé a tri tretie miesta, okrem toho udelila aj dve čestné uznania. Okrem víťazných snímok sa čitatelia budú môcť oboznámiť so súťažnými prácami na stránkach časopisu alebo na webovej stránke www.lesy.sk. Dúfame, že aj takáto forma prezentácie dodá súťažiacim chuť do ďalšieho zdokonaľovania sa vo fotografovaní a možno inšpiruje ďalších, aby to skúsili tiež. ■

Ing. Boris Pekarovič je správca Lesníckeho skanzenu a umelecký fotograf

1. cena: Peter Meluš - Ráno v bučine

2. cena: Peter Meluš - Perlová sieť

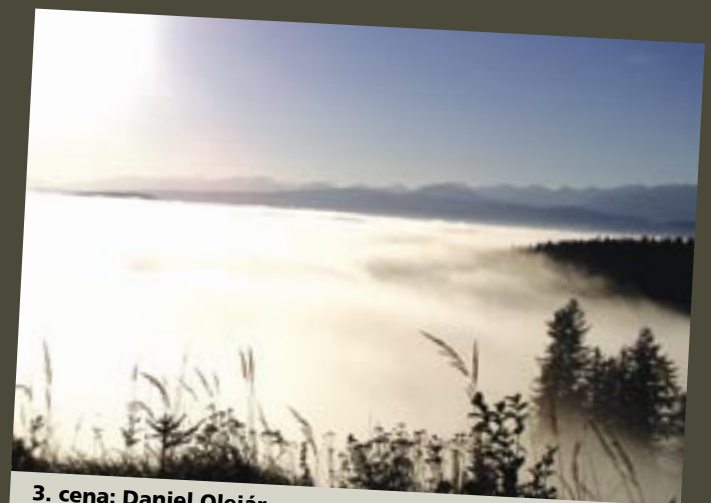
2. cena: Daniel Olejár

3. cena: Peter Meluš - Plesové zrkadlo

Čestné uznanie: Peter Meluš

3. cena: Daniel Olejár

Čestné uznanie: Marián Rogožník

3. cena: Michaela Hromadová - Ploska

O športovkyni a turistke Ing. Jozefine KUČERÍKOVEJ

V nohách s tisícmi kilometrov

Jozef MARKO

Pracuje na pozícii referentky správy a manažmentu majetku na OZ Námestovo. Možno práve to množstvo zložitej papierovej agendy, ktorou sa zaoberá cez pracovný týždeň, ju cez víkendy „vyháňa“ von do prírody. Spoznávať nové miesta a hranice svojich možností. Ing. Jozefína Kučeríková sa ale nevenuje bežnej turistike, ale tej neporovnateľne náročnejšej - vysokohorskej.

Strom zabudnutý v čase (živá fosília)

Jozef ŠABO

Pred 150 miliónmi rokov, keď na zemi žili obrovské dinosaury, pokrývali veľké plochy porasty nahosemenných rastlín z triedy gínka. Postupne všetky druhy tejto rastlinnej triedy vyhynuli. Ale našťastie, inak neomylná a precízna príroda, pozabudla na jeden druh - ginko dvojľaločné (Ginko biloba). Takže aj my, ľudia modernej doby, sa pri pohľade na tento strom, môžeme s troškou fantázie preniesť do časov dávno minulých. Vďaka neprístupným a zabudnutým roklinám niektorých čínskych pohorí sa doteraz zachovali divo rastúce porasty gínka. Relikt z treťohôr, ktorý prežil nástrahy civilizácie, označil Darwin za živú fosíliu. Ginko zaraďujeme medzi ihličnany. Tento fakt je pre väčšinu ľudí nepochopiteľný, pretože ginko nemá žiadne ihlice, ale listy. V skutočnosti sa jedná o rastlinu z biologického hľadiska oveľa primitívnejšiu ako sú ihličnany. Samčie kvety sú jahňady vyrastajúce zo zväzkov listov a samičí kvet vlastne neexistuje, sú to iba zelené vajíčka uložené na listoch.

Ginko bolo do Európy dovezené po prvý krát v roku 1727. V európskych podmienkach dosahuje výšku okolo 25 m. Samčie jedince majú zvyčajne štíhlejšiu korunu ako stromy samičie. Zelené kožovité listy majú dlhé stopky. Na jeseň zmenia farbu na nádhernú jasno žltú. Plody, pripomínajúce zelené čerešne, majú dužinatý obal, ktorý po dozretí nepríjemne páchne. Semená sú jedlé a aj napriek nepríjemnému zápachu sa s veľkou obľubou používajú v japonskej a čínskej kuchyni. V mladosti má ginko hladkú sivú kôru. S pribúdajúcim vekom sa mení na sivohnedú rozpukanú borku. Ginko patrí medzi svetlomilné drevinu. Vhodné podmienky nachádza na slnečných stanovištiach s ľahkou, hlbokou pôdou. Neznáša zatienené studené a vlhké pôdy, naopak odoláva suchu aj vysokým teplotám. Nemá významných škodcov a choroby. Je odolné aj proti znečisteniu ovzdušia. Z tohto dôvodu je vhodné aj na výsadbu v mestskom prostredí. V krajinách ďalekého východu ginko už dávno pokladajú za posvätný strom. Často ho vysádzali v blízkosti významných miest a svätýň. Ginko patrí medzi posvätné stromy aj v Japonsku. Keď Američania zhodili koncom druhej svetovej vojny na Hirošimu atómovú bombu asi kilometer od epicentra výbuchu stál chrám, v blízkosti ktorého rástlo ginko. Chrám ničivý útok neprežil, ale ginko áno! Plody aj listy obsahujú množstvo liečivých látok, takže už od dávna boli používané v ľudovej medicíne.

V Topoľčianskom parku, v blízkosti klasicistického kaštieľa, odkiaľ je aj záber, rastú tri exempláre gínka, dva samičie a jeden samičí. Všetky majú viac ako sto rokov. ■

Športovať začala na gymnáziu. Zúčastňovala sa pretekov brannej všestrannosti - behali štvorčlenné družstvá a tím Ing. Kučeríkovej patril medzi najlepšie. V roku 1973 dokonca vyhral majstrovstvá Slovenska. Pre zaujímavosť, kategóriu chlapcov vtedy pravidelne vyhrávali chlapci z Liptovského Hrádku a Ing. Kučeríková si dodnes pamätá, že vo vtedajšom víťaznom družstve boli naši súčasní kolegovia - napríklad Ing. Peter Šurina a Ing. Dušan Mošat. „Na vysokej škole som prenikla do tajov orientačného behu - ako spomienka mi zostali tri bronzové a jedna strieborná medaila z majstrovstiev Slovenska. Po nástupe do zamestnania začali aj prvé preteky. Najskôr za Severoslovenské štátne lesy Žilina a potom za LESY SR Banská Bystrica. To som už začala používať lyže aj na beh, nielen na turistiku,“ hovorí Ing. Kučeríková.

Sama nepokladá popredné umiestnenia v rámci vnútro podnikových pretekov za nejaký výrazný úspech. Oveľa vyššie si cení 3. miesto na majstrovstvách Európy lesníkov v roku 2007 v Taliansku. Spomína si s úsmevom, ako jej vtedy kolega z generálneho riaditeľstva Ing. Peter Slobodník povedal, že jej beh je síce škaredý, ale účinný.

„Môj druhý koníček - turistika - okolo roku 1999 prerástol do vysokohorskej turistiky. Začala som pritom dosť drasticky a dodnes svoj začiatok považujem i napriek neskôr pokorenému Elbrusu za niečo naj. Partia domácich chalanov ma zobrala vraj na jednoduchú túru do Vysokých Tatier. Požičali mi mačky a čakan, ktoré som dovtedy ani nevidela, a doslova

ma vytiahli na Gánok. Po vylezení naň sme namiesto zostupu pokračovali na Rumanov štít a Zlobivú. Dnes môžem povedať, že mám Vysoké Tatry na 95 percent prejdené celé, pritom samozrejme hovorím o neznačkovaných štítoch. Pochopila som, že platí: Čo sa naučíš v Tatrách, potom využiješ inde. Ja som sa tu naučila padať a pády prežiť. Sadra sa neráta,“ dodáva Ing. Kučeríková.

Asi sa toho naučila v našich horách dost veľa, pretože potom zdolávala jeden štít za druhým vo veľhorách Európy i Ázie. Alpy, Kaukaz, v roku 2008 Himaláje. Má za sebou úspešne zvládnuté zimný Grossglockner, Triglav, Elbrus, Mont Blanc a treky v Himalájach. Najvyššie vystúpila do nadmorskej výšky 5 850 m n. m. v Himalájach, pokorila aj kaukazský Elbrus (5 635 m n. m.), ale za vôbec najťažší považuje zimný výstup na Gerlach cez Zadný Gerlach.

„Navštívila som hory Ruska, Talianska, Slovinska, Rakúska, Francúzska, Tibetu a Nepálu. Všade bolo pekne, ale najviac ma oslovil Kaukaz a poľské Tatry - Orlia prť. Na Slovensku Roháčce a Choč počas zimného splnu mesiaca. A ešte jedna výzva do budúca ma láka - výstup na Matterhorn. Turistike venujem každú voľnú chvíľu a aj keď si prejdené kilometre nepočítam, určite ich bude už niekoľko tisíc. A čo mi dáva príroda? Ticho, pokoj, oddych, krásne zážitky, ale aj príjemný adrenalin, odbúranie stresu a nové priateľstvá,“ končí svoje zaujímavé rozprávanie Ing. Kučeríková. A my držíme palce, aby zdolala aj ten vytúžený Matterhorn. ■

„Naučila som sa padať a pády prežiť. Sadra sa neráta“

Pod Triglavom

Jedným z riešení krízy je prehodnotenie súčasnej organizačnej štruktúry

Prečo mám rád les

Dovolili by sme si mať toľko LS a LO aj ako vlastníci?

Jaroslav JAKUBČIN

V súčasnosti, keď hľadáme východiská zo súčasnej krízy, ktorá nastala aj v LESY SR š.p. je potrebné zhodnotiť a analyzovať celý komplex faktorov - vonkajších aj vnútorných, ktoré negatívne ovplyvňujú ekonomickú situáciu v podniku LESY SR š.p. Osobne vidím jedno z možných riešení v prehodnotení súčasnej organizačnej štruktúry podniku na úrovni odštepných závodov, osobitne na úrovni lesných správ a lesníckych obvodov.

Podľa môjho názoru došlo k podstatnému zvýšeniu režijných nákladov vytvorením nových lesných správ, v mnohých prípadoch len účelovo, nie z racionálnych dôvodov, či z nevládnuteľnosti výrobných úloh v organizačnom členení lesných správ a obvodov k 1.1.2008. Napríklad: lesná správa mala k 1.1.2008 ťažbu dreva v objeme 32 000 m³, na ústredí troch THZ a primeraný počet lesníckych obvodov. Po rozdelení lesnej správy na dve má jedna ťažbu 15 000 m³ a troch THZ na ústredí a druhá 17 000 m³ a tiež troch THZ na ústredí správy. Z tohto príkladu vidieť, že k 1.1.2008 boli traja THZ na ústredí LS schopní zabezpečovať výrobné úlohy v objeme 32 000 m³ (samozrejme, že aj k tomu prináležiace úlohy pestovateľskej a ostatnej lesníckej činnosti).

Všetky nové resp. staronové pracoviská novozriadených lesných správ si vyžiadali nemalé náklady na opravy, výmenu či nákup nábytku, maľby, technické a technologické vybavenie a ďalšie náklady. V súčasnej organizačnej štruktúre LESY SR š.p. je 170 lesných správ. Prakticky každá druhá lesná správa bola rozdelená na dve lesné správy. Len na OZ Prievidza, OZ Trenčín a OZ Žilina ostal pôvodný počet lesných správ. Na OZ Považská Bystrica, OZ Liptovský Hrádok, OZ Slovenská Lupča, OZ Beňuš a OZ Krupina sa zvýšil počet lesných správ oproti stavu k 1.1.2008 o jednu lesnú správu. Na ostatných odštepných závodoch bola rozdelená takmer každá lesná správa na dve lesné správy.

Podobná situácia je aj v počte lesníckych obvodov. Hoci súčasný počet lesníckych obvodov nemôžeme porovnávať s počtom, ktorý bol k 1.1.2008 (500), z dôvodu iného organizačného členenia (OLH + lesník), po organizačnej zmene k 1.1.2008 je v LSR š.p. celkom 1 095 lesníckych obvodov. Vo väčšine prípadov vznikli lesnícké obvody s malými výrobnými a ostatnými úlohami, na ktorých lesníci nie sú primerane pracovne vyťaženi.

Pretože som zamestnancom štátnych lesov od r.1975 a „prežil“ som všetky organizačné zmeny, dovoľím si navrhnúť riešenie organizačných štruktúr na úrovni lesných správ takto:

1) vzhľadom na dostupnosť informácií o LPF, vývoji ťažieb podľa LC, lesných správ, o vývoji výchovy porastov do a nad 50 rokov, vývoji výchovy porastov v prerezávkách, o rozsahu úloh v umelej obnove lesa, mali by sme vedieť určiť rozsah výrobných úloh na jednotlivých LC/LUC aspoň na obdobie 20 rokov. Čo nevieme, sú mimoriadne udalosti (objemy náhodných ťažieb spôsobených nepriaznivými klimatickými podmienkami a biotickými činiteľmi).

2) Na základe objektívne zisteného vývoja hore uvedených lesníckych činností, ktorý

môže spracovať NLC Zvolen, je možné navrhnúť stabilnú organizačnú štruktúru LESY SR š.p. minimálne na obdobie 20 rokov, teda na dve decéna.

3) Prioritu pri tvorbe organizačnej štruktúry musí mať štátny lesný majetok, ktorý aj po odovzdaní všetkých neštátnych neodovzdaných lesov (čo sa reálne nepodarí) a po ukončení nájmu prenajatých lesov, bude stále tvoriť kostru hospodárenia LESY SR š.p. **Optimálna LS s objemom ťažby nad 35 000 m³, optimálny LO s ťažbou v objeme do 4 000 m³.**

Preto navrhujem:

a) **urobiť na základe objektívne zisteného vývoja objemu a rozsahu lesníckych činností uvedených v bode 1 stabilnú organizačnú štruktúru** na štátnom lesnom pôdnom fonde, s platnosťou minimálne na 20 rokov, teda dve decéna. A možno aj na dlhšie obdobia.

b) **vytvoriť optimálne lesné správy, optimalizáciu zamerať na objem výroby** (ťažba dreva, úlohy pestovateľskej činnosti a ostatných činností). Za optimálnu lesnú správu považujem lesnú správu s objemom ťažby dreva nad 35 000 m³ za rok.

c) **znova prehodnotiť výmery, ale hlavne úlohy na súčasných lesníckych obvodoch, zriadených k 1.1.2008 a urobiť ich optimalizáciu.** Optimálny lesnícky obvod mal by mať ťažbu v objeme cca 3 – 4 000 m³, v podmienkach s normálnym hospodárením. Teda tam, kde je podiel náhodnej ťažby do 30 %. Aj pri uvedenom objeme ťažby dreva na lesníckom obvode bude mať lesník dostatok času a priestoru na vykonávanie lesníckej roboty (teda byť osobne pri umelej obnove lesa, pri výchove porastov prerezávkami a prerezávkami, pri vyznačovaní ťažby, ale aj pri ostatných prácach na lesníckom obvode). Lesník má byť v lese, aj keď nemá konkrétnu robotu. Skutočnosť je iná a je len málo lesníkov, ktorí sa venujú lesu, pozorujú zmeny, či jeho poškodzovanie a reálne zisťujú jeho potreby alebo zabezpečujú ochranu zvereneho majetku.

d) **Čo s neštátnymi neodovzdanými lesmi?** Tieto lesy sme povinní až do odovzдания riadne obhospodarovať a preto ostávajú až do odovzдания pričlenené k príslušajúcej lesnej správe. Pretože vo väčšine prípadov máme na tieto lesy samostatne zriadené LC/LUC, majú vlastné LHP, mali by sme na týchto LC vytvoriť samostatné lesnícké obvody.

e) **Prenajaté lesné porasty.** V prvom rade je potrebné urobiť ekonomický audit všetkých doteraz prenajatých lesných porastov, za účelom posúdenia či pri zabezpečovaní úloh LHP na prenajatom majetku, tvoríme zisk, máme vyrovnané hospodárenie alebo je obhospodarovanie prenajatého majetku stratové. Ak

Dušan Cinkota, herec

Les je asi poslednou a jedinou destináciou pre nás - pre človeka, ktorú sme ešte úplne „nekolonizovali“, len sme nad ňou získali kontrolu... asi preto, lebo máme k lesu prirodzený rešpekt, asi preto, že les je zrejme posledným tradičným prirodzeným zdrojom energie. Dá sa povedať, že s lesom som vyrastal, v lese som zažil svoje prvé zamestnanie, a k lesu sa vždy vraciam, lebo v lese vždy začínam každú novú životnú etapu. Aj keď zakaždým zabudím na svojej životnej ceste do mesta, nezabúdam sa do lesa vracieť relaxovať a obdivovať tu čas našej krásnej prírody, na ktorej dravosť človeka nenecháva stopy. K lesu som sa celý svoj život správal s nesmiernou úctou a rešpektom, či už ako taxátor, alebo ako drevorubač, ochrana prírody, či turista a hosť, no som presvedčený, že hlavne príkladne pre všetkých a v budúcnosti aj pre moje deti. ■

je obhospodarovanie prenajatého majetku stratové, treba sa vážne zaoberať jeho ďalším prenajímaním, pretože na vykrytie straty vynakladáme zdroje vytvorené predovšetkým na štátnom lesnom pôdnom fonde. Čo sa týka organizačnej štruktúry, mali by byť aj na tomto lesnom majetku vytvorené samostatné lesné správy a lesnícké obvody, hlavne z dôvodov sledovania ekonomických ukazovateľov ich obhospodarovania.

Mali by sme sa nad súčasnou organizačnou štruktúrou vážne zamyslieť a odpovedať si na otázku, či by sme si ako vlastníci dovolili mať toľko lesníckych obvodov a lesných správ. Zároveň si priznať, že nie je optimálna a vytvorením nových a malých lesných správ a veľkého počtu lesníckych obvodov sme nedosiahli cieľ, ktorý mala organizačná zmena vykonaná k 1.1.2008 pre LESY š.p. priniesť t.j. zníženie režijných nákladov. Priniesla a prináša opačný výsledok. Preto čím skôr pripravíme aspoň na 80% stabilnú organizačnú štruktúru lesných správ a lesníckych obvodov, hlavne na štátnom lesnom pôdnom fonde, tým skôr dosiahneme pôvodný cieľ - zníženie režijných nákladov v LESY SR š.p. ■

Ing. Jaroslav Jakubčín je vedúci lesníckej výroby na OZ Košice

Odznaky jeleňa s krížom

Jozef HERZ

Už v dobe kamennej sa u lovcov vytvoril kultový ceremoniál. Pred loveckou akciou lovci vkladali veľa nádejí do mágie privolávajúcej nadprirodzenej sily, od ktorých očakávali úspešný lov. V čase Antiky v Grécku bola uctievaná bohyňa Artemis. Bola bohyňou lovu, zveri a ochrany prírody. V rímskej mytológii bola bohyňou lovu Diana.

Šíriace sa kresťanstvo odmietalo pohanský kult antických božstiev. Tí začali uctievať svätcov, ktorých považovali za patrónov jednotlivých ľudských činností. Legenda sv. Eustacha, ktorý žil v Taliansku, pochádza už z 2 storočia. Tomuto svätcovi sa zjavil jeleň, ktorý mal medzi parohmi kríž s ukrižovaným Kristom. Ďalším svätým bol Eustach žijúci vo Francúzku v rokoch 640 - 725. Ten vlastným telom zachránil pred zranením šípom jelenicu. V tom istom období v Belgicku žil sv. Hubert. Tomu na poľovačke na Veľký piatok vybehol z húštiny jeleň, ktorý mal medzi parohmi zlatý kríž.

Odznaky

Až v neskorších storočiach sa tieto mýty dostávali až k nám. Kult sv. Huberta sa rozšíril v 15. storočí z Belgicka do ďalších štátov Európy. Tu vzniklo niekoľko rytierskych rádov sv. Huberta. Rád založený v Bavorsku, ktorý existoval v rokoch 1444 – 1609, obnovil v Čechách v roku 1695 gróf F. A. Sporck. Rád s malým prerušením existuje dodnes.

Medzi tradície sv. Huberta patrí Hubertova jazda. Pri týchto jazdách jazdci na koňoch za pomoci svoriek psov durili jednotlivé druhy zveri. U nás sa tradície sv. Huberta obnovili až v roku 1991, kedy sa po prvý krát v poľovníckom múzeu vo sv. Antone uskutočnili celoslovenské Dni sv. Huberta. Od vzniku medaile sv. Huberta, ktorú udeľuje Prezídium SPZ za zásluhy o rozvoj poľovníctva, členom, ale aj nečlenom a kolektívom sú tieto slávnostne odovzdávané pri tejto príležitosti na nádvorí kaštieľa. Tradícia organizovať podobné slávnosti sa preniesla do niektorých regiónov Slovenska a tiež aj poľovníckych združení. Pri tejto príležitosti vzniklo u nás aj v zahraničí množstvo odznakov j jeleňou hlavou, ktorá má medzi parohmi kríž. ■

Ing. Jozef Herz, PhD.

Poľovnícky receptár

Špecialita z diviny

Pikantný ušiač

Suroviny:

1 kg mäsa zo zajaca alebo kráľika (hlava, prsia, krk, stehná, vnútornosti), voda, soľ, cibuľu, mrkvu, 4 borievky, bobkový list, 4 zrnká nového korenia, 40 g masti, 60 g hladkej múky, 1,25 dl červeného vína, mleté čierne korenie, praškový cukor

Postup:

Očistené a umyté zajačie mäso zalejeme vodou, osolíme, pridáme pokrájanú cibuľu a mrkvu, borievky, bobkový list, zrnká nového korenia a všetko spolu uvaríme do mäčka. Mäkké mäso vyberieme a vykostíme. Masť roztopíme, opražíme na nej múku, zalejeme 5 dl zajačieho vývaru, prilejeme červené víno a necháme zovrieť. Potom pridáme soľ, mleté čierne a cukor, prípadne brusnice. Mäso vložíme do hotovej omáčky a ešte zohrejeme. ■

Vystrihni, poskladaj, nalep
na papier a vyfarbi puzzle.

Ahoj kamaráti,
pošlite mi
poskladaný a vyfarbený
obrázok. Jedného riešiteľa
odmením darčekom.

Za pekný obrázok posielam odmenu mojej kamarátke **Betke Legiňovej z Banskej Bystrice.**

Ahoj a dovidenia nabadúce!

Vaša veverička Ryška

MOJA ADRESA:
Veverička Ryška, LESY SR, Námestie SNP 8, 975 66 Banská Bystrica

Kalendár podujatí

5. február 2009

Etudy z dreva

Lesnícke a drevárske múzeum Zvolen

21. február

Biela stopa SNP

Králiky

10. – 11. marec

LESY PRE SPOLOČNOSŤ

1. medzinárodná konferencia vlastníkov a obhospodarovateľov lesov

Košická Belá, Hotel DAM

15. – 17. marec

Venerovského memoriál

medzinárodné lyžiarske preteky lesníkov

Štrbské pleso

21. marec

Svetový deň lesov

26. marec

Levické poľovnícke dni – slávnostné otvorenie

Levice DK Družba

27. marec

Budúcnosť chovu norika muránskeho typu konferencia

aula TU Zvolen

Fotohádanka

V minulom čísle som vám ponúkol lesnícku fotohádanku. Spoznali ste budovu? Asi nie, však? Bola to ťažká úloha, ten objekt už dávno nestojí. Na vzácnej fotografii z archívu Pavla Andora je **Poľovnícky zámoček na Okružlom vrchu**, nachádzajúci sa v južnej časti hrebeňa Slánskych vrchov, neďaleko kóty Bogota (858 m n.m.). Zámoček patril grófovi Štefanovi Forgáčovi, po ktorom ho získali Československé štátne lesy. Pre zlý stav bol niekedy začiatkom osemdesiatych rokov asanovaný. Náš kolega, **Ing. Janko Bodnár**, rodák z neďalekého Slančika, spomína, že v okolí zámočku bol park s pozoruhodne štepenými lesnými drvinami (buk v dube...) fontána napájaná samospádom s neďalekého prameňa i forgáčovská hrobka, žiaľ už dávno vykradnutá. Po točitom schodišti sa dalo vystúpiť na vežu zámočku. Práve obavy o bezpečnosť výhľadu chtivých návštevníkov boli údajne jednou s príčin jeho asanácie. Škoda. S takýmito stavbami odchádza do zabudnutia nielen výnimočné dielo na výnimočnom mieste, ale aj kus našej lesníckej histórie. Ostáva len poučenie: vážme si to, čo ešte máme...

Dnes vám ponúkam ďalšiu fotohádanku, verím, že ľahšiu. Zelenkavý objekt je technickou lesníckou pamiatkou, ktorá svojou ojedinelosťou presahuje hranice Slovenska. Nájdete ho v kúpeľnom mestečku na začiatku jednej z našich najdlhších dolín... To by azda mohlo stačiť. Vaše odpovede i postrehy sú kedykoľvek vítané na: jan.micovsky@lesy.sk. ■

Životné jubileá

FEBRUÁR 2009

50 rokov

Solčiansky Ján, nar. 1. 2. 1959, vedúci LO, LS Bratislava – OZ Smolenice

Obúlaný Marián, nar. 4. 2. 1959, vedúci LO, LS Majdán – OZ Smolenice

Ondruš Ján, nar. 28. 2. 1959, manipulant, ES Bánovce nad Bebravou – OZ Trenčín

Bugala Miroslav, nar. 21. 2. 1959, finančník – OZ Považská Bystrica

Haviarová Mária, nar. 19. 2. 1959, referent správy a manažmentu majetku – OZ Považská Bystrica

Brezina Ján, nar. 19. 2. 1959, technik, LS Malužiná – OZ Liptovský Hrádok

Haviarová Marta, nar. 11. 2. 1959, sekretárka riaditeľa OZ – OZ Slovenská Lupča

Ing. Sirková Štefánia, nar. 24. 2. 1959, referent MTZ a nákupu – OZ Revúca

Ing. Šimkanin Jozef, nar. 23. 2. 1959, vedúci obchodu – OZ Vranov

60 rokov

Herceg František, nar. 15. 2. 1949, vedúci LO, LS Dechtice – OZ Smolenice

Vörös Jozef, nar. 15. 2. 1949, vedúci LO, LS Trstice – OZ Palárikovo

Odchod do predčasného starobného dôchodku

Lehotský Dušan, nar. 15. 5. 1948, technik, LS Malužiná – OZ Liptovský Hrádok

Odchod do starobného dôchodku

Žiak Jozef, nar. 15. 2. 1947, pestovateľ – OZ Lipt. Hrádok

Ing. Helena Turská

Stretnutie s krásou

Ján MIČOVSKÝ

Seriál výstav v historickej budove štátnych lesov pokračuje. Dňa 30. 1. 2009 sa uskutočnila vernisáž ďalšej z nich, venovanej tento krát krásy výrobkov z dreva. Po lesniciach ju príhovorom otvoril Igor Patráš, prezident Zväzu spracovateľov dreva SR. Následne, v súzvuku s akustikou budovy i s témou výstavy, zazneli majstrovské tóny fujary Michala Fila. Po nich pútavým slovom výstavou prítomných previedla jej autorka Želmíra Šípková z Lesníckeho a drevárskeho múzea. Milými boli spomienky bývalého kolegu Rudolfa Blahu, ktorý vernisáž obohatil drevenou poéziou vzíducou z rokov práce jeho šikovných rúk. Ťažko to merať, no zezdalo sa, že okrem exponátov bola na vernisáži prítomná aj pohoda. Azda tých niekoľko okamihov stretnutia s krásou stálo za to. Ak zavítate do Banskej Bystrice, pristavte sa na prvom poschodí budovy generálneho riaditeľstva, možno tam niečo z tej atmosféry ešte ostalo... Výstava potrvá do konca marca.

Foto: **Marián Jagerčík**

